నిఘ వి నుఘ

(ఆయుర్వేదము)

కుదురు

3/10/81

గ్రంథకర్త:

శ్రీ మదజ్జాడ ఆదిభట్ల నారాయణ దాసుగారు

1961

మనికి-మినుకు

(ఆయుర్వేదము)

కుదురు

గ్రంథకర్త:

శ్రీ మదజ్జాడ ఆదిభట్ల నారాయణ దాసుగారు

ఆదిభట్ల నారాయణదాస అముద్రిత గ్రంథ ప్రచురణ కమిటీవారిచే
ప్రచురించబడినది

 1961 [వెల రు 3-00

తొలిపలుకు

శ్రీమదజ్జాడాదిభట్ల నారాయణదాసుగారు, వేదములు, స్మృతులు అష్టాదశ పురాణములు పఠించి, ఆయుర్వేదము గురించి వ్రాయబడినవిషయములు సేకరించి, అచ్చతెనుగులో'మున్కి-మిన్కు-'యను పేరుతో రోగలక్షణములగురించి, రోగచికిత్సగురించి, మందులు తయారుచేయుటకు యుపయోగించు ఓషధులు గురించి యొక పెద్దగ్రంథము రచించినారు. అందులోనొక భాగమైన 'కుదురు' ప్రచురించగలిగితిమి. 'కుదురు' యను యీ గ్రంథములో, అథర్వసంహిత, తైత్తరీయారణ్యకము, ఋగ్వేదము, ఐతరేయ బ్రాహ్మణము, ఛాందోగ్యోపనిషత్తు మొదలగు వాటిలో నాయర్వేదముగురించి చెప్పబడిన విషయములన్నియు వివరించబడినవి.

ఈగ్రంథము ప్రచురించుటకు రెండుకారణములున్నవి ఆయుర్వేదము గుఱించి పరిశీలన చేయువారికి యీ గ్రంథము చాలా యుపయోగించును. అచ్చ తెలుగు మాటలు వాటియర్థము తెలుసుకొనువారికి యీ గ్రంథము చాలా సహకారిగా నుండును. అచ్చతెలుగు మాటలు వాడుక చాలా తగ్గిపోవుచున్నది. నన్నయ, తిక్కన మొదలగువారి రచనలలో యెన్నియొ ఆచ్చతెలుగు మాటలు కాన్పించును. వారందరు, యెన్నియొ అచ్చతెలుగు పదములు ప్రయోగించినను, కేవలము అచ్చతెలుగులో యేగ్రంథము వ్రాసియుండలేదు. కాని నారాయణ దాసు గారు కేవలము అచ్చతెలుగులో చాలా రచనలు సాగించినారు. తెలుగు మాటలకు తెలుగులోనే అర్థములు వ్రాయుచు 'సీమపల్కు-వహి' యను పేరుతో నొక నిఘంటువు కూర్చినారు. సీమపల్కు-వహి: మున్కి-మిన్కు-, రామచంద్రశతకము, కాశీశతకము, లలితాసహస్రనామము మొదలగు అముద్రిత గ్రంథముల ప్రచురించుటకు కేంద్ర ప్రభుత్వమువారు మూడువేలరూపాయలు విరాళముగా నొసంగినారు. ఆ ద్రవ్యముతో, రామచంద్రశతకము కాశీశతకము ప్రచురణ చేయబడినవి. మన్కి-మిన్కు-లో నొకభాగమగు 'కుదురు' ప్రచురించగలిగితిమి. సీమపల్కు-వహిలో కొంతభాగము మాత్రము అచ్చువేయుట జరిగినది. మన్కి-మిన్కు-లో మిగిలినభాగము అచ్చువేయుటకు సీమపల్కు-వహి పూర్తిచేయుటకు, యితర అముద్రిత గ్రంథములు ప్రచురించుటకు, పదిపన్నెండు వేలరూపాయలు కావలసియున్నది,

ప్రభుత్వమువారు, ధనవంతులు, విద్యావంతులు, ఉదారస్వభావులు భూరి విరాళముల నొసంగి మా యుద్యమము జయప్రదముగావించమని వినయపూర్వకముగా మనవిచేయుచున్నాను.

వసంతనికేతనము
పన్నీరువీధి, విజయనగరం.
25—3—61.

వసంతరావు బ్రహ్మాజీరావు,
కార్యదర్శి.
శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసు అముద్రిత
గ్రంథ ప్రచురణ సంఘము.

వి ష య సూ చి క

ఆటపాటల మేటి

శ్రీ మదజ్జాడ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు

మన్కిమిన్కు [ఆయుర్వేదము]

కుదురు.

తొల్బల్కులు (వేదములు), తలఁపులు (స్మృతులు), ప్రాఁతముచ్చటలు మొదలగు పదునెనిమిది చదువుల (అష్టాదశవిద్యల) నెల్లబాగుగానారసి యందీ మన్కిమిన్కున్గుఱించి చెప్పఁబడిన వేల్పునుడువులనే నాతెలిసిన కొలంది నేనీ నాటుతెఱుగు మాటల న్వెల్లడించినాఁడను - ఒక్కొక్కవేల్పునుడి పెక్కుతెఱఁగుల దినుసులఁజెప్పుటన్బట్టి మన్కిమిన్కనేపత్కొది నునున్గూర్చి పేర్కొనునో పైనొడవిన పదునెన్మిది చదువుల నారితీఱితేటనాటు తెనుఁగుమాటలగుట్టు మట్టెఱింగిన చదువరి మొనకాఁడొక్కండే యీ మన్కిమిన్క(ఆయుర్వేదము)న్గుఱించి తేటతెల్లముగాఁ దనసీమ తెలుఁగుపలుకుల వ్రాయఁగలఁడు - వ్రాఁతలేని తొల్లింటి తఱియందున్దొలుపల్కుల న్దమతమ యయ్యవార్లు తమకెల్లనేయే తెవుళ్లెట్లు కలిగి ముమ్మరించునో వానికేయేమందు లెట్లిచ్చి కుదర్చవలయునో పేర్వేరఁ జెప్పియగవర్చి చేసి చూపించుచుండువారు - కనుకఁ దొల్లింటి మందరులెంతయో పాటుపడి యెట్టియిడుముల కోర్చియైనఁ దమతోడిపాటివారికే మాఱున్గోరకయే మందులిచ్చి తెవుళ్లన్గుదిర్చి వానిమీఁదపు మనుగడలీడేర్చుకొనఁగల్గిరి- నిక్కముగా నెల్లవారికెల్లపుడు మేలేచేయనెంచు మంచి మందరులొరులవలనఁ బూరిపుడుకనైనఁగల్లరు లైపుచ్చుకొనక తమనుదుటి చెమటోడ్చితమకూడుగుడ్డలన్దామే సమకూర్చుకొందురు - పైవారి యాండ్రన్గాని, డబ్బుగాని సుంతయున్గోరకే తగులున్గాని, లేని మంచివానికొక్కనికే చదువులన్నియు న్దమంతఁదాముపలచి వచ్చును- ఆమేటిమందరి న్దలంచుకొన్నన్జాలు నెటువంటిగడ్డు తెవులైన న్దబ్బునఁ గుదిరిపోవును - ఏపలకు వన్గొనక హాయిగా నూఱేండ్లు బ్రతుకును - తనతోడిపాటివారికెల్లపుడున్మేలే కోరుచుండు మంచివాఁడన్ని తెవుళ్లన్గడిచి తాఁగోరి నన్నాళ్లు పేరుపెంపులతో హాయిగా నింగినేలలసలరును-తొలుఁబల్కులు(శ్రుతులు), తలంపులు (స్మృతులు), ప్రాతముచ్చటలు (పురాణములు) చెప్పినచొప్పున మందరి(వైద్యుఁడు) తనతాతముత్తాతలనుండియున్దానుతెలిసికొన్న పడికట్లన్దప్పక, కూటికై మఱే నడువడిన్నైకొనకే తెగుళ్లున్దగులకేకిడులంటక, తనలేమిచెప్పుకొనక, నాకదిది కావలయునని యొరులకుంచల న్బట్టి పేర్విలాడక, కొండెములాడక, పిసినారిగాక, డాబులున్గొట్టక, యెవ్వరిమీఁదనైన న్బగపట్టక, విసువక, తన తలిదండ్రులవలెఁ దనపిల్లలమాడ్కిఁ దనయక్క చెల్లెండ్రన్నదమ్ముల తీరున నిరుగుపొరుగు వారల న్బొరపొచ్చె మిసుమంతయు న్లేకమచ్చిక న్గన్గొనుచు, మిక్కిలి కూర్మిన్రావించి యిచ్చిన కొంచెమైన న్గొప్పగానెంచి తనివిన్జాటుకొనుచు, దనయెల్ల యిమ్ములన్మ

అపథ్యమైన రేఁజన్లోనుదరతెగులు గొంటులకు మంచిమాటల నృజ్జగించి దీమ నము త్రొక్కుచుఁ బనపోవపోని మందులలోఁ దలపోయుచు (ఆలోచించుచు), చన విన్నప్పుడెల్లను మదుకుమిన్కు (ఆయుర్వేదము) చదువుకొనుచు గొడ్డుమందుల (వైద్యుల) న్మెఱపించి వారివలనఁ జెప్పకన్న నుప్పుడెల్పులన్నె ర్చుకొనుచు వారివంకఁ బుట్టి యుక్తతో నడుచుకొనుచు, వేల్పునుడువు స్తనయూరికట్టుఁ గ్రిందనున్న వాగుగాఁ జదివి చెప్పఁగలిగి, యేఁబదవపడి యీడుగలిగి నొప్పఁడై నన్నంజుడు (మాంసము) తినకుండువాఁడే మందివ్వఁగను - మందిలో నెల్ల మందదటలేకన్నాకులు కనక నప్పూరల స్దక్కైన వాకందము స్రమతమ యిలు వేల్పులవలె నెంచికొల్చుచు వారిచెప్పనేఁటలన్నిటికుగుచుండ వలయును - కూటమి పట్టి (నిషేకసమయమున) మగవానితలంపు (చిత్తవికల్పన) తీరెట్లుండునోయట్లు చూలేర్పడును (గర్భసముత్పత్తియగును.) -ఉసురుమేర (ఆయువు), పని(కర్మము), కలిమి (విత్తము), చదువు (విద్య), చావు (నిధనము) ఈమైదున్నదుపులో నుండఁగా నేమైతాల్పునకు (దేహికి) ఓజగా (స్వభావముగా) నేర్పర్చఁబడును (సృజింపఁబడును)-

తాఁజేసికొన్న పనియంతుచొప్పున మేనితాల్పు (జంతువు) పుట్టువు (జన్మము) నొందును - పుట్టినవాఁడు గిట్టకతీరదు - నలువగ్రుడ్డున(బ్రహ్మాండమందు) ఏయేయోజలు (గుణములు) కలవో యొడలి యందవ్వియేకలవు - క్రిందులు (పాతాళములు), కొండలు మొదలగు నింగినేలదినుసులు (లోకములు). అటు వలె నేలంకలు (ద్వీపములు), కడళ్లు (సాగరములు), పొద్దు దొట్టి తొమ్మిది మింటిమినుకులు (ఆదిత్యాది నవగ్రహములు), చూలునడుమ (పిండమధ్యము నందు) నిరవుకొనియుండును - విత్తనము (శుక్రము) యెక్కువైనచో మగవాఁడు, నెత్తురు (శోణితము) మిక్కిలియయిననాఁడుది, నెత్తురువిత్తనములు (శుక్ర శోణితములు) రెండుసాఁబాళ్లగునెడలనన్నగళ (షండుఁడు) పుట్టును - ఒక్క నాటికానెత్తురు విత్తనములు చూలాలికడుపులో ముద్దకట్టును (కలిలమగును) -, అయిదునాళ్లకు బుడగ (బుద్బుదము) అగును, పదునాల్గవనాటికి గాలి, కిత్తి, తెమడలు కలిసి (మిశ్రధాతుసమన్వితమైన) చియ్య (మాంసము) అగును. ఇరువదినాళ్లకు గట్టినంజుడు (ఘనమగు మాంసము) అయితల్లికడుపులోనిమైతాలుపు వరుసగా ముదురుచుండును -, ఇరువదైదునాళ్లకలవు (బలము), లావు(పుష్టి)తో నుండును, ఒక్కనెలకాఁగానే నింగి, గాలి, డిగ్గి, తడి, నేలలయోజ (పంచభూత తత్వము) న్దాల్చును - పుట్టినవారికెన్నటికి న్నావుతప్పదు - పాడిగా (స్వధర్మముచేత) జరుగుచున్నవానికిఁ జావునావించును - తొల్లియీల్లు మైతాల్పులకుసురు గాలితోలెమైమేని తొమ్మిదిగుమ్మములనుండి వెంట్రుకలనుండి దొడ్డదొండులనుం డియు నైకిపోవుచుండును - మిక్కిలి పాడెగట్లకు (పాపిష్ఠులకు) ముడిసుండి

యుసురువెడలిపోవును - ఊపిరిపోయినపిమ్మట నొడలుపడిపోవును. పెనుగాలి వలనఁ బెకలింపఁబడిన చెట్టువలెఁ గూలిపోవును, పొరి (మన్నులో,) నీళ్లు (నీళ్లలో), ఉగ్గి (అగ్గి) ఉగ్గిలో, గాలిగాలిలో, నింగి (ఆకాశము) నింగిలోనంత టన్నిండు కొన్నముక్కంటిలో నణఁగిపోవును (లయమగును) - మేనిలోఁ గోర్కి (కామము) కినుక, కన్ను. వీను (చెవి), మేని యైదుదినుసులు (పంచేంద్రియములు) దొంగలుగా నిరవుకొనుచున్నవి, అక్కఱ (కామము), అలుక (క్రోధము), పొగరు (అహంకారము), ఇవి నడపించు మొనకాఁడుడెందము (మనస్సు), మేల్కీడుల (పుణ్యపాపముల)తోఁ గూడిన తఱి (కాలము) చంపెడునది - నింగినేలల (జగము) పాడి (స్వరూపము - స్వభావము) తనపని (స్వకర్మము) చేతఁ బన్నఁబడును - తమమేల్కీడులున్నట్టి యెల్లరున్మాటిమాటి కొండుమేనులఁ (దేహాంతరముల) దాల్చుచుందురు - అయిదు మైదినుసుల (పంచేంద్రియముల)తోఁ గూడి యెల్లబులుపుల (విషయముల)తోఁ గూడఁ గ్రొత్తయొదలి నిల్లుతగులఁబడిన వాఁడింకొక్కయింటిలోపలె నింటియాతఁడై యిరవుకొనును - ఒడలియందునెత్తుట మొదలగు నేడుదినుసులఁ గూడి మైతాల్పుపుట్టును - తలిదండ్రుల మైదినుసుల నట్టి పుట్టినవారి మైయేడుదినుసులు (ధాతువు) లుండును - తలిదండ్రుల మైదినుసులు (ధాతువులు) కలిగిన యీ మేనాఱుకీసరుల (షట్కోశముల) గలిగియుండును - మేనితాల్పులకెల్లగాలులు (వాతములు) కలుగుచుండును - ఉచ్చ, పీయి యీ రెంటిచేరిక నక్కిన తెవుళ్లొదవుచుండును - ఎముక, విత్తనము (శుక్రము), నన్నపునరము మేనితోడనే తగులఁబడును - మైతాల్పుల కందఱికిట్లు చేటుమూడును - రెండు నెలలకంట (త్వక్కు), నెత్తి క్రొవ్వు (మెదడు) పొడమును - ఎముకలయందలి నేయి (మజ్జ), ఎముకలు మూఁడు నెలలకుఁ గలుగును - తలవెంట్రుకలు, వ్రేళ్లు నాల్గవనెలకుఁ బుట్టును - అయిదవనెలకు వీనులు (చెవులు), ముక్కు, బోరతోచును - గొంతుకన్నము, కడుపాఱవనెల కేర్పడును - ముడ్డిమొద లేడవనెలకొదవును - మేను, మేనివంతులు (అంగప్రత్యంగములు) ఎన్మిదినెలలకుఁ జాలునిండారును ఎన్మిదినెలల పిమ్మటఁ దల్లికడుపులో నుసుఱుమాటిమాటికిన్గవలాడుచుండును - తొమ్మిదవ నెలకుఁ గందు (శిశువు) ముదిరి గట్టిపడును - పిమ్మట నక్కడుపులోనున్న మైతాల్పునకు (దేహికి) గడుపులోని తనయున్కి గడుపు దాఁటుచుండు తఱిన్మగవాఁడా యాఁడుదా క్రొజ్జయాతానేధి కాగలనను తలంపుకలుగును - ఆయుసుఱు తాల్పు తనకు మూఁడలవులు (శక్తిత్రయము). వెడదకన్గవ, యాఱుకీసరలు (షట్కోశతము యైదుమైదినుసులు (పంచేంద్రియములు), పదినరములు (నాడులు), పదియుసుఱులు (ప్రాణములు), పదియోజలు (గుణములు) కలిగియుంట తెలిసికొనఁ గలిగినయెడల నామెయి తాల్పుకల తెఱఁగెఱిఁగినవాఁడే మంపరి, కూడికతెలిసిన వాఁడు (యోగవిత్తు) ఎముకలయందలి నెయ్యి (మజ్జి), ఎముక, విత్తనము (శుక్లము - బీజము), వెండ్రుక, నెత్తురు, చేవ (బలము) యీ యాఱుపొరలు కల

పూలు (పిండము) అయిదు నింగి, గాలి, నిప్పు, తడినేలలన్గలిసిమిఱుకుతాల్పు (జంతువు) మేనగును - తొమ్మిదవనెలన్గాని, పదవనెలగాని నిండిన పిమ్మట నీనింగి మొదలయిన యైదుదినుసులకూడికతో మైతాల్పు వెలువరించు గాలుల (సృతివాతముల) చేతలాగఁబడి నొప్పివలన నెల్లపట్లాడి నెలనరము (సుషుమ్నా నాడి) వలనఁబొదలి (పుష్టిఁదై) తల్లికడుపులో నిరవుకొని పైకివెడలుటకై తత్తఱిల్లుచుండును - నేల. తడి, ఇగిరిక (హవిస్సు), కుడుపరి (భోక్త), గాలి, నింగి (ఆకాశము) వీనిచేనమమఁబడి సన్నసరముల ముడులన్గట్టఁబడును - ఈ పిల్లనరములేడు పెద్దనరములలోని వేర్రిళ్ళు, అంట (త్వక్కు), నెమ్ము, నరములు, వెండుర్రికలు. చిమ్మ (మాంసము) లందైదవవి - ఈమైదు నేలపొడులు (గుణములు) - తడి (జలము)యొక్కమైదోజలు చొంగ, యుచ్చ, విత్తనము, నెమ్ములలోని నెయ్యి, నెత్తురైదవదని మిక్కిలి పూనికనెఱుంగునది - ఆఁకలి, డప్పి, హుర్కు, బడలిక, మెుప్పు (కాంతి), మైహార (అగ్ని) యొక్క యైదోజలు - హూరిమి (రాగము), పగ (ద్వేషము), సిగ్గు, వెఱపు, సొలపు (మోహము) గాలివలనఁబొడమినమైవోజలు (గుణములు) - ముడుఁగుట (ఆకుంచనము), పరుగిడుట, దాఁటుట, చాఁచుట (ప్రసారణము), అడ్డంకి (నిరోధము) యీ యైదు గాపాడులు (గుణములు) - మ్రోఁత (ఘోష), తలఁపు (చింత), లోఁతు (గాంభీర్యము), వినికిడి (శ్రవణము), నిక్కమందుచేరుట (సత్యసంకర్రిమము) ఈ మేనునింగియోజలు - వీను (చెవి), అంట (త్వక్కు), కన్నులు, నాల్క. ముక్కు యీమైదు నెఱిదినుసులు (బుద్ధీంద్రియములు)- కై, కాలు కుత్తె, మాట, బయ్యకాములు (గుహ్యము) యీమైదు పనిదినుసులు (కర్మేంద్రియములు) - (ఇడ - ఎడమముక్కు చరము, పింగళ కుడిముక్కు చరము, సుషుమ్న రెంటినడినరము, గాంధారి - నుడిపుట్టించునరము, గజజిహ్వ, పూష, యశ, అలంబుశకుహువు, (శంఖిని) అను పేర్లుగల యీ పదినరములెల్ల నరములలో మేటులై మైపిడుచనడుమ (పిండమధ్యమున) నుండును - ఎగయూపిరి (ప్రాణము), దిగయూపిరి (అపానము), మేనినెల్లనొక్కలాగుండుగాలి(సమానము), తోపెగయుగాలి (ఉదానము), ఒడలంతటనలముకొనుగాలి (వ్యానము), తోఁకించుగాలి (నాగము), తెలివినిచ్చుగాలి (కూర్మము), తుమ్మించుగాలి (కృకరము) ఆవులింపించుగాలి (దేవదత్తము), పీనిగలోఁగూడ నుండుగాలి (ధనంజయము) ఒడలియందీపదిగాలులలముకొని యుండును - మేనితాల్పులందఱికలవు పన్ను బొడలియ తుకులకంతటికన్నిద్ది తిండి నడుపుగాలి (ప్రాణము), తినినవెంటనే తిండి గాలిచేతరెండు తెఱఁగులు కావింపుచుఁ గుట్టియలోఁగూడ గానుదడిగాను చేయుచేయును - పైగాఁగత్తివలఁదడి (జలము) నల్పి యానిప్పు[illegible] క్రిందనుండి యానిప్పునాణమెల్లమెల్లగా నోయునురుగాలి (ప్రాణవాయువు) యూఁదుచున్నగుబ్బును - ఆగాలివలన నాకడుపులోనికిత్తిరగిలిపస (రసము)గాసు వేఱుపర్చును-

క్రొవ్వు, విత్తనము (శుక్లము), నెత్తురు, ఎముకలలోని నెయ్యి (మజ్జ), ఉచ్చ, పీయి, గులిమి (పింజూషము), గోళ్ళు, తెమడ కన్నీళ్ళు, కంటిపుసి, చెమ్మట, ఈ పన్నెండు మురికుల (మలముల)నొడలినుండి పైకిఁబోఁగొట్టును- వీను, కన్ను, ముక్కు, నాల్క, పల్లు, బొడ్డు, మేను, కుత్తె, గోళ్ళు, మురికులకండలు (ఆశ్రియములు) - పీయి, యుచ్చ హద్దులేకుండును - ఈయొడలు విత్తు (శుక్లము), నెత్తురుల యొండొంటిపొడికవలన నాఱుకోసరలు కలదని (షాట్కౌశికమని)చెప్పఁబడును - వెండ్రుకలు మూఁడున్నఱ కొట్టులు (కోట్లు) - ముప్పదిరెండ్లు, వెండ్రుకలేడువందలవేలు (సప్తలక్షలు).ఇరువదిగోళ్ళు, ఒడలిలోని చియ్య (మాంసము) వేయిపలములు (పలములు), నెత్తురు నూఱుపలములు. ప ది ప ల ము లు క్రొవ్వు (మేదస్సు), అంట(త్వక్కు)క్రొవ్వంతే, ఎముకలలోనినెయ్యిపన్నెండు పలములు, నరములనెత్తురు(మహారక్తము) మూఁడుపలములు, తెలుపు(శుక్రము) రెండుచేరలు, ఎఱ్ఱ (శోణితము) అడ్డెడు, తెమడయాఱడ్డలు, పీయియుచ్చలాతేసి యడ్డలు - మేనితాల్పునకు బులుపు (సుఖము), కస్తి (దుఃఖము), వెఱపు(భయము), మేలు (క్షేమము), తాఁజేసికొన్నపని (స్వకర్మము) న్బట్టివచ్చును - తల్లక్రిందుగా మొదటమూతి పిదపకాళ్ళు వచ్చునట్లు కడుపునుండిగాలికందున్లాగుచుండును-మోఁకాళ్ళవైపులన్గ్గెలవనుంచుకొని కడుపులోఁ బాప పెరుఁగుచుండును- రెండు బొటమనవ్రేళ్ళు రెండు ముడుకులమీఁదన్ముడుములక్రింద స్థక్కన త్రైగవ్రేళ్ళను మోఁగాళ్ళనడుమన్గ్గవన్ముక్కునుంచుకొని యీతీరుగానాఁడు దాని కడుపులో నిరవుకొని మైతాల్పు (జంతువు) వరుసగా (క్రినుక్రిమముగా) నెదుగుచుండును, ఎముకలవలన గట్టిపడును, తిండితాగుడులచేత బ్రతుకుచుండును తల్లి బొడ్డుచేరిక మాఱాకునరము (ఆప్యాయిని) చేతన్నట్టుఁబడియుండు తల్లిప్రేగు కన్నమందిరికికొని మెల్లమెల్లఁగాఁగ్రిందికి జాఱిపడును - తల్లితిని తాగినకూడు నీళ్ళన్బట్టియూపెకడుపులో మేనుపెంచుకొనుచు అన్నివైపులన్నలఁగుడుపడుచుఁ బెరుఁగుచుండును - తానదివరకుఁగొన్న పెక్కు పుట్టువల నన్నమేల్కాస్తుల, న్గూర్చితలపోసికొనుచు బ్రితుకుపై రోఁతపడుచుండును - కడుపునుండి వెలువడినతోడనే నాముసుపటి పుట్టువులందువలె తప్పుపనులఁజేయక తిరిగి పుట్టి చావని తెన్నున నడిపించి మంచిపనులే కావింపఁ దలకొనెదను - ఈ తీరునఁదల్లి కడుపులోనున్న మైతాల్పు తొల్లింటిలెక్కకు మిక్కిలియైన పుట్టువులందెల్ల తెఱఁగులఁదాఁబడినపాట్లు తలంచుకొనుచుఁదఱి (కాలము) గడచుచున్న కొలఁదిన్నాతిక్రింపఁగాఁదిరుగఁబడి తొమ్మిదిగాని పదిగాని నెలలునిండిన పిమ్మట న్పరితి గాలిచేఁదీసుకఁబడుచుఁ పైకిఁద్రోయఁబడుచు, నొగులు చేవనరుచు. పుట్టినతోడనే సైఁపరానిసొమ్మగొని నేలన్బడినవెంటనే పైగాలితాఁకు సూపిరాడఁ దెలివిగొని హాయిగానుండును - అంతటనాయుసుు తాల్పునెఱుమాళ్ళ గా ర డ ము (మాయ) తనుగ్రిమ్ముఁగానద్దానికిలోనై తనతెలివి న్గోలుపోవును-ఎఱుకఁదొఱఁగి

మూఁడేండ్లలోపునఁజంట పాపయైయెన్మిదేండ్ల యీడువఱకుఁ జిఱుతయై, కోడెయై, ముసలియై, చచ్చుచున్దిరిగి పుట్టుచుండును - ఇట్లు పుట్టుకసుడిన్బడి తిరుగుచుఁ దనమంచిపనులవలన వేల్పుటెంకి (స్వర్గము) న్మలయుచుఁదనచెడుగు సేఁతలన్బట్టి విస్త (నరకమున) న్నొగులుచుండును - వేల్పుటెంకి విస్తలనుడుచు తరుణముమించిన వెంటనే కొలఁది తఱినేలపై పుట్టిమెలఁగుచుండును - తెగులు తగులకుంటకై (ఆరోగ్యముకొఱకు)ఁబగటిజేని(సూర్యుని) గ్గొలువవలయును-హాయికై (భోగముకొఱకు), జాబిలి (చంద్రుని) గ్గొలుచునది - అలవు (బలము) గాలిగ్గొల్వవలయును - చియ్యలేని మోకాళ్ళవాఁడు తెగులుగొంటు (రోగి) యగును - పొదవువట్టిలవాఁడుకొద్దియుసురు (అల్పాయుర్దాయము) కలవాఁడగును-నుదుట మూఁడుగీతలున్నవాఁడు పిల్లలగ్గని హాయిగా నఱువదేండ్లు బ్రతుకును - రెండు గీఁతలున్నవాఁడు నలువదేండ్లుమనును - పగడగీర (ఒక్కరేఖ) కలవాఁడిరువదేండ్లు బ్రతుకును - ఆయొక్కగీఁతచెవులవరకున్నవాఁడు నూరేండ్లు బ్రతుకును రెండుగీరలవలన డెబ్బదేండ్లు, మూఁడుగీటులవలన నఱువదేండ్లు బ్రతుకును - తోఁచితోఁపకుండుగీటులున్న వాఁడిరువదేండ్లుమనును - గీఁతలులేనివాఁడు నలువదేండ్లు బ్రతుకును - తునుకయిన గీటులున్నవానికి దబ్బాటుచావు (కాకిచావు-అపమృత్యువు - ఆకస్మికమరణము) కలుగును-నుడివోనలుగు(ముమ్మొనవాలుఁ త్రిశూలము) గాని, మొహరా (అడ్డకత్తి - పట్టిశము) గాని నుదుటగ్గన్పట్టువాడొడమిపిల్లలు గ్గలిగి వందేండ్లు బ్రతుకును - చూపుడువ్రేలు నడిమివ్రేళ్ళ మొదళ్ళ నడుమనెవ్వాని కుసురుగీఁత (ఆయూరేఖ) కొనముట్టునోవాఁడు నూఱేండ్లు బ్రతుకును - బొటనవ్రేలుపాదునుండి నడిమివ్రేలిమొదలుముట్టిన దుసురుగీఁత - చిటికెనవ్రేలు పాదునుండి యెగబ్రాకునది సుఖగీఁత, నడిమివ్రేలు చూపుడు వ్రేళ్ళకుఁదునిసికాని తునియకగాని బోవునెడల నూఱేండ్ల యుసురుతప్పదు - చిటికెనవ్రేలి మొదలునుండి నడిమివ్రేలినొరయు నుసురుగీఁత యఱువదేండ్లు మననిచ్చును - కుఱుచకామకలవాఁడు డబ్బుకలవాఁడై పిల్లలగ్గనును - పెద్దకామ కలవానికి డబ్బుగాని పిల్లలుగాని కలుగరు. వ్రేలాడు వట్టలుగలవాఁడు నూఱేండ్లు బ్రతుకును - ఇంచుకనేపేకూడికనల్పువాడు నూఱేండ్లు (పెక్కేండ్లు)బ్రతుకును చియ్య (మాంసము) లేనిమోకాళ్ళుకలవాఁడు తెగులుగొంటగును - పసిడిమేని యొప్పుకెందమ్మి కయిగవగలయాఁడుది క్రొత్తడి (పతివ్రత) యగును- మలఁక (వంక) కొప్పు. గుండ్రని కన్నులున్నయాఁడుదానిమగఁడుపిల్కుమారున దెల్ల కస్తులగ్గుడుచును - ఎవతెకెళవుల (పార్శ్వముల)ఁజాఁచుల (పాలిండ్ల) గ్గఱులు (రోమము) లుండునో పెదవులు పొడవుగానుండునో యది దబ్బునన్దన యింటాతని మడియింపించును - ఎవ్వతెకాళ్ళ చిటికెన వ్రేలిపైవేలు (అనామిక) బొనటవ్రేలు నేలన్మోయకుండునో యదిమగనిన్జంపించి తిరుగుఁబోతగును - ఎవతె నడుచునంత నేలవడఁక జొచ్చునోయది తనయింటి యాతనిఁజంపించి రంకుతాఁడి

యగును - చొట్టవెండ్రుకలవాఁడు పాఁతిసీమ (పరివాసమున) నొచ్చును - చాలా నెఱపుకలయిక (మైథునము) నల్పు వానియుగము (ఆయువు) తక్కువగును - కడుపుపైనొక్క మడతకలవాఁడు నూఱేండ్లు బ్రతుకును - మడత (వళి) లో బొడ్డున్నవానికిఁ గడుపునొప్పియుండు నామడత యెడమవైపునకుఁ దిరిగియున్న యెడల నానొప్పి కుదుర్చుటకుపీఁగును - వ్రేళ్ళగనుపులు (పర్వములు) పొడవుగా నున్నవాని కుసురు (ఆయువు) పొడవుగానుండును -, వాఁడు న్సోఁగసరి యగును - చిటికెనవ్రేలిమొదటినుండి గీఁత (రేఖ) జుట్టవ్రేలిదనుక నున్నయెడల నూఱేండ్లు బ్రతుకునది - కొనతునుకలైనయెడల వానికిఁ జెట్టునుండి వెఱపు కల్గును - వెండ్రుకలుఁ నిండిన వీనులవాని కుసురుకుఱుచయగును - చప్పిముక్కువాఁడు దబ్బునఁజచ్చును - మిడిగ్రుడ్లవాని కుసురు తక్కువ - నుదుట మూఁడు గీఁతలున్నవాడు నూఱేండ్లుబ్రతుకును - ఎండుముక్కువాఁడు పెక్కేండ్లు బ్రతుకును - నుదుట నాల్గుగీఁతలున్నవాఁడు డొరయైతొంబదైదేండ్లు బ్రతుకును - నుదటగీతలులేనివాని యుగము (ఆయువు) తొంబదేండ్లు - తలవెండ్రుకల నొరయుచు నొసటి గీఁతలున్నవాని కెనుబదేండ్లు సురుండును - నుదుట నైదుగాని, యేడుగాని, యాఱుగాని, పెక్కులుగాని నొసలు గీఁతలున్న వాఁడేబదేండ్లు బ్రితుకును - నుదుటఁబెక్కు నొట్టగీఁతలున్నవాఁడు నలువదేండ్లుమనును - కనుబొమ్మలనొరయుగీఁతలవాఁడు ముప్పదేండ్లు బ్రతుకును - నుదిటి కెడమ వైపు నొట్టయౌ గీఁతలున్నవాఁడిరువదేండ్లకు మించి మన్నఁడు - చిన్న చిన్న గీఁతల నుదిటివానికుసురు మిక్కిలి తక్కువు - చప్పినరములవాఁడు తనతండ్రి నొచ్చకార్చును - వ్రేలాడు నుదురు కలయాఁడుది మఱఁదిన్మడియించును - వ్రేలాడు కడుపుకలది మామన్జంపును -

కదలాడు పిఱుదములు కలయాఁడుదిమగనిన్జంపును, మిట్టపండ్ల యాఁడుదింటియాతని న్బోలయించును. ఒడలినడుమన్బలు తీరుల నరములు (నాడులు) పెక్కులుండును. బొడ్డుకిర్రింద నరముల నొ్మలకెత్తించు దుంపయుండును. డెబ్బదిరెండువేలనరములు బొడ్డునడుమ పాదుకొనియుండును. చుట్టుకొనియున్న యా నరములెల్ల నుసురున్బిగొట్టఁగలవవ్వానిలోనెల్ల కుడియెడమ నడుములందుండునవి నేతులు (శ్రేష్ఠములు). ఎడమదిజాబిలి, కుడిది పగటివేల్పు, నడిది డిగ్గి (అగ్గి) తఱి పొడన్బంటన్బండించును (కాలరూపిణియై ఫలించును) ఎడమది బ్రితికువెరవై మేనితాల్పునెల్లన్దనియించును, (అమృతమైకాపాడును). కుడిదిడిగ్గి వలె నేలనెల్లనెండించి బుగ్గియొనర్చును. ఈమూడింటిలోనే రెండైనఁగలిసి యాడుచున్నపుడన్నిపనుల నొ్జఱచుబొలియిక (మృత్యువు) కలుగును. చిలుమున్బోఁగొట్టుటకై (విషాపహరణముకై) నోరుముక్కులన్మెలఁగు నూపిరినడ్డు మూఁడునరములలో మొదటిది (ఇడానాడి) పనికివచ్చును. పగతురనిల్వెడలించుటకు న్బంపు

టకున్నదినరము (పింగళానాడి) న్వాడవలయును, మాఁగుడుసుప్పాణికల పూసల (మణుల-ముత్తెముల) న్దాల్చువారెల్లకస్తులకులోనై చచెదరు. నిక్కపుకిరీటిపచ్చ (గరుడపచ్చ) తాఁకుడువలనఁ జిలువకాటుచిలుము పోవును. (హరించిపోవును) తక్కిన మఱియేపెరవులనైనకుదరని పాముకాటు — ముగాని చిలుమువలనఁ బుట్టినతెవుళ్లేవియైనన్గాని కిరీటిపచ్చ (గరుడ) పచ్చన్దాల్చ - వానిన్విడిచిపోవును.

[ఇప్పటితఱియందు (కలికాలములో) గలగల్పు (సాంకర్యము) లేక దినుసులుగాని మైతాల్పులుగాని కలుగని కతమునఁబూసలు (రత్నములు) కూడ కలగల్పులేక నిక్కమైనవిదొరకవు. కనుకమందు దినుసులుగాని మందరులుగాని తెవుళ్లన్గుదుర్పజాలకుంటచే నెల్లయిడుములన్వడి మైతాల్పులుబోమున (బలత్కారముగా)ఁ బెన్దడవు బ్రతుకఁజాలకున్నారు, ఇప్పుడిక్కలికాలమునందు పెరుమాళ్లన్గొల్చుటకన్న నెల్లతెవుళ్లన్మాన్చి యెప్పటికి న్థాయిగా బ్రతికించు పెరవింకేదియున్లేదు.]

మిక్కిలి మెఱ్ఱగానున్న పూసయేదో యదేతమ్మికెంపు (పద్మరాగము) దాని న్దాల్చునాఁడుదికొడుకులన్గనును. పచ్చపూసలు(కిర్కేతనములు) బంగారుతీఁగెతో గుచ్చి కిత్తి(అగ్ని)లో నుంచినయెడల మెఱపుహెచ్చునవి తెవుళ్లన్పొగొట్టును. జగడమున్మాన్పును, ఉసురు (ఆయువు) న్పొడిగించును. పదుగు (వంశము) న్వెలయించును ఇమ్ము (సుఖము) నిచ్చును. మంచుకొండకు (హిమవత్పర్వతమునకు) డాకడ (ఉత్తరదిక్కు) న్జిక్కునొక్కరకపు తెల్లరాపూసలు (భీష్మరత్నముల) పేరుమెడన్వేసికొన్నవాని కనయము కల్మియలరున్తేరువను. ఎప్పటికి దానిన్జూచి యెలుగొడ్లు,వఱడులు, ఏనుగులగొంగనూఁడు (శరభము) మొదలగు చంపెడు నాల్గుకాళ్ళ కారుమేని తాల్పులు (హింస్రకము) పాఱిపోవును, చిలువ, ఉడుము, తేలు మొదలగువాని చిలుముతగ్గిపోవును. నీళ్ళు (సలిలము), నిప్పు, పగఱు (వైరి), దొంగలనుండి యెక్కువ జడుపుపోవును. మకిలలేక, మెఱుఁగై, నునుపై, చెన్నుమీఱు గసిరా - సిరాజి (పగడము) డబ్బు తినుబడి దినుసు (ధనధాన్యముల) సమకూర్చును, చిలుము తెవులు పెఱపులన్పోఁగొట్టును. పగటివేల్పులన్పండ్రెండుగుర (ద్వాదశాదిత్యుల) న్గొల్చిన నెల్లతెగుళ్లన్పోవును. చిలువతేండ్లన్గొల్చి పాముకాటు చిలుముతగ్గిపోవును. కలపతాల్పు (బలభద్రుడు) న్గొల్చిన పలవునెమ్మదులలరును. నిట్టిపుట్టువు (నారసింహుని) న్నమ్ముకొని మ్రొక్కినఁ బోరిలో గెల్పొందును. తెగులుగొంట్లయొద్దన్గూర్చుండరాదు.

తన యొడలిన్పొడమినప్పటికి నైగులు తనకింపుకాదు, కారునందు (అడవిలో) గలిగినప్పటికిన్మందు మేలే. అఱిగిపోయిన తిండి తెవుళ్ళకుఁ జావుదెబ్బ

ఉసురుమిన్కు (ఆయుర్వేదము) తెల్లపుడరయుచున్నవాఁడు, అందరికిన్మంచివాఁడు (ఇష్టుఁడు - ప్రియదర్శనుఁడు) గొప్ప ఉగము (ఆయువు), దొడ్డనడత (శీలము) కలవాఁడేమందరి (వైద్యుఁడు) గా నుండఁదగును.

తొల్లిటి పుట్టువందుఁదాఁ జేసికొన్న చెడుపనులన్బట్టి కల్గినమేని యుల్లముల తెవుళ్లు గట్టివింత నెగిసిన ముల్కులవలెఁదగులక మానవు. ముసిలియాడు వారల పొందు, కొత్తకోపు (నూతనమద్యము), ఎండిపోయినచియ్య (మాంసము) ముగ్గడ్డలు (త్రిమూలకము) నీరుల్లి, వెల్లుల్లి, ముల్లంగి మాపుపెరుఁగు, పగలు పడక, చదువరి (విద్వాంసుఁడు) ఈ యాఱున్విడిచి పెట్టవలయును. అరకువ (అజీర్ణము) పట్ల తిండిచిలుము (విషము) అగును. మందరి (వైద్యుఁడు) లేని యూరినెల్లకొనరాదు. ఏఱులేని యూరిలోనిరవుకొనఁగూడదు. మిక్కిలి నీళ్లు తాగుచుంట, గట్టి వంటకముతినుట, నెత్తురు మొదలగు మేనియేడు దినుసు (సప్తధాతువులు) తఱిగిపోవుట, పీయి, యుచ్చ, తుమ్ము, మొదలగువాని పడినాపుకొనుట (వేగవిధారణము), పగలు పడుకొనుట, రేయి మేల్కొనుట యీ యాఱిటి చేత నెవరికైన (నరులకు)ఁదెగుళ్లుదగులును. లేయెండ, యెక్కువ కూటమి (అతిమైథునము), ఒలికిపొగ (శ్మశానధూమము) కయి కాచుకొనుట (కరతాపనము), ముట్టు దానిమూతి చూచుట, యెంత గొప్పయుగము (దీర్ఘాయుర్దాయము) నైనఁదగ్గించును. ఎండిపోయిన నంజుడు (శుష్కమాంసము) ముసలియాడువారి పొందు, లేఁబగటివేఁడు (బాలార్కుడు), లేఁగటి పెరుఁగు (తరుణమగుదధి). తెల్లవారినపట్ల గూడిక, (ప్రభాతము) కూర్కును, వెంటనే యీ యాఱు నుసురునోఁగొట్టును. అప్పుడే కాచిననెయ్యి, అంగూరు (ద్రాక్ష) పడుమది (బాలస్త్రీ), పాలబువ్వ (క్షీరభోజనము) వేఁడినీళ్ళు, చెట్టునీడ, వెంటనే మేవ చేయును. నూతినీళ్లు, మఱ్ఱినీడ, గుబ్బెత గుబ్బలు, చలితఱిన్వెచ్చగా వేసవిన్జల్లఁగానుండును. పడుచుదాని పొందు, తలగడుగు (అభ్యంగము), మంచి తిండి, ఈమూఁడున్వెంటనే యోపిక (బలము) నిచ్చును. దవ్వుత్రోవనడుచుట, కూటమి (మైథునము) వేఁకి - కాఁక (జ్వరము) ఈ మూఁడు వెంటనే లావు (బలము) తగ్గించును. లేయెండ, పీనుఁగుపొగ, ముసలిదానితోఁగవగూడుట, లేఁగటి పెరుఁగు, చీఁపురుదుమ్ము మనురుకోరు వాఁడుకొలువఁగూడదు. ఏనుఁగు, గుఱ్ఱము, తేరు (రథము), వడ్లు ఆవులతుమురు (ధూళి) మేలు. గాలిగాడు (గాడిదె), లొటిపిట, మేఁక, గొఱ్ఱె కాళ్లదుమ్ము (రజము) కీడు. లేయీడును నోర్మికలవాఁడే, యోర్పరియని చెప్పఁదగును గాని నెత్తురు మొదలగు మేని యేడు దినుసులు తగ్గిపోయిన పిమ్మట నెవనికిఁదాల్మి కుదురకుండును. కఱద (మనసు చిత్తము-బుద్ధి) స్వట్టియు నెత్తురు మొదలగుమైదినుసుల (ధాతువుల) స్వట్టియు నొడలితీరుండును. కఱద (చిత్తము) చెడినయెడల నెత్తురు మొదలగు

మేని దినుసు లేడుస్సడిపోవును. కాపట్టి కఱద (చిత్తము) నెల్లపుడున్గాపాడు కొన వలయును. కఱద (చిత్తము) నెమ్మది (స్వస్థము) గా నున్నప్పుడు నెత్తురు మొదలగు మేనిదినుసులు (ధాతువులు) కొనసాఁగుచుండును. ఎల్లపుడు (దిమ్మటటమైయొప్పులకు ముదిమి (జర) కొండలకు నీళ్ళుముప్పు. చెలువఱకుఁగలయిక లేమి ముసలితనము. వలువలకెండకారు (జర). కల్మికతము, పసువున్నవాని పసుడెలాపోయిన వాని తెగులు తగులకుంటవంత (దుఃఖము) మొదలంట బెరికి వైచును. పుట్టుకతోడనె యుసురు (ఆయువు జీవితకాలము) యేర్పాటు కావింప చావు (నిధనము) లేర్పడియుండును. ఉసురు నిల్కడలేనిది (అస్థిరము) కోడె యీడు (యౌవనము) నిల్కడలేనిది (అస్థిరము). నూఱేండ్ల యుసురు మిక్కలి తోతెము. దానిలో రేయిసాఁబాలుచెల్లిపోవును, తక్కినవంతు తెగులు (వ్యాధి) ఏడుప్పు (శోకము). ముదిమి (జర), అలసటలతోఁదుదముట్టునది కూడ వట్టిదే (నిష్ఫలమే). ఎవ్వరెకైననుగము (ఆయువు) నూఱేండ్లమేర (పరిమితి). అందు లో సాఁబాలుమాపు (రాత్రి) పోవును; దానిసాఁబాలులోనించుక యెక్కువవంతు చిన్నతనమైపోవును. కొంత చుట్టాలయెడబయిక యేడుప్పు, చావులతోడను, దొర కొలువు చేఁతనోప్పవును; మిగిలినది నీళ్లపిల్లయలవలెఁ గదలాడునది. పొగరు పోతులకడబేలా (గర్వమేలా). రేఁబవళ్లయడ (రూపమున) నమ్మదిమినేలన్దిరుగ వలయును. పోతు, గుఱ్ఱము గలాఁడు యముఁడు (మృత్యువు) ఉసురుతాల్పుల (భూతముల - ప్రాణుల) న్గాలిన్బామువలె మ్రింగివేయుచుండును. తెగులు మిగులుండిన యెడల మాటిమాటికెదుగు చుండున్గావున దెపులుంచఁగూడదు. బ్రితుకునకుఁజావేతుద (మరణాంతంహి జీవితమ్). తెగులు పోయినవాఁడు హాయిగా బండుకొనును. ఒడలేతిండిన్దెలుపును. ఆఁకలి కీఱిన వానికిఁ దిండి వమ్ము (వ్యర్థము). మూతిమాఱుపు (ముఖభంగము), డగ్గుత్తిక - దిగులు గొంతు (దీనస్వరము) మేనిచెమ్మట, మిక్కలి వెఱపు చావు గుఱుతులు. మంచువేఁడి నోప్పగొట్టును. కట్టిడన్చస్త్రిల్లినవాఁడు (ఉపవాసము చేసినవాఁడు) తళియ (భోజనము చేయుటకుఁబళ్లెరము), మినుము, చిఱుసనగలు, బొడసగలు, ఆకు కూర, తేనె, పైవారియింటితోడి (ఎరాన్నము) మానవలయును. పోసనము కడలి చిలుకుతఱి (క్షీరసముద్రి మధనకాలమునందు) పెరుమాళ్లు (ధన్వంతరి) యను పేరుగల మందరియై (వైద్యుఁడై) చావురానివ్వకెప్పటికే తెగుల్తగలనివ్వకెప్పటికి న్బతుకనిచ్చుమందు (అమృతము) నిండిన జారీ పట్టుకొనితెచ్చి యెనిమిది వంతులుగా నున్న మందులతోలు చదువు (ఆయుర్వేదము) శుశ్రుఁతను వానికి (విశ్వామిత్రుని కొడుకు) జెప్పి చెలువ నిలువు (స్త్రీరూపు) తాల్చి యాబ్రితుకు మందు పాకము (అమృతము) న్వేల్పుల త్రాగించెను, ఆఁడుది నెలతప్పకుంట, పుట్టిన బిడ్డ దబ్బునఁ జచ్చుచుంట, సోఁకు (ప్రేతము) వలనఁ గలుగు చీఁదఱ (పీడ) అబ్బాటుగా (అకస్మాత్తుగా) జీవన వృత్తికాటంకము కలుగుట, అందఱిలోనగ

డారు (అప్రతిష్ఠ) వచ్చుట, డబ్బాటు - అవచాటము (ఆకస్మాత్తుగా) నున్న యిల్లు దబ్బునఁగాలిపోవుట, తనయింట్లో జగడము, నేపముత్తగాఁదనపై మోపఁబడుట, దొరయఱుతెవులు (రాజయక్ష్మ) చెలరేఁగుట, తనంతఁజూఁడనడబ్బు స్ద్రోవలోఁబోఁగొట్టుకొని యెంత వెదకినన్దిరిగి యది చిక్కకపోవుట, దెత్తితనము (పేరితత్వము) నోఁగొట్టియునురు (జీవుని) న్బెద్దోవ (మోక్షము) నొందింపఁదగు వెరవులు.

ఎనుబది నాల్గువేవేల లెక్కమేర (చతరసీతి లక్షలు) నెన్నఁబడిన మేనితాల్పుల (జంతువుల) లోని నాల్గు తెగలు గుడ్డు కాసుపులు (అండజములు) చెమటపుట్టువులు (స్వేదజములు), నేలన్బెల్లగించి మొలుచుచెట్లు మొదలయినవి (ఉద్భిజ్జములు) మావివలనఁ చొడము నుసురులు (జరాయుజములు). గుడ్డు పుట్టువులిరువదొక్క వేయి వేలు (ఏకవింశతిలక్షలు) నొక్కొక్క తెగ లెక్కతేలును. మేని తాల్పులకెల్ల మందితనము (మానుష్త్వము) మిక్కిలి లెస్స (దులభము) అంట (త్వక్కు), కన్నులు, వీన్పు (చెవులు), నాల్క; ముక్కు, పలుకు, కయి (చేయి), కాలు, కుట్టియ (పాయువు), బియ్యకాములు శిశ్న భగములు - ఉపస్థము) ఈపదిమేని దినుసుల కుదిరిక గొప్పయాదట-పాడిమేళ్ళ (మహాపుణ్యముల) వలనఁగల్గును. పాఱులు (బాహ్మణులు), దొరలు (క్షత్రియులు), కోమటులు (వైశ్యులు), కాఁపులు (శూద్రులు) నాల్గు తెగలవారు మాఱుపుట్టువు (పునర్జన్మము) వేల్పునెలపుపెన్నులు (స్వర్గనరకములు) కలవని నమ్మితొలుఁబల్కులు (వేదముల) కట్టుబాట్లన్బట్టిరపుచుకొనుచుందురు. చాకలి, గొడగరి, మేళఁగాడు, ముండలనాడించువాఁడు, బొమ్మలాటవాఁడు దొమ్మరి, తాళగిరి (నటుఁడు) మేదరి (బురుడుఁడు). బోయి (కైవర్తుడు) ఎరుక (భిల్లుఁడు-చెంచు) ఈ యేడుగురు కడజాతివాండ్రు (అంత్యజులు). ఆఁనంజుడు (గోమాంసము) తినుచుఁదెగలవాని (జాతిబేధము) లేక తేటతెల్లముగా, బల్కఁజాలని పచ్చెకాండ్రు (మ్లేచ్ఛులు) మొదలగు చిలుపులు (క్షుద్రులు) పెక్కుతెగలు. లెక్కమిక్కిలియగునన్ని మైతాల్పులం[illegible] [illegible]. తిండి, కూటమి, పూర్కు, వెఱవు, కినుక, మైతాల్పులకెల్ల నొక్కటి[illegible]గాని యెఱుకయే (వివేకము మాత్రమే) పొంద వలను పడదు (దుర్లభము), పసివారుగాని, యీడు వచ్చినవారుగాని, ముసలులు (వృద్ధులు) గాని [illegible], వంతన్గలఁగువారుగాని, గొప్పవారుగాని, కొద్దివారుగాని యెవ్వరున్జాపునోర్వఁజాలక మఱల మఱలఁ బుట్టుచున్నచ్చుచుందురు.

మంచికూడు పెట్టిన యీవికాఁడు, వేలిమిన్[illegible] (అగ్నిహోత్రము చేయువాఁడు) మినుకులతల తెలిసినవాఁడు (వేదాం[illegible]), వేయినెలలు బ్రతికిన

వాఁడు, నెలకొక్కసారిపస్తుల్లినవాఁడు (మాసోపవాసి) క్రొత్తడి-ఇల్లాలు (పతివ్రత) మందిలో నీయాఱుగురు దండము పెట్టఁదగుదురు.

ఒడలు లేని యెడల మందిచేయఁదగినపని (పురుషార్థము) పాడి (ధర్మము), ఒడమి (ధనము), కోర్కి (కామము), పెందోవ - విడుపు-ముక్తి (మోక్షము) కలుగదు. కావున మేనిని, డబ్బును, గాపాడుకొని మంచిపనుల (పుణ్యకర్మముల) నొనర్చవలయును. ఎల్లపుడు దనుచాఁగాచుకొనవలయును. తొనమొదలే యున్నిటికానరా (భాజనము) మేనిన్గాపాడుకొనుటకై మిక్కిలి తలకొనవలయు (యత్నమాచరింపవలెను) బతికియుండిన నిమ్మలు పడయవచ్చును. మఱల నూఱు మఱలఁబొలము, మఱలనిల్లు, మఱల మంచిచెడ్డ పని కలుగునుగాని మఱి మఱి యీ యొడలురాఁబోదు. ఒడలిన్గాపాడుకొనఁదగిన వెరవులు చదువరుల చేత నెల్లపుడున్గావింపఁబడు, పులుము మొదలగుతెగుళ్లు తగిలినవారు (పక్షాదిరోగులు) కూడ నొడలు విడుచుట కొప్పుకొనరు. ఇచ్చటనే బిస్త తెగులు (నరకవ్యాధి) నెవఁడుకుదుర్చుకొనఁడో యట్టి తెగులు గొంతు మించు వెరవని నీమవెజ్జి యేమి చేయఁగలడు ? ఈనిన పెద్దపులి వలె ముదిపొరయుండును, ఉసురు (ఆయువు) పగిలిపోయిన పనఁటిలోని నీళ్ళవలె తఱఁగి పోవుచుండును, పగతుని మాడ్కిఁ దెవుళ్లులోఁబర్చుకొనుచుండును. కనుక నెవ్వఁడు తనకు మేలు మఱి మఱి చేసికొనఁజాలును. నొప్పి (దుఃఖము) చెలరేఁగకముందే, యిడుములురాక మునుపే, మైవంతులు (ఇంద్రియములు) చెడకముందే (వికలత పొందకము నుపే) మేలు కావించు కొనుటకలవాటు చేసికొనవలయును. గాలిస్తుట్టచుట్టవీల గును, మింటినుమ్మక్కల చేయవలనుపడును, అలలనుమ్మడి వేయవచ్చును, ఉసుఱున్నిల్పుకొని పూనిక హోదా (ఆస్థ) పనికిరాదు. తఱిచేత నేలకాల్చఁబడు చున్నది, వేల్పుల యిల్లు (మేరువు) కూల్చఁబడుచున్నది, కడలి నీళ్లింకింపఁ బడుచున్నవి, యొడలిమాట చెప్పనేల ? రేపటిపని నేఁడు చేయవలయును, మలిపూటపని తొలి పూటచేయవలయును. పనియైనదాలేదాయని చావెదురు చూడద్దు. ముదిమిత్రోవచూపు చున్నది. ముమ్మరించిన తెగులు మూఁకముం దేగుచున్నది, చావు పట్టిలోఁగొనుచున్నదింకనైన నేడుగడను (రక్షకుని) గనఁ డేమి ? పూరిపుడుక దబ్బనముతోఁ గ్రుచ్చి పొడిచి, ఇమ్ములమీఁదికోర్కు నేతితో దడిపి మక్కువ (రాగము), పగ (ద్వేషము) డిగ్గినుడికించివేఁచి మంది (మానవుల) నోృతు తట్టువముగలాఁడు (యముడు-మృత్యువు) దినుచుండును. పిల్లలను, ఈడు వచ్చిన వారలను, ముదుసళ్ళను, కడుపులోనిచూలు స్గాదనందఱినోృతు గుఱ్ఱముగలాఁడు పొదవుకొని యుండనీ నేల (జగత్తు) యిటువంటిది. ఘుంది. చేరికకు (సంగమునకు) మంచి చదువరి మందు.

ఇట్లు గరుడపురాణములోఁ జెప్పఁబడిన తీరున మన్కి మిన్కి (ఆయుర్వేదము) తెలిఁగింపఁబడెను.

మన్కిమిన్కుల కుదురు - ఆయుర్వేదపీఠిక

ఒక్కొక్కదినుసు పెక్కు తెఱఁగుల లెక్కింపనలవిగాకుండును. చోటు తఱియాడులన్బట్టి (దేశకాలపాత్రానుసారముగా) యెచ్చటి యేయీడుగల యే తెగులు గొంటునకు (రోగికి) దగునట్లేరకము మందివ్వవలయునో యట్లు తెలిసిచేయఁగల మందరియున్నచో నూట యిరువదేండ్లవరకు బ్రతుకదగి జంజాటము (సంసారము) నఁదగులు రెండుకాళ్ళ కన్నాకులు (మనుష్యులు) తెగులు గొంట్లై (వ్యాధిగ్రస్తులై) యబ్బాటు చావులకు అపమృత్యువులకు లోనగుదురు కావున మందరి (వైద్యుడు) కాఁదగిన వాఁడెల్ల ప్రాఁజదువుల నారితేరి పెండ్లి మానుకొనియేయుసుఱుల (జీవుల) నైననగ్గారింపక కలనైనన్గల్ల వలుక కెప్పటికి న్దీఁగెఁబోండ్లజోలితలపెట్టక నేల నెల్లచోట్ల నెల్లమందులన్వెతకి తీసి తెచ్చి కూర్చుకొని యందందఁ దనకన్నఁ బెద్దలవలన నేర్చుకొనుచు నెవ్వారి వలననైన నెద్దియున్గోరకెల్లపుఁడు న్వెలుఁగుఱేనికి మ్రొక్కుకొనుచున్దలంచినంత నెల్లతెవుళ్ళ నొబ్బగొట్టుమిడియల (వేదమంత్రముల)ఁ జదువుచు మన్కిమిన్కి (ఆయుర్వేదము) లచొప్పున మందు దినుసు లందఱికగపర్చి తనవలె మందరులన్ వేనవేలన్వేలయించుచే కీడైన నంటక పగటివేల్పు లాగుననింగి నేలల నెల్లచోట్ల నలరారు చెప్పటికొప్పు మీఱఁదిరుగుచుఁ జెడుగులన్దిద్దుచు మంచివారల బ్రతుకు హాయిగాఁ బెంచుచుండవలయును.

సర్వవిద్యాసారే దశమః సంపుటః

మన్కిమిన్కి [ఆయుర్వేదము] కుదురు.

పడుచు (కన్య) తనకంటెఁ బెద్దవానిన్గాని తన యీడు వానిన్గాని తనతెగకుఁ (జాతికి) జెందినవాని పెండ్లాడవలయున్దనకన్న చిన్నవానినెట్టివట్టికాలు ద్రొక్కఁ (వివాహమాడ) రాదు. కూఁతురునకుఁగాని కొడుకునకుఁగాని తలిదండ్రులెంత.... సీమ (దూరదేశము) నెరవుకొన్నవారికి బెండ్లిచేసిన నంత హాయి కలుగున్గాని చేరువనున్న వారితోఁబెండ్లికావించిన యెడల జగడము వచ్చును. ఱేఁడు (క్షత్రియుఁడు - రాజు) గాని యయ్యవారు ఓజ్జ - పురోహితుఁడు (బ్రాహ్మణుఁడు) గాని యెట్లొడళ్లు తెగుళ్లు తగులకుండునో (ఆరోగ్యముగానుండునో) యట్లెల్ల తెఱఁగు మంది నడువడినొండొరుల న్గాపాడుకొనవలయును. ఆఁడువారున్మగవారలు నూడన్దొలు తన్మంచి నడువడి నలరా....... బ్రాఁజదువునారి ఠీవి మేటి చదువరులై పిదప నింటికాఁపులై (గృహస్థులై) కలిమి (ఐశ్వర్యము) న్గాంచి పిమ్మట న్గాఱున నిరవుకొని (వానప్రస్థులై) కాఁక (తపస్సు) సలిపి తఱువాత బోడలై (సన్యాసాశ్రమమున్దాల్చి) తొలుఁబలుకుల పాడి న్వెల్లడింపవలయును. ఎట్లుపగటిఱేఁడు (సూర్యుఁడు) వెల్పుచేఁ బుట్టింపఁబడి మెఱపు (విద్యుత్తు) వలె నెల్లదినుసుల (లోకముల) లాగుకొనుచు నింగినేలల నంతట నిండార నలముకొన్న మెఱవు (విద్యుత్తు) వలె నన్నిదినుసుల నణఁగియున్న యుసురులు జీవులు — పుట్టుక కలవారు (జన్మవంతులు) అని తెలుసుకొనవలయును.

ఓ యుసురులారా ! (ఓ జీవులారా !) మీరెపుడొడళ్నొవ్విడిచెదరో యామేనులు తగుల బెట్టి బుగ్గిమై నేలమొదలగు దినుసుల న్గలియ వలయును. మీయంత మీరు తల్లులమేనుల యందలి కడుపు తిత్తులఁ దూఱి (ప్రవేశించి) తిరిగి మేనులతోఁగూడుచుందురు. చెడుతిండి (కుపథ్యము) కుడుపుల న్మానుకొనుటచేత నొడలుల్లములఁ దెగులు దగులనీక కాపాడుకొనుచున్నవారి మంచి కోర్కెలెల్లఁ దప్పక నెఱవేఱును. ఎల్లవారున్దను పెద్దలు నేర్పినతెన్నునఁ బాటుపడి సేద్యము — కమతము (కృషి-వ్యవసాయము) చేసికొనవలయును. ఊపిరినె గాదిగ న్గ్రిందు మీఁదులనరములనుండి మలపుకొనఁ గలిగిన యొంటికాఁడు (విజ్ఞాని-యోగి) తనయుల్లములో వేల్పున్గనఁగలఁడో యట్టికమతము (కృషి) సల్పువాఁడన్ని యిమ్ముల (సుఖముల) న్బొందఁగలడు.

అరకాండ్రారా ! కమతకాండ్రారా - కమతీండ్రారా - కమ్మతీండ్రారా - కాఁపులారా దుక్కిముచ్చులారా - పంటకాఁపులారా - రయితులారా-రహితులారా-

రైతులారా - సేద్యకాండ్రారా ! మేము మేడిక మొదలగు నెల్లపైరుపెటు పని ముట్లు చేకూర్చుకొని కమతము - కమ్మరము - కినుక - జీరాయితి - దుక్కి - తెగువడి, పంట - పాటు - పొలము - సాగు - సాగుబడి - సేద్యముచేసి, ఉల్లము నరికట్టుకొను నలవాటొనరించుకొనుడు. (యోగాభ్యాసము చేసికొనుడు) అందు వలన నేది పండునో యద్దానినైకొని హాయిగాఁగడుపుఁడు. నేర్పరులగు కమత కాండ్రు వెల్లఁగాపాడుకొనుచుఁ దెలివితేటలతో సేద్యము చేయుచుందురో వారికి మిక్కిలి యిమ్ము (సుఖము) కలుగును. పొలములో నంటరాని (అమేధ్య మయిన అపవిత్రమయిన) ఎరువు - ఎరుపు - గత్త - గత్తము - గొబ్బరము వేయఁ గూడదు. కాని కమ్మతావితోఁ బొదగిన విత్తనముల బాగుగా దున్నిననేం న్బదనెఱిఁగి చల్లవలయునందు వలన నొక్కట్లనుఁ దెవుళ్లుతగులని తీరుగా (ఆరో గ్యకరముగా) బండిన పంటలన్నుడిచినంత నలవుసుఖులేపు చెందును. నేర్పరి యగు నాడుదిగాని మగవాఁడుగాని తెలివితేటలతో నోపికపట్టి పండిన పంట తిను చు నెల్లతెవుళ్ళన్దవ్వుగా (దూరముగా) బాఱఁదరుమవలయును. ఎవ్వరైనన్గాని పూవులు మొదలగు తొడుకుల - తొట్టు (పసరముల) న్గొటుఁగూడదు చంప దగదు. పొద్దుపొడుచుట వలన (సూర్యోదయమువలన) నెట్లు రేయి తొలగి పోవునో యట్లే మందుల చదువు (వైద్యశాస్త్రము) చెప్పిన తీరుగా తగిన కూడు (పథ్యమగునన్నము) కుడుచుటచే తెవుళ్ళన్నెడల గొట్టించవలయును. అందరిలో నొండొరులకు (సౌహార్దము) కూరిమి కొనసాగుటహాయి (సుఖము). కంటు - పగ (దౌహార్దము) చెలరేఁగుటయే వంత (దుఃఖము) కనుక నాఁడువారు మగ వారలెల్లరొండొరువులకు మేలుగా నడుచు కొనుచుండవలయును. నేలనుండిగాని నీళ్ళనుండిగాని మూఁడేండ్లకుఁబైగాఁబుట్టి పెరుగు మందు దినుసులన్సమకూర్చు కొని యిసుబు చదువు (ఆయుర్వేదము - వైద్యశాస్త్రము) చెప్పిన చొప్పున పుచ్చుకొనుచున్న యెడల నామందులోడలి యనరు (మర్మము) తెల్లనలముకొని (వ్యాపించి) తెగుళ్ళన్ప్రోఁగొట్టి వెంటనే మేనికిమ్ముల (సుఖముల) న్గావించును. ఎల్లవారు న్నొలుదొల్తఁ జేయవలసిన పని మందుపుచ్చుకొనుట, మంచిపని చేయ దగునట్లు కుడుచుట (పథ్యము) చేయుచుఁగట్టడితో (నియమముగా) నడుచు కొనుచు, మేనికిఁదెవులులేని కలిమి ఆరోగ్యసంపద న్జేకూర్చుకొనుటయే. తెవులు లేమి (ఆరోగ్యము) చేఁగాని పాడి (ధర్మము), ఒడమి (అర్థము), ముచ్చట - అక్కఱ (కామము), పెంపెరువు - విడుపు (మోక్షము) సమకూర్చుకొనదగు చేవ (శక్తి) యెవ్వరికైనన్గలుగనేరదు. ఎకుల హరవిప్ర (యవనాశ్వము) నెక్కిన రేఁకలు (జోదులు - భటులు) పగతుఱనోర్చి గెలుపొంది వేడ్కనోలలాడుదురో యట్లే యెల్లపుడున్మందు పుచ్చుకొనుచుఁదగిన కూడుకుడుచుచు (పథ్యము చేయుచు) మందచినడువడిన్గొని (జితేంద్రియులై) నవారలే తెగులున్దసులక (ఆరోగ్యవంతులై పెక్కేండ్లు మంచి బ్రతుకు హాయిగొందురు, (ఆనందింప

చుండుడు. ఎటుల కాఁటువడ్లు (యువలు) మొదలగు మందు దినుసులు వాడు కొనఁబడి యొడళ్ళన్నెంచునో యట్లే తల్లులు తమ పిల్లలకుఁజదువు చెప్పి మంచి నడత నప్పిసాక వలయును. ఎటుల మొనగాండ్రు (సేనాపతులు) మేటి నేర్పు పరులై దవ్వైన లాతి సీమలకు (దూరదేశములకు) వెళ్ళిపగవారలన్గెల్చి తమ ఱేండ్లకు (రాజులకు) ఆయావిలాతుల (దేశముల) దొరతనము (రాజ్యము) న్సమకూర్చెదరో (అప్పగించెదరో) ఆలాగుననే మీరు మేటి పుందరులచేత బాగుగా నేర్పఁబడి మందు చదువు (ఓషధివిద్య) లో నారి తీఱవలయును. ఏ పుంచినాడున (దేశమున) మంచి మందు దినుసులు దొరుకునో తెలిసికొని తెచ్చుకొని తెవుళ్లు మాన్పుటకు వాఁడుక చేయవలయును. (ప్రయోగింప వలయును) మీ యిరుగులకుఁ గూడ చుప్పవలయును. మందిలోనందఱును మొట్ట మొదటఁజేయవలసిన పని తెవుళ్ళనుజితించుట (నిదానము చేయుట), తెగుళ్ళ నాశ్రన్పసమకట్టుట (చికిత్సచేయుట) తగిన తిండి (పథ్యము నేర్పచుణాటు). మందు దినుసు యోజయెఱుక (గుణజ్ఞానము) కలిగియుండుట, తగునట్లు మందులువాఁడి (ఉపయోగించి) యెట్లు తెవుళ్ళనోఁగొట్టు వెరవునఁదమ బ్రతుకునఁ జేయదగిన పని యెల్లపుడు (పురుషార్థము) న్గొనసాగించు కొనుటన్గాదగును. కాపాడఁబడిన మొదవులు పాలతోఁదమలేఁగలన్మంది మొదలగు నెల్లమైతాల్పూల నెప్పెంచి చేవనలరించునో యాలాగుననే మందులు (ఓషధులు) ఓరెండు కాళ్ళ కన్నాకులారా ! (మనుష్యులారా !) మీయొడళ్లన్దలంపులన్గూడ బాగుపర్చి విచ్చలవిడి నెల్ల పట్లన్నెగ్గించును. ఎవ్వరైనన్గాని మందులతోగూడు మొదలగునవి కుడువకుందురో వరుసగా (క్రమక్రమముగా) నలవు తెలువుల తగ్గుదల (బలవిజ్ఞాన హ్రాసము) నొందును గనుక మందులు చేవయెఱుకల నొదలించుకతము (బలవిజ్ఞానాభివృద్ధి నిమిత్తము) మందులెల్ల తెవుళ్ళ నోఁగొట్టి పిల్లన్దల్లులవలె నెల్లకన్గాపాడును. కట్టుపాటు (శాస్త్రము) చొప్పున మందు పుచ్చుకొన్నవారు వారల యొడళ్ళ వంతులన్నిటి నుండి (ప్రత్యంగమునుండి) తెగుళ్ళన్బాఱఁదఱుముఁబడఁగా తెవుళ్లులేని వారగుదురు.

ఆఁడువారు మగవారలు న్గూడగొప్ప మందులు వాడు కొనుచున్నట్టుచ (నియమము) తోఁగవగూడ వలయును. చదువరులకు (విద్వాంసులకు) మందుల యెఱుక (ఔషధ విజ్ఞానము) సమకూర్చుకొనఁదగినది, ఎల్లవారును దవ్వులన్గాని చేరువన్గాని దొరికెడు మందులన్దీసితెచ్చుకొని వాడుకొని తెగుళ్ళన్మాన్పుకొని చేవ నొందలి హాయిగాఁబెక్కేండ్లు బ్రతికెదరుగాక. మందుమ్రాకులు వేళ్ళమోయుఁ దప్పిపై బెరికివైచి విత్తనము లేకుండ జేయరాదు. ఏ మందు మొక్కలెంత పని పడునో (ఉపయోగించునో) యంతే తీసి తెచ్చి వాఁడు కొనవలయునొచులఁదం పుటచిక్కని తీరున మందుచెట్లన్మచ్చుమాపఁగూడదు, మందుమొక్కలు తెగలమిగుల్పవలయు. తక్కినవారామందులు వాడుకొని తమతమ తెగుళ్ళన్బాపుకొందురు.

మందరులు వైద్యులు ఏయేమందు లేయేపని చేయఁగలవో యేయే తెవుళ్ల న్మాన్పఁగలవో ముంటుగాఁదములోదాము బాగుగా నడుగుట చెప్పుట (పశ్నోత్త రములను) నరసికూడఁబల్కుకొని యందఱొకేయేపాటు (నిర్ణయము) నకు వచ్చిన పిమ్మట తెగులు గొంటుల తెగుళ్లన్మాన్పి నెమ్మదిన్గావింప వలయును. మందరులలో నెవ్వఁడెక్కువ చదువరియో (విద్వాంసుఁడో) యతఁడందఱి కుసుఱు తొలు చదువులు (ఆయుర్వేదము) న్నేర్పవలయును. ఎల్లవారెన్నిరకముల తెవుళ్లుండునో యన్ని దినుసుల మందులుకూడ కలవని తెలిసికొనవలయును. ఇదెఱుఁగని వారు తెవుళ్లనుమ్మదురఁబెట్టెదరు. తెవుళ్లన్మాన్పఁదగు మందుల నెఱిఁగినవారలాతెవుళ్లనోర్పఁగొట్టుకొని హాయిగామనెదరు. కొన్ని మందుమొక్కలు వేళ్ళతోఁ గొన్ని కొమ్మలు మొదలగు వానితోఁ గొన్ని పువ్వులతోఁ గొన్ని యాకులతోఁ గొన్ని పండ్లతోఁ గొన్ని తమ వంతులన్నింటితో (సర్వాంగములతో) తెవుళ్లన్విడిపించును గనుక నాయామందుదినుసుల న్దగునట్లు వాఁడుకొను తెఱఁగందఱు న్దెలిసికొనవలయును. మందులు వాడుకొనుట వలనఁదమచేవనేపు (అభివృద్ధి) కావించుకొని తమకున్దమ నారికి న్గాడపగల (శత్రువుల) న్దుండగిండ్రి (పాపాత్ముల) న్లోఁగొని (వశపర్చుకొని) మేనితాల్పు లెల్లరికి న్హాయి కలిగింపవలయును. ఓ రెండు కాళ్ళకన్నాకులారా ! (మనుష్యులారా!) మీరు మందుపుచ్చుకొనుటవలనఁ బెక్కేండ్ల యుగము కలవారై (దీర్ఘాయువులై) హాయిగామనుఁడు. మంచి నడువడి నొప్పారుఁడు. మీతోడిమైతాల్పులన్గూడ మిమ్ముమవలె హాయిగా బ్రితుకనిండు. ఎవ్వరైన న్గానితమపగవాఁడగు మందరి (వైద్యుని) మందుగాని తమపగతుల చెలికాఁడగు మందరి (వైద్యుని వెజ్జు వేల్పు వెజ్జు) మందుగాని పుచ్చుకొనఁగూడదు. కాని యెవ్వఁడుసుఱుతొలు చదువుల (ఆయుర్వేదమందు - వైద్యశాస్త్రమున) నారితేరిన చదువరికన్నాకునకు నెచ్చెలియో యెవ్వరిపైన న్గంటు (ద్వేషి) కానొల్లఁడో యందఱికిన్మేలే సల్పుచుండు హొత్తుకాడో (సహృదుఁడో) యట్టి దొడ్డవాని వలన మందుచదువు (ఔషధ విద్య) న్నేర్చుకొనవలయును. ఎల్లవారెప్పటి కలరారు ఆదట - ఆది - పాడి నొంబొందుటకై (సత్యధర్మపాప్తి) కొఱకున్మందులు మొదలగు వాని న్దెలిసికొనుటకున్గొప్పవేల్పు (పరమేశ్వరు) నెల్లపుడు న్గొల్చుచుండ వలయును. అందఱున్దిగ్గి........ మొదలగు వానితో గూడినయునికి (అగ్నియొక్క శుక్లాది స్వరూపము) కలదో దానిచేత న్దెగుళ్ళనోర్పఁగొట్టవలయును. మేనులనవ్వాని వంతులన్గూడ (శరీరముల నింద్రియములన్గూడ) న్దెపులుతవులక కుదిరికనుండునట్లు చేసి పనికతముల న్దెలుపుచదువు పల్కులనేర్పుగన వలయును. మేర మీఱక తగిన తీరుగా తిండి మేలఁకువల (యుక్తములయిన యాహారము) న్గావింపవలయును. ఊద - ఊసి వానము - ఎతుసు - ఓర్వమి - కడుపుమంట - తడుపూఁద - కనుకుట్టుదనము - కాంతాశము - సూడు (ఈషణ్య) లేకెల్లరికి

న్మెలేసల్పుచుండుమండే తెవుళ్ళన్దవులక హాయిగాఁదను కోరినన్నాళ్ళు బ్రతుకఁ గలడు. ఇరుకుతోవ్రలందు కాఱుడొంకలందు పగలు పొంచుండు దొంగల పాము పులి మొదలగు కట్టిడియుసురుల (క్రూరజంతువుల) న్మందులచేత నడిదములచేత న్పొలయించ వలయును. ఎల్లవారలెపుడామని (వసంతఋతువు) వచ్చునో యపుడు పువ్వులు మొదలగు చెట్టుదినుసుల కమ్మతావిన్గా.. చుండునవి. డిగ్గినీళ్లు నేలలునిండుకొని యుండును, గనుక నెల్లెడల న్దిరుగుచుంట (విహారమునల్పుట) యొడళ్ళకు మంచిది. పూఁదఱి వేసవులనడుమ (వసంతగ్రీష్మఋతువులమధ్య కాలమున) నెల్లరు నీళ్ళతోనిండిన చల్లనిచోట్లఁజేరుకొనవలయు, నెచ్చట నొడళ్లు డుకెత్తవో యెచ్చటి వేల్మి (యజ్ఞము) వలన వానకురిసి యందఱికిమ్మగునో యచ్చోటు న్గొల్వవలయును. ఆమని (వసంత ఋతువు) యని (యుద్ధము) చేయుటకనువగుతఱి ఆఁడువారు మగవారు వెలుఁగులఱేని (సూర్యుని) నలరించు కమ్మతావి దినుసు వేల్చుట వలన నీళ్ళన్గాలిన్బాగుపఱి తెవుళ్లు లేనివారై తమ పిల్లలు నూఱేండ్లు బ్రతుకునట్లు పెంచవలయును. ఆఁడుది మగవాఁడు నొండొరు లన్వలచి తమలోదాము మాట్లాడుకొని పెండ్లికావించుకొని (స్వయంవరమాడు కొని) యొండొరులపై మిక్కిలి మక్కువ పెంపార నొండొరులకున్మేల్సల్పు కొనుచు చదువుల విన్కి (శాస్త్రశ్రవణము) మందులు పుచ్చుకొనుచుంట (ఔష ధసేవనము) యొప్పారఁజేయుచుండునది. వేల్మినొనర్చి వానన్గురి యింపించ వలయును. పుల్లతీఁగె (సోమలత) మొదలగు మందుదినుసుల న్దెచ్చి వాఁడు కొనుచు (సేవించుచు)ఁదెగుళ్ళన్మాన్పుకొని హాయిగాఁబెక్కేండ్లు బ్రతుకుఁడు. ఆమని (వసంతఋతువు), వేసవి (గ్రీష్మఋతువు), వానతఱి (వర్షఋతువు), చల్లనితఱి (శరదృతువు), మంచుతఱి (హేమంతఋతువు), చలితఱి (శిశిర ఋతువు) ఈ యాఱు తరుణముల (సమయముల) కనువగు కూడుకూర్కె కూటములపట్లఁదగిన మందులు వాడుకొనుచుఁ దెవుల్దవులక హాయిగాఁ బ్రతుక వలయును.

మందిలోనందఱుస్గాడ (మనుష్యులెల్లవారును) కడుపులోని కిత్తి (జఠ రాగ్ని) న్బొదలించుకొని (వృద్ధిచేసికొని) హద్దుమీఱక కూడుకూటముల కట్టడి న్గావించుకొని గదుపుకొనుచు నెల్లపుడు న్దమయోపిక (బలము) నేర్పుకావించు కొనవలయును.

రెండుకాళ్ళకన్నాకులు (మనుష్యులు) చదువరి మిన్నలన్వొంబడించి నింగి నేలల నుండి మెఱుఁగు (విద్యుత్తు) న్గూర్చుకొని వింతపనుల (అద్భుతముల) న్నెఱవేర్చ వలయును. ఉల్లములోనిది మేని వెలుపలిదిగాఁగిత్తి (అగ్ని) రెండురకములు. కడుపులోని డిగ్గి (జఠరాగ్ని) తగునట్లు కూడు కుడుచుటచేత వెలుపలియైదార (బాహ్యాగ్ని) న్దరిచ్చుటరగుల్చుట (మథించుట) చేతను దినన్గా పఱుచుకొని (యుక్తము కావించుకొని) చదువరులెల్ల వాఁడుకొందురుగాక.

అందఱున్మంచి పొత్తునన్పొంచి పొసఁగియేమఱిల్లక (ప్రమాదమునల్పక) తమమేని వంతులనోచుఁకొని (జితేంద్రియులై) బ్రతుకుహాయిగా బోడిగించుకొని దొడ్డనడువడిన్మెలఁగుచు నొండొరులకు మేల్సల్పుకొందురుగాక. ఎవ్వడును మిన్కుమందు చదువు (ఆయుర్వేదము - వైద్యశాస్త్రము) తిన్నగాఁ జదువుకొని కొండ మొదలగు చోటులందలి మందుదినుసులు నీళ్ళు బాగుగానరసి (పరీక్షచేసి) యెల్లవారికి న్మేలుసల్పుటకై పొరనొరయక (కపటముమాని) తెవులున్గుదిర్చి మంచిమాటలాడుచుండునో యట్టిమందరినందఱాదుకొందురు - పాటింతురు (సత్కరింతురు) శివేనవచసా॥ పాదుసా మొదలగు దొరకొల్వునందలి వారందఱిలో మొనగాఁడు తెవుళ్ళన్మందు దినుసులన్బాగుగా నరసి గుఱితింప గలవాఁడగు మందరి నేలుబడి (రాజ్యమున) న్బౌజులో (సేనలో) పెత్తనము చేయుచుఁజేవ (బలము) ఇమ్ము (సుఖము) న్జెఱచు తెవుళ్ళను అంకుఁబోతులగు నాఁడువారిన్మగవాండ్రి నడ్డవలయును. (నివారణచేయ వలయును). "ఆద్యవోచదధివక్తా॥" పిన్నతనమందే పెండ్లిచేసికొని కూటమిన్దేలుట చేతను అంకుసల్పుటచేతనుసుఱు (ఆయుదాఁయము) న్పోఁగొట్టుకొనఁగూడదు. "మానస్తోకే"॥ కారు - లొంక - కొండలోయ - ఎడారి - తోఁటకాఁపులకుఁ గూడ విడి మందు మాఁకులన్బెరిగింప వలయును. "నమోరోహితాయ॥" మొక్కల కారుతోఁటల (వనముల) నఱికివేయరాదు, "నమఃకృత్స్నాయతయా"॥ దొరమందరులు (రాజవైద్యులు) మొదలగు చదువరులెల్ల మంచి నడత, తగిన మందులు వాడుకొనువెరవు, ఉగ్గడ (నీతి) నందఱికిన్మప్పి, కైమెలపు (హస్తక్రియా కౌశలము) చేతఁగోఁత (శస్త్రచికిత్స) చేసి తెవుళ్లన్మాన్పిమేలు కావింపవలయును. ("యాతేరుద్రశివాతనూః" ॥) నిక్కముఃవారలెల్లప్పుడున్ హాయిగా నుందురు. "ఋతంచమే మృతంచ॥" ఎఱ్ఱవడ్లు (వ్రీహి) మొదలగు తిండిదినుసుల బాగుగాఁబొగచిన (సంస్కరించిన) వంటలు తగునట్లుతామతిని తమవారిన్దినిపించవలయును. "వ్రీహయశ్చమేయవాశ్చమే" వడ్లు, కారువడ్లు, మినుగులు, నువ్వులు, పెసలు, కొబ్బెర (ఖల్వము) సనిగలు, కొఱ్ఱలు (ప్రియంగువులు) సన్నబియ్యము, గడ్డివడ్లు (చామలు), (నివ్వరి), సైదము (గోధుమపిష్టము). చిఱుసనిగలు (మసూరములు) ఈ తిండి దినుసులు తిన్నఁగావండుకొని తినవలయును. ఉసుఱు (ప్రాణము) మెఱపు (విద్యుత్తు) నింగినేలలందెల్ల నుఁడి కూర్చుని పెక్కేండ్ల బ్రతుకున హాయిగానలరారవలయును. "మిత్రశ్చమ ఇంద్రశ్చమే" నేనేలాగున మందుల చదువు (వైద్యశాస్త్రము) స్పష్టి యాఁకలి దప్పికలు తీర్చుకొనుట కూడు నీళ్ళు కూచుఁకొనఁజాలుదునో యట్లో వేడి వేల్పానన్ను నడుపుము: "సం మాం సృజామి" ఎవరుబీళ్ళనుండి. నేలనుండి, మంచిపస (రసము) న్దీసికొని తినుచుఁద్రాగుచుందురో వారలు తెగులు తగులకెల్లచోట్లఁదమపనులు నెఱవేర్చు కొనుటకై రాకపోకలు సల్పుకొనఁజాలి.

పెక్కేండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు. "పయఃపృధివ్యాంపయ ఓషధీషు" ఎవడి నిప్పు (అగ్ని) వలెఁబగతుఁఅనైగఁ గాల్చునో మందులాగున హాయి నల్పునో యట్టివాఁడే యేలుఖడి నెల్లఁగాపాడఁజాలును. "ఋతాషాడృతధామాఽగ్నిః" అందఉన్నగటి వేల్పు మినుకుల (సూర్యకిరణముల) తగునట్లు కొలిచి చదువు (విద్య) మగటిమి (శౌర్యము) పెంపొరఁదమపనులు నెఱవేచుఁకొనవలయును. "సంహితో విశ్వసామాసూర్యోగంధర్వః" అందఉ న్గాబిలి గుఱ్ఱపు చుక్క మొదలగు నిరువదెన మందుప్రివేల్పు వెలయాండ్రి (అచ్చర) మినుకులన్నివడఁ గొలుచుకొనుచు నిమ్ము (సుఖము) నైకొనవలయును. "సుషుమ్నః సూర్యరశ్మి శ్చంద్రిమాగంధర్వః" ఒడలిలో నెంతపని నల్పుకడిమితెంపులు పొడమునో యంతయున్గాలివలనఁగలుగును. గాలులే యుసుఱుపొడలు (స్వరూపములు) హాయిగా బ్రతుకు నడుపుచుండునని యందఉన్దెలిసికొనవలయును.

"ఇషిరో విశ్వవ్యచాహితో గంధర్వః" ఆఁడువారుగానిమగవారలుగాని వెలిచవి (వ్యభిచారము), తగని తిండి, కూడనితిరుగుడు (విహారము) హద్దుమీరినపూటమి కోర్కి (అతివిషయాసక్తి) మొదలగు చెడుగులకులోనైతమ ఉగము - ఉసుఱు - మనన (అయువు) న్దగ్గించుకొనఁజనదు.

"తత్వాయామిబ్రహ్మణా" ఎవఁడుతగవరియై (న్యాయవంతుఁడై) ఓర్పరియై (క్షమావంతుఁడై) తగినమందులు పుచ్చుకొనుచు, మంచితిండి తిరుగుడుల కలవడి, చెడుకోర్కులనుండి యుల్లమునరికట్టి (జితేంద్రియుఁడై) యొప్పారు చుండునో యట్టివాఁడు నూఱేండ్లు హాయిగా బ్రతుకఁగలఁడు.

"దివోమూర్ధాఽసి" కమ్మనితావిగల యావునెయ్యి మొదలగు మంచుదినుసులు డిగ్గి (అగ్ని)లో వేల్పఁగా గాలిలో నామంచితావి గలిసి చుట్టుపట్ల నుండు నందటి తెవుళ్ళనొ్మదలంట నొ్ఁగొట్టు నట్లెల్లరున్దలకొన (ప్రియత్నింప) వలయును.

"అగ్నిరస్మిఇన్మనా" అందఉన్మందు చదువున్బట్టి మందులుచేసి పుచ్చు కొని తెవుళ్ళనొ్ఁగొట్టుకొని నెమ్మదినొ్ందిపాడి, యొడమి, కోరు, పెంపొ్రివల (ధర్మార్థకామమోక్షముల) నొ్ందవలయును.

"స్వాద్వీంత్వాస్వాదునా" మంచి మందుదినుసులు నీళ్ళతుఱిగించి తీసినది నిగ్గుపుచ్చుకొని యందఉన్దమ కడుపుకిత్తి (జఠరాగ్ని) భాగుచేసి కియులప్పు నెమ్మదుల (బలారోగ్యముల) హెచ్చు కావించు కొనవలయును.

"పరితోషించతా" ఏయేమందులు నేలలో, నీళ్ళలో గాలిలోఁబుట్టుచున్నవో క్రొత్తపాౘిఁత తెవుళ్ళ నన్నిటినడువడినోఁగొట్టఁగలవో యవి యన్నియు నారుచ్చి కొని యనుంగుల (మిత్రుల) వలె నెల్లపుడు న్వాడుకొనవలయును.

"వాయోఃపూతఃపవిత్రేణ" ఎవడుగాని చదువు (విద్య), చేవ (బలము) కఱద (బుద్ధి) యేపారుట్టకై పసతేనికూడు (నీరసాన్నము) నెప్పుడున్గుడువరాదు. గొప్పమందుల నిగ్గే పుచ్చుకొనవలయును.

"బ్రహ్మచర్యత్రింపవతే" ఎంతవఱకెవ్వరైన దబ్బునవఱిగెడు తిండి తినుచు, మంచి మందులు పుచ్చుకొనుచు గూటమిపట్లఁగట్టడిన్నడుచు కొనుచు (బ్రహ్మచర్యమున్నలుపుచు) ఒడలు, చేవ (బలము), కఱద (బుద్ధి) హెచ్చించు కొనఁజాలరో యంతదనుక నెల్ల యిమ్ముల (సర్వసుఖముల) న్గననేరరు.

"దేవాయజ్ఞమతన్వత" పడుచుతెల్ల (కన్యలందఱు) కూటమినొల్లక (బ్రహ్మచారిణులయి) తంత్రము (వ్యాకరణము), పాడి చదువు (ధర్మవిద్య) మన్కిమిన్కు (ఆయుర్వేదము), లెస్సగాఁ జదువుకొని తామెంచుకొన్న కోడె గాండ్రివెల్లడిగాఁగోరి పెండ్లాడి (స్వయంవరముచేసికొని) మంచి తినుబడి దిను సులు మందులు న్వండి పానకములతోఁగల్పి పెనిమిట్లు మొదలయిన వారికిఁ గుడిపి తాము కుడిచి చేవ నెమ్మదుల (బలారోగ్యముల) యేపు (వృద్ధి) న్గావింప వలయును. ఏ చదువరులు (విద్వాంసులు) గొప్పమందుల నిగ్గు న్దాముకుడిచి తమ వారలకిడుచెల్లపుడుబ్బుచుందురో (ఆనందించు చుందురో) వారే మేలైన వారు (ధన్యులు).

"యస్తేరసః" ఉసుఱుతాల్పుచే (ప్రాణిచేత) యేది తినఁబడునో యది వరుసగా (పరంపరగా) విత్తనమై (శుక్రమై) యొడలికతమగును. (శరీరకార ణమగును). మగవానికామ (ఉపస్థేంద్రియము) ఆఁడుదాని కలయిక వలన (స్త్రీసంయోగముచేత) విత్తును (రేతస్సును) విడుచును. వేఱుచోటన్గాల్మడి (మూత్రము) నోఁబయును. దీనిన్బట్టి మేనిలోనుచ్చ యున్నచోటికి వేఱుతావున విత్తనము (రేతస్సు)ండునని తెలిసికొనవలయును. ఆవిత్తనము మేని యెల్లి వంతులనుండి (అన్నియంగములనుండి) పొడముననక నొడలి యన్నివంతుల పోలిక (సర్వాంగాకృతి) న్వెలయించును గావుననే యెవని యొడలినుండి విత్తు కలుగునో యాపోలికగానే బిడ్డలు కలిగెదరు.

"రేతో మూత్రంధి జహాతి యోనింప్రవిశదింద్రియమ్" ఎవడు మందుల చదువు (వైద్యశాస్త్రము) చొప్పున మంచి మందులు చేసి తరుణమునకుఁదగునట్లు

(యధాకాలము), పుచ్చుకొనవలసిన తీరుగా (యధాయోగ్యము) దాగ్రిగునో వాఁడుతెవుళ్ళంటక తనమై యుల్లముల యలవు (శరీరాత్మబలమును) హెచ్చు చేసికొనఁగలుగును.

"దృష్ట్వాపరిసుగ్రితోరసం శుకేగ్రిణ" మందరి ముందుగాఁదనకున్న తెగులు న్దాను మాన్పుకొని యేతెగుళ్లున్లేనివాఁడై తరవాత నొరుల యొడలి తెగులున్దెలిసికొని వారలకు నెమ్మది - నిమ్మళము (ఆరోగ్యము) న్గలిగింప వలయును.

"ఇందగ్రిఃసుతాగ్రిమా" వేఁపుడు (ధానములు), పెరుగులో నానవేసిన పేలలు - పేలాలు (కరంభము), జాజాము - జాజము (పాలిక - పరీవాపము) పాలు, పెరుఁగు ఇవిడిగ్గిలో (అగ్నిలో) వేల్చఁదగిన యిగిరిక (హవిసు) జున్ను గడ్డ (ఆమిక్ష), మీగడ - మీపడ (వాజినము) ఇవన్నియు న్దినుబడిదినుసులనిగ్గు.

"ధనాఃకరంభః" మందుచదువు (వైద్యశాస్త్రము) తెలిసిన పెనిమిటులాంద్ర నాందుగ్రిపెనిమిటల మందిచ్చి తెగుళ్లు మాన్పి బాగుచేయవలయును.

"తదశ్వినాభిషజా" ఎవరు చెడుగుల పొత్తుమానుకొని వెలిచవి (వ్యభిచారము) లేక తమవిత్తనము (వీర్యము) హెచ్చించుకొందురో వారు బిడ్డలన్గని తమ పదుగు (కులము) న్లెస్సకావించుకొందురు.

"పయసాశుకగ్రిమస్సృతమ్" మూతితోమూతి (ముఖమునకు ముఖము) కన్నులతో గన్నులు, డెందమున డెందము (మనస్సునకు మనస్సు) మేనికి మేను (శరీరమునకు శరీరము) ఒండొరులు బిగియఁగలుపుకొని తప్పక రడు పగునట్లు కూటమినోలలాడ వలయునట్టి నమ్మకమగు కలయిక వలన పుట్టిన బిడ్డ మిక్కిలి యందముగ నుండు సుంతయురోఁత (కురూపము) గా నుండదు.

"ముఖం సదస్యశిరఇత్" తగిన తిండి నడతలచేత నెల్లపుడొడలిడెందములన్దెగులు తగుల నివ్వక తమపుట్టువీడేర్చుకొనుటకై పెరుమాళ్ళ గుఱించి పాట (హరికధాగానము - ఈశ్వరగుణగానము) పాడవలయును.

"బృహదిందాగ్రియగాయత" మందరిమిన్న (వైద్యరాట్టు) మంచిచోట్లఁ బుట్టి మందులు తెచ్చి నిల్వచేసి తెగులు గొంటుల (రోగుల) కిచ్చి వారి తెవుళ్ళ నోపఁగొట్టవలయును.

"అధ్వర్యో అదిగ్రిభిఃసుతమ్" ఆఁడువారుగాని మగవారలుగాని మందు చదువు (వైద్యవిద్య) నెఱుఁగకుందురో వారు తెగుళ్ళన్మాన్పుటకుగాని మంచి నడువడి నెల్లపుడు న్గొనుటకుఁగాని చాలరు - పనికిరారు.

"తనూపాఖిషజా" మందరులు (వైద్యులు) రెండు తెఱఁగులందొక్క తీరు వారు వేఁకి మొదలగు (జ్వరాదులగు) మేని తెవుళ్ళన్మందుల వలన న్మాన్పెదరు. రెండవరకమువారు డెందము తెలివిలేమి (మానసావిద్య) మొదలగు తెవుళ్ళనోఁ గొట్టునయ్యవార్లు (అధ్యాపకులు) మంచి తెలుపువారు (ఉపదేశకులు) ఎచ్చట నీరెండు తెఱఁగుల మందరులుందురో యచ్చట నైవుళ్ళలేమిచే నెల్లయుసుఱులందఱు (సర్వప్రాణులు) మేని డెందమునలుఁకువలనొ్పొందక హాయిగా నుందురు.

"ఇంద్రాయేందుగుం సరస్వతీ" పురువుపట్టిన కీడు చేత నడక్కైన తెవుళ్ళ చేత న్గొడగును.

"ప్రజావతీరనమీవాఅయక్ష్మా" మీగడ పెరుగు విత్తనము (వీర్యము) న్పెంచును.

"సోమేనత్వా ఒఒ తన చీమంద్రాయదధి" ఎగయూపిరి (ప్రాణము) దిగయూపిరి (అపానము), ఒడలంతటనలమిన యూపిరి తిన్నగానాడుచున్నవాఁడు పెక్కేండ్లు బ్రతుకును.

"ప్రాణాయత్వాఒపానాయ" మందుదినుసులు బాగుగాఁబొడి కావింపఁబడిమంచినీళ్ళలోఁగలుపఁబడినపుడు కోరినట్లుపని చేయును.

"సంకసామిసమాపో అద్భిరగ్మత సమోషధయోరసేన" కొన్ని మొదలగు వంటకములు బాగుగా నుడికించవలయు, మాడ్పఁగూడదు. చవులూఱ వంపవలయును.

"ఆగ్నేహవ్యంరక్షస్వ" మందుమ్రాఁకులు మఱచి గుర్పుతకు వీలులేనట్లు వేళ్ళనుండియునొ్మదలంటఁబెఱికి వేయఁగూడదు.

"జివో్యషధ్యాస్తేమూలం మాహింసిషమ్" ఆవు పాలన్ని మందులలో మిక్కిలిమేలు.

"మహీనాంపయోఒస్త్యోషధీనాంరసః" పగటి వేల్పెటు చీఁకటినోఁగొట్టియుసుఱుతాల్పుల (ప్రాణుల) కు హాయి నల్పునో యట్లు చదువరులందఱు కెల్ల తెగుళ్ళన్గుదిర్చి యిమ్ము (సుఖము) కావింపవలయును.

"శనో్నభవంతువాజినోహవేషు" చదువరులు తమ నేర్పు (విద్య) చేత నెల్లవారి యుల్లముల (ఆత్మల) నలరించి ప్రకాశింపఁజేసి పెక్కేండ్లు బ్రతుక గల వారిన్గానల్పవలయును.

"సమిద్ధో అగ్నిః" ఎవరు మంచినడువడికలవారో యెవరి పలుకు చదువు నట్టి మేలైయుండునో యట్టివారలు పెక్కేండ్లు బ్రతుకఁదగుదురు.

"తనూనపాచ్చుచివ్రితః" ఎవఁడైన గ్గానిమింటనున్న గాలి మొదలయిన దినుసులు లేక బ్రతుకఁజాలడు.

"దురోదేవీర్దిశో" మందరు (వైద్యు) లెట్లు తమ యొక్కయుఁదక్కిన వారియొక్కయు నైపుణ్యమ్మోఁగొట్టి తమకున్నమవారలకు గ్గూడ నౌఖమి కలిగించె దరో యటులేయందఱుగ్గూడ నడుచుకొనవలయును.

"దైవ్యాహోతారాభిషజా" ఎవడెల్లతెవుళ్ళన్మాన్పు మందులు పుచ్చు కొనుచు మంచి దస్తుల నాల్చుచుండునో యతఁడు హాయిగాఁ బెక్కేండ్లు బ్రతుకును.

"శమితానోవనస్పతిః" ఎవరు దబ్బుననఱగెడు తిండి (సుపథ్యము) తినుచు చేతను మంచి మందు పుచ్చుకొనుటచేత నైవుళ్ళన్మాన్పు కొందరో వారల కోరిన కలిమియుసురు (ఆయువు) గ్గూర్చుకొని హాయిగమన్నెదరు.

"స్వాహాయజ్ఞంవరుణః" ఎవరు సిగ్గఱుల (సిగ్గులేనివారల) నదల్చుచుఁ దగువారల గ్గొండాడుచు మంచి నీళ్ళతో మందులు పుచ్చుకొందురో వారలలవు సంపాదుల (బహారోగ్యముల) నొంది కలిమి (ఐశ్వర్యముతో) నలరెదరు.

"హోతాయక్షన్నరాశంసమ్" అందఱున్నమ విత్తనముగ్గాపాడు కొనుటవలన (బ్రహ్మచర్యము చేత) నాకలి యుల్లముల చేవగ్గలిగి చదువరుల గ్గొల్చుటచేత తెలివి తేటల కలిమిగ్గొని మంచి తిండి మందులగ్గుడుచుటన్బట్టి తెవుళ్ళన్మాన్చు కొని నెమ్మది (ఆరోగ్యము) నొందవలయును.

"హోతాయక్షదిడేడిత" రెండు కాళ్ళకన్నాకులు (మనుష్యులు) చదువు నేర్పులతో నెల్లదినుసుల వలన మంచినిగ్గు న్దీసి కొని గాలిడిగ్గుల (వాయ్వగ్నుల) వలె నెల్లచదువుల నెమ్ముల (విద్యాసుఖముల) పంచిపెట్టవలయును.

"హోతాయక్షద్బర్హిః" అందఱన్నివైపులగుమ్మముల గ్గలిగి యెల్లతఱుల (ఋతువుల) నెమ్ములిడునిండ్లన్గట్టుకొని నిండు హాయిన్గనవలయును.

"హోతాయక్షద్దురోదిశః" ఓరెండు కాళ్ళకన్నాకులారా! (ఓమనుష్యు లారా!) ఎట్లు రేఁబవలు వెలుఁగుఱేఁడు జాబిల్లులన్నిటి నలరించు చుందురో యొప్పులేయీడుల (రూపయౌవనముల) నలరునాండ్రు మగలన్గొల్చుచుందురో, వంట నేర్పుకలవారు వంటనేర్పుచుందురో యటుల మంచి న్వెల్లడించి యందఱికి న్మేలు చేయుఁడు. తిండి దినుసులాయితపెట్టుఁడు (సిద్ధము చేయుఁడు).

"హోతాయక్షత్సుపేశ సోషేనక్తందివా" ఓచదువరులారా! (విద్వాంసు లారా!) మంచి (వెజ్జుదాండ్రు) దినుసులతోలుచదువుల (ఆయుర్వేదము) నేర్చిన పొలఁతులు (స్త్రీలు) తగినపనుల నెఱవేర్చుటకెట్లు పూనుకొందురో మందరు లెట్లు తెగుళ్ళన్మాన్పి యొడళ్ళ చేవన్దెచ్చు కావింతురో యట్లు నడుచుకొని మీరందఱు హాయిగానవలయును.

"హోతాయక్షద్దై వ్యాహోతారాభిషజాశ్వి నేందర్గ్రిం" ఎట్లైముక, మూలగ (మజ్జ) విత్తనము (వీర్యము)లు మేనిపనులన్నడుపుచున్నవో, యేలాగునఁ బగటి వేల్పు మొదలగుమింటి వెలుఁగులు న్బలుకుచెలి (వాణి) యెల్ల యుసుఱుల (ప్రాణుల) నైలుపుచున్నవో ఓిరటులేయగుచు నింగినేలల పన్నుగడ చదువు నేర్చుకుని (సృష్టివిద్య) నైలిసికొని యచ్చుకుప్పలు (శ్రీమంతులు) కండు.

"హోతాయక్షత్త్రిస్రో" ఎవ్వరు చదువు, పనినేర్పు, పూనిక(ప్రయత్నము)ల చేత డిగ్గిమొదలగు (అగ్న్యాది) పలుకు (విద్య) నైలిసికొని యావులు దొట్టి (మొదలగు) పాఁడి తొడుకు-తొట్టుల (పసరముల) న్గాపాడుచునందఱికిన్మేలే చేయుచుందురో యట్టివారలు మందరుల (వెజ్జుల-వైద్యుల) వలె నెల్లయిడుమల (దుఃఖముల) న్బోఁగొట్టెదరు.

"హోతాయక్షద్వనస్పతి" ఎవరుతొట్టులలెక్క-(పశుసంఖ్య) న్బెంచి యొట్టు పెట్టించెదరో (బలియఁజేసెదరో) వారు తాముగూడ మిక్కిలి లావరు (బలిష్ఠు) లౌదురు. ఎవరాల చిక్కనిపాలు నెయ్యిపుచ్చుకొనుచుందురో వారలు మువ్వపు పాడి (కోమలప్రకృతి) కలవారగుదురు. ఎవరు కమతము (కృషి) మొదలగు పనుల కెల్లస్బానుచుందురో వారలు డబ్బుగింజలు (ధనధాన్యములు) కూర్చు కొందురు.

"హోతాయక్షదాశ్వినౌ" ఎవ్వరు మంచివారి పొత్తుచేతఁజెనఁటుల(దుష్టుల) నడ్డగించి (నివారించి) తగిన తిండి నడువడులకలవడి నెమ్మది - తెవులులేమి (ఆరోగ్యము) న్గొని పాడి (ధర్మము) న్గొల్చుచుందురో వారు చేయఁదగుపనిన్జేసి నవార (కృతకృత్యు)లగుదురు.

"హోతాయక్షత్సరస్వతీం" మంచిమందరులు (సద్వైద్యులు) తమయొక్కయు నైవారలయొక్కయు నొడళ్లన్గాపాడి యెట్లువుంచెదరో యాలాగున నెల్లరు నొడమి (ధనము) కూర్చి హెచ్చుకావించవలయు నందుపలన నీపుట్టుక (సంసారము)లో సాటిలేని యిమ్ము (సుఖము) కలుగును.

"దేవీజూజ్జహుతీ" ఎట్లుచదువరులలోఁ జదువరు లిరువురువేల్పు మందరికవ (అశ్వులు - అశ్వినీదేవితలు) తగినపని (సత్క్రియ) చేతనెల్లరి న్దెగుళ్లన్మాన్పి నెమ్మదిన్గావించి తెలివితేటల నఱరించుచుందురో యట్లుందఱుడ్డమతోడి పాటివారలకు జదువొడము (విద్యాధనంబు)ల న్గూడఁబెట్టవలయును.

"దేవాదేవానాంభిషజా" ఎవరు మందులు కలుపు నేర్పుగల మందరులై కుట్టియగాలి (అపానము) కొఱకు మేఁకపాలు, గొంతు (వాక్కు) హెచ్చుటకై గొఱ్ఱె పాఁడి, కలిమి (ఐశ్వర్య) పెంపునకై యావుపాలు, తెవుళ్లన్మాన్చుటకు మందులవన స్గూర్చుకొని బాగుగాఁ గూడు (అన్నము) వండుకొని తిని యలపు

మించి (బలముకలవారై) చెడుగుపగఱన్గట్టి పెట్టెదరో వారల గొప్ప యొఱవి
(పరమైశ్వర్యము) న్గొనెదరు.

“అగ్నిమద్యహోతార మజ్వశితాయం యజమానః” ఎవరు చదువరుల
పొత్తుచేతఁ జదువరు (విద్వాంసు) లై నిక్కమేవినెదరో నజే (సత్యమే) కనెదరో
సింగినేలలేలెడు వేల్పుతేనిన్గొనియాడెదరో వారుహాయిగా బెక్కేండ్లుబ్రతికెదరు.
(దీర్ఘాయువులయ్యెదరు).

“భద్రం కర్ణేభిఃశృణుయామ” చదువరులైనవారు (విద్వాంసులు) ఎండ
గాలి తగులునటుల వచ్చుతీరున నెత్తుగా నిండ్లుకట్టుకొని యందునెలకొని వలసిన
తిండిదినుసు నిల్వచేసికొని హాయిగా బ్రతుకవలయును.

“ఉచ్ఛ్రాతేజాత మంధసా” ఓరెండుకాళ్లకన్నాకులారా! (మనుష్యులారా!)
చెలికాఁడు, తెగుళ్లనొప్పిఁగొట్టువాఁడు, మంచి (శ్రేష్ఠమైన) మందిచ్చువాడు, ఆస్తి
పాదరుల (ధనైశ్వర్యముల) హెచ్చుకావించువాఁడు నగుమందరి (వైద్యుని)
న్గొల్చియొడలు, దీమసము, డెందము, మేనిచెలువులు (ఇంద్రియములు) చేవహె
చ్చునట్లొనరించుకొని యెక్కువ కలిమి (పరమైశ్వర్యము - సంపద) గైకొనుడు.

“హోతాయక్షత్త్వష్టారమింద్రమ్” అన్నివైపులనుండి బాగుగాగాలివచ్చు
తెఱఁగునఁబెక్కు గుమ్మములున్నయింట నిరవుకొన్నవారికి బ్రతుకు, మడి, చేవ,
నెమ్మది (జీవనము, పవిత్రత, బలము, ఆరోగ్యము) పొదలుచుండును (వృద్ధి
యగును). గనుకఁబెక్కు గుమ్మములు - గుంబములు - వాకిళ్లు - సరబడులు
(ద్వారములు) గల పెద్దయిండ్లు కట్టుకొనవలయును.

“దేవిర్ద్వారోవయోధసం” ఎవరు తమకోర్కెలన్నిఱవేచుకొన నెట్లుపూను
కొందురో యట్లే తమతోడిపాటివారి కోరికలు కూడ కొనసాగనెంచుచు దమకు
మేల్కలుగఁగోరునట్లు పైవారికిఁగూడ మేల్కలుగనెంతురో యట్టివారు తమకోరిన
న్నేండ్లు హాయిగా దప్పక బ్రతికెదరు.

“అన్విదనుమతేత్వం మన్యాసైశంచనస్కృధి” ఎవరుతమవలెఁ దమతోడి
పాటివారలనెల్లఁజూచుకొందురో చదువరుల పొందుకల్ల నిక్కముల నరసియేపఱ
ఱచెదరో వారలు గొప్పయునుఱు (దీర్ఘాయువు), నిండుచదువు, కొనసాగు
కలిమి (సమగ్రైశ్వర్యము), ఎల్లెడల గెలుపున్గొనుచుందురు.

“ఆయుష్యంవర్చస్యం” ఎవరు తమతొలియీడు కూటమినొల్లక (బ్రహ్మ
చర్యముచేయుచు) నిండుచదువు నేర్చుకొందురో వారి చదువును దొంగలు దోచు
కొనఁజాలరు. పంతువుచ్చుకొనలేరు. (దాయలుండరు) మోపికకానేరదు (భారము
కాఁబోదు), ఈతీరుగానే చదువరులు మంచినడువడిన్గొందురో వారుచదువరులలోఁ
బెక్కేండ్లయుగము ఉసుఱు (ఆయువు) న్గొనితామెల్లపుడునొప్పంగారుచు నొరుల

నలరింతురు.

"నతదర్శిఘాఁసినపిశాచాస్తరంతి" ఎట్టియుత్తను. ఉత్తరేణిమొక్క (అపామార్గము) దొట్టిమందుదినుసులెట్లు తెవుళ్ళనెల్లఁబోఁగొట్టియునుఖుల (ప్రాణులకు) హాయిగొల్పునోయటుతాము దొసఁగుల (పాపముల)కోసరిల్లి నొరులన్నూడ దొసంగుల (పాపముల) నుండి మళ్ళించిన వారేమందిన్మడి కావించువారు (పవిత్రీకరులు)

"అపాఘమపకిల్బిషమపకృత్యామపోరపః అమార్గ" తగులము (రాగము), పగ (ద్వేషము) మొదలగు అయిపు - ఆగడము - ఎగ్గు - ఐపు-ఒప్పమి-ఒకరు - కల్ల - కీడు - గొడవ - డొగరు - తప్పితము - తప్పిదము - తప్పు - తీఁపురము - దుండగము - దుండతికము - దుడుకు - నెరసు-నేరమి-నేరము - నొంటు (దోషము)ల న్విడిచిపెట్టి తమ్మున్వలెనెల్లరన్జూచుకొందురో యట్టిమంచి వారికి నీళ్లుమందులు దొట్టి (ప్రకృతి) దినుసులు (పదార్థములు) హాయి (సుఖము) నిచ్చును. తమయందున్గూర్మి (స్వాత్మప్రీతి), యొరులపట్లఁగిట్టమి - పగ - (ద్వేషము) కలవారికిఁదప్పకకస్తి (దుఃఖము) చేయును.

"సుమిత్రియాన ఆపఔషధయఃసంతు" వేలుపేర్పచినతీరున మంచిచేయఁదగినది (ధర్మాచరణముకార్యము) చెడ్డమానవలసినది. (అధర్మాచరణము త్యాజ్యము) అనిహద్దుమీఱక తగవు - తీరు - తీరుపు - తీర్పు - నెఱి - పాటి - పాడి - నొటిక (న్యాయము) మానిపైవారి ఇస్తువుహక్కు (సొత్తు) తీసికొనకుందురో యట్టిమంచివారు తెగులు తగులకనూఱేండ్లు బ్రతుకఁజాలెదరు.

"ఇమంజీవేభ్యః పరిధిందధామి" ఎవరుచెడ్డచేయక చెడుగులతోఁగూడకుందురో వేల్పుకొల్పు సల్పుచుందురో వారుకావలసినంతడబ్బు (ధనము) తినుబడి దినుసులు - గింజలు (ధాన్యము) కలిగి పేక్కేండ్లు బ్రతికెదరు.

"ఆయూంషిపవస", అందఱున్వేల్పు పంపున్బట్టి నడచుకొనుచు న్దగుతిండి నడుపడులతోఁ బెక్కేండ్లు హాయిగా బ్రతుకుచుందురుగాక.

"దృతేదృహమాజ్యోక్తేసందృశి జీవ్యాసంజ్యోక్తే" నీళ్లుమొదలగు మందులాయాచోట్లు తఱులకుఁ దగునట్లు పుచ్చుకొను చున్నవారికి మేలుచేయునట్లు చేయనివారికిఁ గీడొనరించును.

"సుమిత్రియన ఆపఔషధయః" మందియందఱునోస్నేమరులుగా కంతయున్గనిపెట్టు తగవరివేల్పు (న్యాయాదీశుఁడగు పరమేశ్వరు) నతనిసెలవు (అనుజ్ఞ) న్గైకొని మన్నించి మంచిపనులు సల్పుచు న్జెడుగుల న్విడనాడి కూటమిన్దగులక (బ్రహ్మచర్యవ్రతముతో) చదువునేర్పులనారితీఱి విత్తనము (ఇంద్రియము) న్గాపాడుకొనుచుఁ పటాయినఁగలుగు చావు (అపమృత్యువు) న్దగిన తిండినడువ

డుల వలన నడ్డుకొనుచు నూతేండ్లయుసురు (ఆయుపు) న్బొందవలయును. ఎల్ల వారలేయే దొడ్డచేతల నెల్లెల్లు నడుచుకొందురో యట్లట్లు చెడ్డ(తోవలనుండి కఱప (బుద్ధి) మళ్ళిపోవును, గొప్పచదువుగము (ఉగముఆయువు) కొనసాగుచుండును.

"కుర్వన్నే వేహకర్మాణిజిజీ విషేచ్ఛత సమాః" జే(డెల్లతెఱుగుల మంద రుల (వైద్యుల) న్గాపాడుచుండవలయును. వారిలో(గ్రొందఱుకిమ్మతావిగల దిను సులన్దిగ్గి - నిప్పు - కిత్త - కిత్తి - ఐదార - వరుపు - కణకు - తెఱ-తెఱ్ఱి-నిప్పు నిప్పుక - మల్లె - వయిరవులు - వయిరాలు - వైరవులు - వైరాలు (అగ్గి -ఇంగ లము - ఇంగిలము-చిచ్చు - అగ్ని) వేల్చుటచేత గాలివాన మందుల న్బాగుచే యుదురు.తక్కినమందరుగొప్పచదువునేపుణాలతోతెగుళ్ళన్గుఱితించుట(నిదానము) మొదలగు నా(డెముచేతలనారితీఱి యెల్లమైతాల్పుల (ప్రాణుల) తెగుళ్ళన్మాన్పి యెల్లపుడున్గాచెదరు. పనివలనన్గాని మొత్తముపైమందికందఱికిన్గాయిక లుగ నేరదు. "ఆపోదేవీరుపసృజ"

వెల్లవేల్మితొలు(బలుకులందలి మందులన్గూర్చినమిడి
(వేదవాక్యములు)

మందులుపొడిచేసినీళ్ళలో(గలిపిపుచ్చుకొనుటమేలు.

"సంవసామి సమాపఓషధీభిః. సమోషదయోరసేన"అప్పుడేపితికినయావు పాలు (ప్రతిధుక్కు), ఆపాలేవెచ్చగానున్నవి (శృతము),పాలమీ(గడ(శరము) పెరు(గు, మీ(గడ (మస్తువు,) చేమిరి-తోడుపెట్టినపాలు (ఆతంచనము) జున్ను- జున్నుగడ్డ - జున్ను(బాలు - ముఱు - ముఱ్ఱు - ముఱ్ఱు(బాలు(ఆమిక్ష -న్వటిత దుగ్ధము), వెన్న, మిసిమి (నవనీతము) నెయ్యి - నెయి - నే-నేయి- చేచమురు (ఘృతము), పెరు(గునీళ్ళు (దధిరసము), గో(కుడు (వాజినము) లనపది పాల దినుసులు మేనికి(జేవహెచ్చించును.

"అంధస్థాన్థోవోభక్షీయ" తెగుళ్లన్బోగొట్టుమందరి నాకొడుకుకావలయును.

"యోరేవాన్యో అమీవహా" ఓవేల్పా (రుద్రుడా) ఓజగా (స్వ భా వ ముగా) నీవే మందుపొడ (స్వరూపము) తనుక మాకు మాయావులకు గుఱ్ఱము లకు గూడ నెల్లతెవుళ్ళన్మాన్పుటకై మందిమ్ము.

"భేషజమసిభేషజగవేశ్వాయ పురుషాయభేషజమ్" మంగలిపని (క్షౌరము) చేయించుకొనుటచేత(దెవుళ్ళంటవుసుఱు (ఆయుపు) హెచ్చు, నొడమి (ఐశ్వ ర్యము) పొదలు (అభివృద్ధియగును)

"శివోనామాసిస్వధితిస్తేపితా" ఒడలంతటు న్వెన్న పూసికొనుటచేత మైబిగి మించును. ఒక్కరకమైన రాతికాటుక పెట్టుకొనుటవలన జూపు పెంపొదును,

"షుహీనాంపయోసివరో్చదాఅసి" ఆవుపాలు త్రాగుచున్నయెడల నరుఁ దెవులు (క్షయరోగము), తక్కిన తెగుళ్లంటవు. తాగినవెంటనే యఱిగిపోవును (జీర్ణమగును). చావునడ్డును (మరణమున్మళ్ళించును).

"శ్వాత్రాః పీతాభవత" పుల్లతీఁగె (సోమలత) కొండమీద రాళ్ళ సడుమ పరియలో మొలుచును.

"వనేషువ్యంతరిక్షంతతాన"

పెసలు, చిఱుసనిగలు మొదలగు పప్పుదినుసు బియ్యము సైదము(గోధుమ పిండి మొదలగు ధాన్యపుదినుసులతో) గలుపుట మందులొండొంటితోఁ గలిపి పుచ్చుకొనుట యొడలికి మంచిది.

"కాష్ఠిరసిసముద్రిస్య -సమోషధీభిరోషధీః" చూలుతగిలిన పదినెలలకుఁ బురుడువచ్చును.

"ఏజతుదశమాస్యోగర్భోజరాయుణాసహ" వేలిమి (యజ్ఞము) చేతఁగోరు కొన్నట్లొడలిన్దాల్చియుసుఖ న్బొడిగించుకొనవచ్చును,

"ఆయుర్యజ్ఞేన కల్పతాం" గోయిత్వవ్వి నీళ్లుపోసినయెడలఁ దెవుల్తగులని వ్వకొడలి కోపిక (ఆరోగ్యము) నివ్వజాలిన మందుమొక్కలు మొల్చిపండును.

"ఆపోదేవీరుపసృజ" బంగరుపూసల పేరు మెడన్దాల్చినవారి కు సు ఖ (ఆయువు) మెండగును (అదికమగును).

"దృశానోరుక్మ ఉర్వ్యావ్య ద్యోర్దుమర్షమాఒఒయుః" ఓడిగ్గీ (అగ్గీ) మందు గ్రమాఁకులలో, నీళ్ళలో, నెల్లమైతాల్పుల (దేహధారుల) కడుపుల నీవలరు చుందువు. వేఁడిన్గాపాడుకొన్నన్గాని యూపిరి (ఆయువు) పోవును,

"గర్భో అస్యోషధీనాం, గర్భోవనస్పతీనామ్,
గర్భో విశ్వస్యభూత సాగ్నేగర్భో అపామసి"

కారువడ్లుయవలు (యవలు) మొదలయినవి బంగారుతీగెఁలు మొదలయిన యూరి (గ్రామ్యము) గింజలు (ధాన్యము) లేదుఓషధులు. వీనులు మొదలగు తలయందలి యేడుకన్నముల (సప్తప్రాణముల) న్గాపాడుచుహాయిగా నూఱేండ్ల యుసుఖ (ఆయువు) నిచ్చును.

"యాఔషధీః పూర్వాజాతా" ఓతల్లులారా! దినుసులారా! మీపుట్టుకలు, మీ రకములు, మీపుట్టుచోట్లు, మీమొలకులు, మీచేయు మంచిపనులెన్ని రకములో లెక్కింపనలవికాదు. కనుకనో కొలతమీఱినచవులారా! (జీవగఱ్ఱలారా!) మావాని యిలుదొరను (యజమాను) నేతెగులున్దగులనివ్వకాఁకలి, దప్పి,వనట(శోకము), సొమ్మ (మూర్ఛ-మోహము), ముదిమి, చావులను నాఱుసుళ్ళలో (షడూర్మల) నీలోఁజిక్కనివ్వక కాపాడు.

"శతంవో అంబధామాని సహస్రముత వోరుహః" పగఱఁగెలువననికి పచ్చె డి దొరవలెనో మందులారా! తెగుళ్ళనోఁతోలుటకై మందఱి పాఱుని (వైద్యుఁ డగు విప్రుని) చెంతకునొప్పెండు.

"యత్రౌషధీఃసుమగ్మత" ఒడలంతటు నొప్పిగులు పెట్టెడి యఱుఁదెవులా! (క్షయరోగమా! రాజయక్ష్మా - రోగరాజమా!) కికియని కుత్తుకన్నప్పుడు చేయు తెమడతెగులు, కలఁతపెట్టు కిత్తతెగులు (పిత్తరోగము), కీళ్ళనొప్పుల నావించు గాలితెగులు (వాతరోగము) ఈమూఁడు తెవుళ్ళతోఁగూడ నొలగి మ చ్చ మా సి పొమ్ము (నశించిపొమ్ము).

"సాకంయక్ష్మప్రపత" ఓమందు దినుసులారా! మీరొండొండ్లతోఁగూడి (అన్యోఽన్యముతోఁగలిసి) యొండొరిమికతో (ఏక్యభావముతో) నొండొరున్గాచు కొనుచు (పరస్పరము న్సంరక్షించుకొనుచు) మొత్తముగా నొండొంటన్జేరి మాతె వుళ్ళనోఁగొట్టవేడెదను.

"అన్యావో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా ఉపావత" పండ్లు పండునవి, పండ్లు పండనివి, పూయనివి, పూచునవి మొదలగు మందు మ్రాఁకులన్నియు ను డు పు ఱేని పంపునంది (బృహస్పతి ప్రేరితములై) మాతెవుళ్ళనెల్లఁ బోడుల్చున్గాక.

"యాఃఫలినీర్యాఅఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః" మందు మ్రాకులు తమదొరయగు జాబిల్లితో (చంద్రునితో) నిట్లుపల్కనేమనఁగా ముమ్మెపాఱుఁడు (బ్రాహ్మణుండు) వాడుకొనుచుండునో యతనికోరిక చొప్పున మేమెల్లతెవుళుల న్దప్పక మాన్పెదము.

"ఓషధయః సమవదంత సోమేనసహరాజ్ఞా" తొలుఁబల్కులు మందులకై మొక్కలనే (వనమూలికలనే) యేర్పర్చెన్గాని మఱేగట్టిదినుసులనైన (లోహము లు, రసము, గంధకము, పాషాణము) మొదలగు దినుసులలోనేదియున్జెప్పలేదు. ఓమందా! నీవఱుఁదెవులు (బలాసము-క్షయవ్యాధి) నోఁగొట్టెదవు. మొలకతెవులు (అశోరోగము) న్మాన్పెదవు. మేనినుబ్బించు కణఁతి - ఆణె-ఆణెము-ఆనియ- ఆనె (కంతి) కడఁతి-కణఁతి-(దద్దు-దద్దురు) బొరుసు, ఏనుగుకాలు - బూరకాలు మొదలగు వాఁపుతెవులు (ఉపచితము) న్గుదిర్చెదవు, ఱుఁటి వందలకొలఁదిన్దక్కిన తెవుళ్ళ నడంచెదవు. నోటికంపు (ముఖపాకము), అఱకము - అఱుకువ-అక్షీ యము - అక్షె - మక్షీ - మక్షెయ - మక్షె (అజీర్ణ - అరువు - మ ం దా గ్ని) న్మచ్చ మాపెదవు.

"నాశయిత్రీ బలాసస్యార్శస ఉపచితాంమసి" ఓమందువేరులారా! మిమ్ము వేలుపుపాటకాండ్రు - పాటరులు - బయకాండ్రు - లయకాండ్రు - సీకారులు (వేలుపుగాణలు - గంధర్వులు) వేల్పుఱేఁడు, ఇంతికౌపుంజు - ఒడలిచూపొడ యుఁడు - పడి - కొండపగఱుఁడు - కొండఱెక్కలుగొట్టినదఃశి - జేజే - శలఃపు

డాయి సంతరించినదొర -తూరుపుదణి-తూరుపుతేఁడు తెఱగంటితేఁడు, నిలువెల్ల చూపులై వెలయువాఁడు - మలగొంగ - వినుబ్రోల్దొర - ఏవ్వుతెప్పలతేఁడు వేగంటి - వేల్పుతేఁడు - సురతాణి (ఇంద్రుడు), నుడుగుతేఁడు (బృహస్పతి) మిమ్ము న్ద్రివ్వితీసిరి. మాకడిమి (శక్తి) న్దెలిసికొన వెన్నెలతేఁడు - జాబిలి -నెల (చందుర్రిడు - సోమరాజు) మిమ్మున్వాడుకొని (ఉపయోగించుకొని)తన యఱుఁ దెవులు (రాజయక్షము) న్మార్చుకొనెను.

“త్వాంగంధర్వా అఖనంస్త్వామిందర్రిస్త్వాం బృహస్పతిః” ఓమందు మొక్కా నిన్ను దర్రివ్వనేను. నెవ్వరి తెగుళ్ళుమాన్పుటకేనుని న్ద్రివ్వుచుందునో వారలను వేళ్ళమోర్రియనిన్దర్రివ్వినిన్నెకల్చి నిన్మచ్చుమాపన్గనకమాటిమాటికిన్గురించుటవలన, బొదలుచు నీవున్నెకేండ్లు హాయిగా ఒర్రిదికి యుందువుగావుతను.

“దీర్ఘాయుస్త ఓషధేఖనితాయస్మై చత్వాఖనామ్యహమ్” చేవ (ఓజస్సు) పగతుఱగ్గెల్వఁదగుకడిమి (సహము), దీమసము(ధైర్యము-ఆత్మ), మేనినొగను- అందము (తనువు)హాయి(శర్మము), కత్తళము-తొడుపు-బొందళము-సమకట్టు (వర్మము), కాల్కేల్మొదలగుమైవంతులు (అంగములు) ఎమ్ములు (అస్థులు) వ్రేళ్ళకణుపులు (పరుస్సులు) పైఁజెప్పినవిగాక మిగిలినమేనిదినుసులు. ఉగము- ఉసుఱు (ఆయువు), ముదిమితుదవఱకు బర్రితుకు (జర) వేర్రిల్మి (జన్నము - యజ్ఞము) వలన నాకుజేకూర్చున్గాక.

“ఓజశ్చ మే సహశ్చమ ఆత్మాచమే” వడ్లు(వ్రీహులు), కారువడ్లు(యవలు), మినుములు (మాషములు), కందులు (ఖల్వములు), కొఱ్ఱలు (ప్రియంగువులు) చిఱువడ్లు (అణువులు), అక్కుఁళ్ళు (చాములు-శ్యామాకములు), ఆముదలు - బర పటలు (నీవారములు - నివరి) సైదముపిండి గోధూమములు - గోదుమలు) చిఱు సనిగలు (మసూరములు) వేల్పు కొల్పు వేర్రిల్మి (జన్నము-యజ్ఞము) చేత నాకు మెండుగానబ్బున్గాక.

‘‘వ్రేహయశ్చమే యవాశ్చమే” డిగ్గి (అగ్ని), నీళ్ళు, పొదలు (కోరుధ ములు, మందులు (ఔషధులు), వడ్లుమొదలగు నూడువు పంటలు (కృషపచ్యము లు) తమంతఁదాము పండుపంటలు (అకృష్టపచ్యములు), ఆవు, గేదె, గుఱ్ఱము, మేక గొఱ్ఱె, గాలిగాఁడు (గాడిదె) ఒంటెమొదలగు నూరినాల్గు కాళ్లమైతాల్పులు (గ్రామ్యపశువులు), ఏనుగు. నెరసరి (సింహము) చౌగంటి (శరభము) గొఱ బోతు (గవయము), జింక (మృగము) కోఁతి మొదలగు కారుటుసుఱులు (అర ణ్యపశువులు). ఇదివఱకున్న యొడమి (విత్తము) ఇఁకముందు కలుగఁబోవు కలిమి (విత్తి), పుట్టినకొడుకులు మొదలగువారు(భూతము), నాఁయతనేఁబడయు నాస్తి (స్వాజితము) వ్రేల్మివలన నాకుండున్గాక.

(అధర్వ సంహితనుండి)

మన్కిమిన్కుల కుదురు - [అధర్వవేదము]

సీసపుబిళ్ళయొడలన్దాల్చినయెడల నల్లత్రాగుడుదెత్తులు మొదలగు నవి (రక్షఃపిశాచాదులు) చేరకుండును. (సీసాయాధ్యాహ....)మేనితాల్పులకే తెవుల యిన న్దగులకుండును.

గుండెనుండి నూటయొక్కనరము లోతలంతట న్పాకుచు మేనినడుమ నైదుపలవల (పర్వములు) గల (సుషుమ్న) యను నరమునుండి పిన్నపెద్దజెడ్డ కొమ్మలవరుస మూడువందల యేబదివేల (లక్షత్రియము పైనర్ధలక్ష) లెక్క- న్ప్రాకుచున్నవీనరములలో నడిమినరములు నెత్తురు చిమ్ముతెగులు న్బుట్టించు చుండును. నరముల నెత్తురు కారుతెవులు "(తిష్ఠాన రేతిష్ఠ పరఉతత్వం తిష్ఠమధ్య మే। కనిష్ఠికా చతిష్ఠతి తిష్ఠాదిద్ధమనిమహీ") అనుమంతరము (మంత్రము)చదివిన యెడల దప్పక కట్టిపోవును.

ఉచ్చపడుత్రోవకడ్డముగా రాయిన్బుట్టించు తెవులు (అశ్మరి) నకాటుపట్టగు నిసుకనరము (సికతావతి) (కీగడుపు) (బస్తి) యందువిల్లువంపయి యుచ్చపడ నివ్వ కడ్డుజుట్టుముట్టు పెద్దనరము (ధనుర్నాడి)లారా! మీరునెత్తురు కార్చకుం డుడు (పరివఃసికతావతీ....)

లేడికాళ్ళవలెగాళ్లు, ఎద్దుపండ్లు (దంతముల) లాగున బెద్దపండ్లు ఆవు నడకవలెనడక, బుస్ బుస్మనుచప్పుడు (పూతారధ్వని) గల యూపిరి, యాడు దానికి నుదుటి వెండ్రుకలసుడి (రోమావర్తము) యాడుదానికి మగవానికిన్గూడ జెడుగుఱుతులు (దుర్లక్షణములు)

ఓతెగులు గొట్టా నీగుండెజబ్బు (హృద్రోగము), నీపచ్చతెగులు (కామిలాది రోగజనిత శారీరహరి ద్వర్ణము) ఈరెండు తెవుళ్ళన్బగటిజేడు (సూర్యుడు) చుఱుకుయెండపోగొట్టు న్గాక. ఆవునెత్తురునిదీసి నీయొడలికెక్కించి నీమేనిమంచి మెఱుపు తళుక్కున్బుట్టించెదను "అనుసూర్యముదయతాం...., పరిత్వారోహి తైః" నిన్నునూఱేండ్లు హాయిగా బ్రతికించెదను, నిన్నెప్పటికిన్బడుచువానిన్గావించెదను. "యారోహిణీదేవత్యా" తెల్లపొడలయుఱు (శ్వేతకుష్ఠురోగము) నోభగొట్టుటకై మాపులనబట్టి పెరుగు గుంటగలిజేరు (భృంగరాజము), పసపు (హరిద్ర), పెద్ద పాపర (ఇంద్రవారుణి) నల్లవావిలిచెట్టు, నల్లగోరంట, (నీలిచెట్టు - నీలిక)యీ దినుసుల పసరావుపేడ పిడుకలో గలిపి నెత్తురు చిమ్మువరకా బొల్లిపొడలకు బూసి ప్రామచున్న నెరసిపోయిన తలవెంట్రుకలకు గూడ బట్టించిన యెడల నత్తె

పుళ్లు రెండునాఁ మానిపోవును ("నక్తంజాతస్యోషధే॥") ఓ (నీలిచెట్టా) నలుపునీవు పుట్టుకపొడి (జన్మస్వభావము) కనుకబొల్లియులుపు (శ్విత్రిము) నెరుపును (పలిత రోగము)ను నొగిలికిఁ బ్రాముటముచేత నారెండు తెవుళ్లు మఱెన్నటికి న్దలచూపనివ్వక మొదలంటనఱచ్చమాపుము. "అసితంతే॥" ఆబొల్లియులు పెముకలనుండి యుగాని చియ్య (మాంసము) నుండిగాని పైతోలు (త్వక్కు) నుండిగానిమఱెల్ల యినగాని పొడమి నొగిలించుచున్నప్పటికా తెగులునఱంపరము ("అస్థిజస్యకిలాసస్య") చేత దుదముట్టమాపెదను.

ఓనీలి మొదలగు మందు ప్రమాఁకులారా! మీచిలువతిండి - చిలువమే తరి - చుక్కను దిటిపిట్ట - తల్లివేనటఁబాపినదంట - తుట్టెపురుగు గుంపుగొంగ-తొడలు లేనివాని సైఁదోడు - పాఁపమేవరి - పాఁపమేపుడు - పాములమేతరి- పాముల వేఁటగాఁడు - పురుఁగులదొర - పులుఁగుబొల్లఁడు - పులుగుఱేఁడు- పెందిరువడి- మేలిచ్చుపులుఁగు (సుపఱ్ణుఁడు - గరుత్మంతుడు) కిత్తి (పిత్తము) వలన నిరుపుట్టినారు గనుక నంతటి తిరుగులేని గొప్పచేవ (అమోఘవీర్యము) మీకుఁగలదు. (సుపర్ణోజాతం) నల్లత్రాగుడుచేవ (ఆసురీమాయ) యీ (నీలి) మొదలయిన నాల్గుమందుదినుసులు వాడినయెడికచేత నెల్లమందరులకుఁ దొలిమేల్పంతియైబొల్లి మొదలగు పులుముల నెల్లఁగుదిచెఱను.

ఓ (నీలి) నీవునలుపు, నీతల్లినేలనలుపు. నీతండ్రినింగి (ఆకసము)యును నీవిత్తుగ్గూడ నలుపు. నీముద్దనొడలికిఁ బాము కొన్నవారికి బొల్లి తెగులుగొంట్లకు తెగులుఁబోఁగొట్టి పండువెంద్రుకలన్గూడ నీవలెనలుపుతళుకుననలరించుమా"సరూపానా మతేమాతా"

ఓ చలివణఁకుకాఁక (కాఁక - పులకరము - వెక్క - వెచ్చ - వేఁకి (శీతజ్వరము - తక్మా) నీవు తిండి నఱిగింపఁజాలని కడుపుడిగ్గి (జాఠరాగ్ని) వలనఁ బుట్టితివికనుక నెట్టుఁగాఁ గిత్తిలోఁగాల్పఁబడిన యినుపగడ్డ పొఱనుడికిన వేఁడివేఁడినీళ్లొడలిపైఁ జిలకరించుటవలనఁ దెదులు గొంతున్విడిచినీకతను (జన్మహేతువ)గునైదార - బరుపు - కిత్త-కిత్తి-కణకు-డిగ్గి - తెఱ - తెట్టు- నిప్పు నిప్పుక-గుల్లె - వయిదవ్వులు - వయిరాలు (చేతనాచేతనాగ్ని)తోఁగూడఁ దొలఁగిపొమ్ము. "యదగ్నిరాపో అదహత్" ఓ చలిపులకరమా! (శీతజ్వరమా) మిక్కిలి యొడలి నొగిలించుదానా! నీవెంతయో వేఁడిన్వేడి నొడలుడికించెదవు, నీవు నిప్పువలనఁ బుట్టినప్పటికొడలిన్వచ్చఁ జాఱించెదవు. నీకు బెక్కు పేర్లుకలవుగాని మొదటిపేరు చలిపులకరమే (శీతజ్వరమే-తక్మమే) "యద్యర్చిఱ్యదివాసి శోచిః॥" ఓచలిపులకరమా! (శీతజ్వరమా) నీవొడలిలోపలవ్వయిన్గూడ మంటలెత్తించెదవు. మేనంతయు నెండించెదవు. కల్లలుపల్కువారలకు తగునట్లిడుమవిడు. ఏటిలోతిమదల

యెకిమీఁడు, కడలితేఁడు - త్రాడుదాలుపు - నీళ్లతేఁడు - పడమటిదొర - మొయిలుఱేఁడు - వల్లెతాలుపు - వల్లెత్రాడుగలాఁడు - వానవెచ్చెలి. (వరుణునకు) నీవు కొడుకువు (పుత్రుఁడవు) "యదిశోకో॥" చలిగొలిపి వడకించు చోర్వరానియిడుమలిడునో చలివేఁకినీకుదండము. చలివేసినపిమ్మటనొడలుడికించు కాఁకాఁ(రూరా-జ్వరమా) నీకుఁ గయిచాఁపు (నమస్కారము)లు. పూటవిడిచి మలుపూటవచ్చువేఁకి (అన్యేద్యుర్వా) నీకెరఁగుడు. రెండునాళ్ళకువచ్చుపులకమా(ఉభయేద్యుర్వా) నీకుఁగోపులు. మూడేసినాళ్లకు నాల్గేసిపూటలకునద్దగులు చలివేఁకికి గిడిగిల్లినైద పెట్టిపలుతెఱఁగుల దగిలినొగిలించుచలివేఁకీ! మాసలుపు గుంజిళ్ళగొని మమ్మెడలిపోవుదువుగాక "నమఃశీతాయ॥" నేలనింగినడుమలమ్మత్రావుల (భూమ్యంతరిక్షద్యునామకలోకత్రియముల) మందు మ్రాఁకుల పులనీళ్ళనడుమఁ జెలగుడిగ్గిగాలివెలుఁగుఱేండ్లను ముత్తిరువేల్పుల వేఱువేఱుమాఱులగు ముప్పదిమువ్వురు వేల్పులుసుడెడవు తప్పని చావుతో (కాలమృత్యువు)తోఁ గలని తక్కుచిల్లరసూటుగిట్టింపు (అపమృత్యువులు) మమ్ముఁజేరనివ్వకవందయేండ్లవరకు హాయిగామము బ్రతికింతురుగావుతను. "యేదేవా "యేదేవాదివిష్ఠయే పృధివ్యాం॥" వానకతమైనింగిమీఁదనెప్పటికొనవేల్పులకైనఁ దెలియఁబడకుండు నీళ్లెల్లదడుపుల మొదలగుపనులచే మాతెవుళ్లన్నియునొప్పగొట్టి మాకు హాయి నొనంగుఁగాక. "వారణ్యావజా- శుచయః పావకాయాసుజాతాః॥" వేల్పుఱేఁడు మొదలగు చదలకాఁపులెల్లఁ దేనిక్కనిగ్గు (సారమగు) చవి (అమృతము), పుల్లతీఁగ(సోమలత) పసనానుఱచేనింగిపైచోట నెప్పటికలరెదరో యత్తడిమాతెవుళ్ళనుడిపి హాయిగా మమ్ము నూఱేండ్లు బ్రతికించుగాక.

తేనెవలనఁ బుట్టిన యోయిప్పతుప్పా! (యష్టిమధుకము) తీఁగెపొదా! (మధుకమా) మాయొడళ్ళన్బలుకుల నుల్లముల పనులనెల్ల (కాయికవాచిక మానసవ్యాపకమ్ములు లన్నింటిని) మిక్కిలి యింపుకావింపుము. "ఇయంవీరున్మధుజాతా॥" నాల్కకొనన్దేనెయునాల్క మొదట (యష్టిమధుకము, అతిమధురము) నీతిప్పవువ్వా! కొండయిప్పపూవువలె నోపుల్లతీఁగరో! (సోమలతా) నావేల్మిపనులందు (క్రతుకర్మములందు) నాయొడలు కావించు పనులయందు నెలకొనినన్నెల్లతెఱఁగుల నందటికింపు కావించుము, "జిహ్వాయాఅగ్రేమధు॥" పూచినయోనీరిప్పతీఁగెరో నిన్నునేవాడుటచేత నేను నాతోఁగూడినవారు నందఱికెల్లతెఱఁగుల మంచి యింపుసొంపులన్దోచనిమ్ము, "మధోరస్మిమధుతరో॥"

ఒడలిమీఁదఁ జన్నిదము - పయిఁడి - పసిఁడి - పుత్తడి - పైఁడి - పొన్ను - బంగరము - బంగరు - బంగరువు - బంగారము - బంగారు-పంచము - హొన్ను (హిరణ్యము) నగలుపెట్టుకొన్నవాఁడే తెగులున్దగులక హాయిగా నూఱేండ్లుతప్ప బ్రతుకఁగలఁడు "నైనంరక్షాంసి॥"

అయిదు గుంపులు - గనుపులుగల వెదురుకఱ్ఱగాని (వేణుదండము) కంపిల్లిచెట్టు కొమ్మలజంట (కాంపిలవృక్షశాఖాద్వయము) గాని మిఱ్ఱుపల్లములులేక చచ్చౌకము నున్న నేలన్నిలిపి విడిచినపుడా కఱ్ఱతాఁదలచుకొన్నవైపు (దిశ) పడిపోయినయెడలఁ దాననుకొన్నపని నెఱవేఱునట్లుగాక వేఱుతెలఁగున (దెస)యందుపడెనేని తనపనికాదు. విల్లెక్కిడియమ్ముఁతొడిగి "వేనస్తతత్పశ్యత్॥" అను మిడియ - పనస - మంతరము (దేదసూక్తము) నదువుచెగచినపుడత్తూపుగుఱికి దగిలినయెడలఁ దాఁదలంచిన పనితప్పకనెగ్గును. నీళ్ళతోనింపిన పెద్దచెంబులో పాలుచిలకరించి యానీళ్ళనడిగినపుడెక్కువిచ్చిన నెక్కువుగాఁ దక్కువిడినన్దక్కువుగాఁదనకోర్కి సమకూరును. చీపురుకట్ట (దర్భాస్తంభము) నైకొని ముందు చెప్పిన మిడియననుచు లెక్కించినపుడాపుడుకలు (సరి) లెక్క (సమానసంఖ్య) యైనపుడు తాఁదలంచిన పనినెఱవేఱును. ఎండుపుడుకనమ్మంతరించి నిప్పులన్నడ వేసినపుడెడమవైపునుండి కుడివైపుగామంట (జ్వాల) చుట్టుకొనుచుండెనేని నీకు గెల్పువచ్చును. సొగటాలు (అక్షముల) నోర్లించివైచినపుడు నీతలంచినలెక్కగల కాయ వెలికలఁబడునెడనీకోర్కి దేరును. మంతరించి నీచాచిన రెండువేళ్ళలో నీతలంచినవేలెవ్వరైనఁ బట్టుకొన్నయెడల నీవనుకొన్న పనియగును. ఇరువదొక్క చిన్నముక్కలపోఁకలోనుండి నీకైకివచ్చి నన్నిముక్కలుతీసి లెక్కించునపుడవి సరియైన గెలిచెదవుబేసియైననోడెదవు. నీళ్ళనిండిన చెంబున్గాని నాఁగలిన్గాని సొగటాలన్గానిమంతరించి క్రొత్తగుడ్డలోఁజుట్టబెట్టి సమతాఁడని పడుచులనిరువురన్బట్టుకొని పొండనవారేవైపుకవిపట్టుకొని పోయెదరో యావైపునఁ దాఁబోగొట్టుకొన్న సరుకుండును.

పొలము పొరి (మన్ను), పుట్టపొరి (మన్ను) నాల్గుతోవలు కలసినదారిలోనిబెడ్డ (చతుష్పథలోష్టము). ఒలికిబెడ్డ (శ్మసానలోష్టము) ఈనాల్గుబెడ్డలన్మంతరించి యుంచి నేదియైన బెడ్డనీకుఁ దోచినది ముట్టుకొమ్మని పెండ్లికానిపడుచుతోఁ జెప్పు మామె పొలముబెడ్డన్గానిపుట్టబెడ్డన్గాని ముట్టుకొన్నయెడల నాపెకుఁ బెండ్లియగును. దక్కిన బెడ్డలలో నెయ్యది పట్టుకొన్నప్పటికామె పెండ్లికాకమునువే గిట్టును. పెండ్లికానిపడుచుదోసిలి (అంకలి) నిండమంతరించినీళ్లునించి చల్లివేయుమనఁ దూర్పువైపున కాపెయానీళ్లుచిమ్మివేసినయెడల నామెకుఁబెండ్లియగును.

అదోయత్॥ "ఆను మంత్రిము చెప్పుచుఁగాఁక (జ్వరము) పొరుడు (అతీసారము) నీరుడి (అతిమూత్రము) నారికుఱుపు (నాడీవ్రణము) లన్గుదుర్చుట కొఱకు ముంజిగడ్డి కొసలఁబేనినత్రాడుకట్టుటచేతను, పొలముపొరి (క్షేత్రముత్తిక) పట్టువేయుటచేతను, నెయ్యిపూసి తోలుతిత్తిమూతితో (చర్మదృతి ముఖము) ముడిలోను గమగుఱి (శిశ్నము) లోను, నారికుఱుపు సెలలోను గాలిగొట్టవల్ల

యును. పొన్నగంటియొక్క (జింగడమను పేరుగల) మొక్కవేళ్ళతోఁ గూడ పెకలించితీసి జనపనారత్రాడు (శణసూత్రము)తో గ్రుచ్చికట్టి "దీర్ఘాయుత్వా య బృహతే॥" అని మంత్రరించి మేసన్దాల్చినయెడల హాయిగా బెక్కేండ్లు బ్రతికించును (కాశీ) యనువీడు (పట్నము) నందిపొన్నగంటి (జంగిడము) అనిపిలవఁబడును. ఈ (జంగిడమణి) ధ్దాల్చినవారి కెట్టితెవుళ్ళైనన్మానిపోకతప్పదు. అడవి నుండి తీసితెచ్చిన పొన్నటంటి జనపనారతాడులకూర్చి ముంగేలకట్టుకొన్న మిక్కిలిమేలుచేయును. "శణచ్చమాజంగిడశ్చ॥" గగికజనపనారతో ముంగయి ధ్దాల్చినయెడలఁ బాఁపడుతిట్టు చిల్లంగిచూపు మొదలగు చెడ్డలు తగులకుండ "యశ్చసాపత్నః॥" తరములబడివచ్చుచున్న పులుమరుఁదెవులుపారుడు మొదలు తెగుళ్ళ (కులాగతకుష్ఠక్షయ గ్రహణ్యాదిరోగముల) నడంచుటకై నీళ్ళనిండిన యలకి (ఉదకఘటము) నుంచి "ఉదగాతాం భగవతీ॥" అని మంత్రరించి యిల్లు వెలుపలఁ దెగులుగొంటు (వ్యాధితు) మీఁదఁ జల్లవలయును. (ఆపేయమ్॥) అనుచుమంత్రరించి కాల్పఁబడిన పూటమాపున (దగ్ధదినరాత్రియందు) మునుపటితీరుగా నీళ్ళుచల్లవలయును. ఏఋమద్దిపుడుక యూకను నువ్వులు నూలిచుట్టకలిపి "బభ్రోః॥" అని మంత్రరించి యా తెగులు గొంటునకుఁ గట్టవలయును. నాల్గు త్రోవలు కలియుచోట నందలిపెట్ట, పుట్టపొరి (వల్మీకమృత్తిక) బ్రతికియున్న మెద్దుతోలుతోఁజుట్టి మునుపటివలె మంత్రరించి కట్టవలయును. "నమస్తేలాంగతేభ్యః॥" అని నీళ్ళనిండిన బిక్షన్మంత్రరించి యెద్దుపూన్చి నాగలిక్రిందఁ దెగులుగొంటు నుంచి యానీళ్ళనిలకరించవలయును. పాడింటిలోనీళ్ళ నిండినయలకి - వనఁటి పరఁటి - పర్రివ్వ - మఋవ (ఉదకఘగము) నుంచి యాయింటికొస న్పాఁతగొయ్యిత్రవ్వితీసి యాగోతిన నప్పాడింటమొలచిన గడ్డితోఁ గప్పిపుచ్చి యచ్చటదెగులుగొంటు నైరవేసి "నమం ననిస్రిసాశేభ్యః॥" అని యప్పనంటి నీళ్ళన్మంత్రరించి యెత్తెగులు గొంటునకు గ్రుక్కెడునీళ్ళుపట్టి యతనియొడల నించుక చిలకరించవలయును.

"ఉదగాతాం భగవతీ॥" అను మంత్రరమును జదువుచు(మూలానక్షత్రము) అనఁబడు చుక్కపొద్దునఁ దరతరమునుండి యున్నుట్టుకతోడనేయోజమై (స్వభావముగా) వచ్చునంటు తెవుళ్ళ (క్షేత్రియరోగములఁ) దగిన తెగులుగొంటునకు మందివ్వవలయును. మోదుగు, మేడి, చేరేడు, జువ్వి (కంపిల్లము), బొడ్డ, రావి, ఉసిరిక, మావిడి, మద్ది, మఱ్ఱిమొదలగు పదిరకముల చెట్లపుల్లలముక్కలు (లక్క) బంగారముతోఁజేసిన తాయెత్తులోవేసి జబ్బునట్టినయెడల బాఁపసపగల (బ్రహ్మరాక్షసగ్రహము) పట్టినవాఁడాకిడు నెరసి హాయిగాఁ బెక్కేండ్లు బ్రతుకు నీతాయెత్తువలన వేలకొలదిమందరుబు (వైద్యులు) వేయురకముల మందు మ్రాకులిచ్చి నప్పటికి నుదురనిపోడు (గ్రహపీడ) తప్పక తొలఁగిపోవును.

నేలమీఁద నెల్లరి తెవుళ్ళన్నాతృప్పమందరులందఱు న్నిక్కముగా మొదటి మందరియగు వేల్పుటచ్చుమచ్చులే (ఆదివైద్యుఁడగు దేవునిరూపులే).

"యశ్చకారసనిష్కరత్ సఏవ సుఖిషక్తమః
సఏవతుభ్యం భేషజాని కృణవదేభిషజా శుచిః"
"క్షేత్రియాత్ త్వానిఋతా త్యాజామిశంసాద్ ద్రుహోముంచామి వరుణస్య పాశాత్, అనాగబ్రహ్మణాత్వాకృణో శివితేద్యావాపృథివీ ఉభేస్తామ్."

గీట్లులేకున్న వ్రాలకన్న మీఁద నిలువుగీట్లుగల వ్రాలు హెచ్చురవళిగాను గ్రంద నడ్డగీట్లుగల వ్రాలు తగ్గురవళిగాను బలుకవలయును. ఈ మిడియ (వేద మంత్రము) న్మందరిబాఁపఁడు చదివినంతన్దరతరములనుండి పుట్టుకతోడనే యొదలి నిరవుకొన్నపులుము మొదలగు తెవుళ్లెల్లఁ బటాపంచలై మచ్చుమాసిపోవును.

బొడ్డుగు - బొట్టువు (తిలకవృక్షము) పెచ్చులోపలవేసి చేసిన తాయెత్తు మనికట్టునఁ దాల్చినయెడల నెల్లచెఱుపుచేఁతలు మొదలగు నలుకువలెల్ల (కృత్యాదిసమస్తపీడలు) తొలగిపోవును. అన్నిరకముల తెవుళ్లంటకుండును. పగవారం దఱున్మచ్చుమాయుదురు.

పన్నెండుపూటలు పూనికన్గూడు కుడుపనినోముపట్టి తన పగవాఁడు పలవైపుగా (దక్షిణదిక్కుగా)ఁబర్విడుదారిలో వానియడుగులు తాకునట్లు పచ్చిమేడియాకులువేసి కాలిదుమ్మంటిన యాయాకుల న్గొడవలితోఁగోసి ముక్కలుచేసి యాముక్కలన్గుంపటితగులఁబెట్టి తానోముతటిన్నేలఁదాల్చి వెదురుకట్టన్పెక్కుతునుకలుగాఁజిదుకమొత్తవలయునట్లు నేసినతోడనే తనపగతకుఁదద్పాటునేలన్వ్రాలుచుకొని పడిమడియును.

రెండుకన్నులు, రెండువీనులు, రెండుముకుచెరములు, నోరు వెరసి యేడు చిల్లులేయేడుసురుల (సప్తప్రాణముల) కుత్తుకయందలి యెనిమిది నరములన్నాపి "సప్తప్రాణానష్టౌమన్యస్తాంస్తే" అను మంతరము చేవవలన నోనాపగవాఁడా నిన్దెగవార్చెదను.

ఓ గోఁచికట్టా - గోఁచికాఁడా - గోఁచిఖాఁపడా - తడుపుదాల్పా తడుపు చాలుపా - ముంజికాఁడా - మెణకరి (మాణవకా) యిటకురమ్ము, ముందుగానీ కుడియడుగిడి యీ రాతిపై నిలువుము నీయొడలెల్ల రాయిలాగట్టిపడును. నీకే తెగులైనన్దగులకుండును. వేల్పులెల్లరు నిన్నుహాయిగా నూఱేండ్లు బ్రతికించెదరు గాక. "ఏహ్యశ్మానమాతిష్ఠాశ్మాభవతుతేతనూః, కృణ్వంతువిశ్వేదేవా ఆయుష్టే శరదః శతమ్"

ఓ నాయనుజా నీవు పగఅవలనఁగాని తెగుళ్ళనుండికాని వెరువకుము. ఈ మంతరము చేవచేతనీ వెన్నటికిన్నేటు లేక నింగి నేలలవలె నిల్కడగా హాయి నలరుచుండుము.

యథాద్యౌశ్చపృథివీచన బిభీతోనరిష్యతః ఎవామేప్రాణమాబిభేః" బాఁపన తెగఁ, దొరపదుగున్సంతయైన పెఱవులేకుండునో యెట్లుపుయిలోడకుండునోయ ట్లేనీవోనాయునుజా కొంకకుము.

"యథాబ్రహ్మచక్షత్రం చనబిభీతో నరిష్యతః
ఐవామేపాళిణమాబిభేః" పోయినది రాగలదెట్లడలకుండునోయట్లేనీవు బెదరకుడీలు పడకుమోనాయునుజా.

యథాభూతం చభవ్యం చనబిభీతోన రిష్యతః ఏవామేప్రాణమాబిభేః"

నెయ్యి (ఆజ్యము) చితుకులు (సమిధలు) ఇగిరిక (పురోడాశము) పాలు (పయస్సు) కూడు (ఓదనము). పాలబువ్వ (పాయసము), తొడుకు - తొట్టి (పశువు), వడ్లు (వ్రీహి) నివ్వరి (యవలు) నువ్వులు (తిలలు) బొరుగులు (ధానలు), పెరుగుతోఁగలిపిన పేలపిండి (కరంభము), చక్కిలము (శష్కులి) ఈ పదుమూఁడు దినుసులు వ్రేల్మిడిగ్గిలోవేల్చి యాపొగపీల్చినవాఁడు తనయు సుఖ, ఉగము (ఆయువు)ను హాయిగాఁ బొడిగించుకొనఁగలఁడు.

ఓ కోలపొన్నా! కడుపున్దొఱుకు తెగులునోఁగొట్టుము. "ఆరాయమసృక్త్వా వానంయశస్వాతింజిహిషణాతి, గభాణదం కణ్వంనాశ యపృశ్ని పణిణసహస్వచ" కోలపొన్న - నక్కతోఁక పొన్న - నేలపొన్న - పొర్లుగాడి- రోకటిబండ(పృశ్ని పణి) చిగుళ్లతినుచున్నగ్గాని యాచిగుళ్ళముద్దయొడలికి బూసికొనుచున్న గ్గాని కడుపులోని మెల్లతెవుళ్ళ నడంచును. ఈ నేల పొన్నమందు ప్రూఁకులకెల్ల మేల్బంతిగా ముందువాని కెక్కెనిది నూఱి యాముద్ద నొడలికిరాసికొను టచేత అఱియ - ఆఱె - ఆఱెము - ఆనియ - ఆనె - (కంతి)- కడఁతి-కణఁతి- (దుద్దు) - (దద్దురు) - కఱఁతి - బొరుసు, తామర దామర - పడదామర - పొడ తామర - పొడదామర (విసర్పి), తెల్లపులుము (శ్వేతకుష్ఠరోగము) మొదలగు నొడలిమీఁద నలము తెగుళ్ళనుదముట్టమాపెదను.

"సహమానేయం ప్రథమాపృశ్నిపణ్యణ జాయత॥" బలియఁగోరినవాఁడా పునుదూడకుడిచినవెంటనే చొంగముఱుగుతోనుండిన "ఏపాయంతుపశవో" గుమ్మ పాలు మంతరించి త్రాగుచుండవలయును.

చిఱుబొడ్డి వేళ్ళునమలుచు మఱిదాని యాకులేడు తలన్దాల్చి(నేచ్ఛత్రః॥)

అను (మంత్రము) అచుకొనుచున్నవాఁడు దొరకొలువునందలి తనయెదిరిచదువరుల (ప్రతివాదుల)నెల్లనోడించును. (విష్ణుక్రాంతము - అపరాజిత) వ్రేళ్లగల తాయెత్తుకట్టువాఁడెదిరి చదువరులకుఁ దలవంపుకావించును.

మందరులు చెప్పినచొప్పున చిఱుబొద్దివేళ్లనూటి త్రాగినయెడల కుత్తుకయెలుఁగు (కంఠధ్వని) బాగుపడును. గాలికిత్తులవలన వచ్చుతెవుళ్లెల్ల (వాతపిత్తదోషజరోగములన్నియు) దుల్లిపోవును. ఓ చిఱుబొద్దీ! నిన్ను జబ్బుతుఁగట్టుకొనుటచేతఁ దొల్లి వేల్పులఁజేడు నల్లఁద్రావుడుల (రాక్షసుల) నెల్లనోరిలో గెలువఁజాలెను. "పాఠామిన్ద్రో॥"

బాగుగాఁ గిలకొట్టిన పేలపిండినీళ్లు తెల్లవారినతోడనే యెన్నినీళ్లుత్రాగినను డప్పితీఱక వేఁగు తెగులుగొంటు (తృషాతుణ) న్గూర్చుండఁబెట్టి త్రాగింపవలయును.

రి। రి।
"అత్రివధ్వః క్రిమయోహన్మికణ్వవజ్జ మదగ్నివల్
ని ని ని
రి। రి। రి। రి।
అగస్త్యస్య బ్రహ్మణా సంపి నష్మహంక్రిమీన్."
ని ని

క్రింద 'ని' యను గుఱుతుకలది ['యనుదాత్తకాకలి నిషాదస్వరముచేతఁ బల్కవలయును. క్రిందగాని మీదఁగాని యేగుఱుతులేని వ్రాయిస్వరితము షడ్జస్వరముచేతస్పల్కనగి. 'రి' యను గుర్తుదాత్తము చతుశ్రుతి ఋషభముచేతఁ బల్కవలయును, ఈ మంత్రము పఠించినంతమున మేనిలోఁగల పురుగులెల్లమడిసిపోవును. పురుగులు తెగులుగొంటు హాయిగాఁ బెక్కేండ్లుమనున్నను.

ఓతెగులుగొంటా! నీకన్నులందు, ముక్కుచరమలందు, తలయందు, నీనెదడునందు (మస్తిష్కమునందు), నీనాల్కయందు న్దగిలిన తెగుళ్ళనోఁగొట్టెదను. పదునాల్గు చిన్నయెముకలతోఁగూడిన నీకుత్తుకయందు, నీతలతెగఁబాఱకు నరములందు, మాఁపుల యిఱుకులతుకు కొంకులయెముకలందు న్పట్టినతెగులునోఁగొట్టెదను. "గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః॥" నీగుండెతెగులు న్మాన్పెదను. నీ గుండెచెంతనున్న చియ్యయుండ (క్లోమము) న్దగిలిన యక్కనొరనన నంజుడుముద్ద (హలీక్షము) నత్తుకొని యద్దాని కుడియెడమవైపుల నొరసిన యురుచిముద్దల (మాంసపిండముల) నంటియున్న నంజుడుబుడుపుల (వృక్యముల) చెంతనున్న కిత్తి (పిత్తము) న్వెలుపుచియ్యగుబ్బ (ప్లీహము), కడుపునిరువైపుల న్దేగకెక్కల

వలెనున్న నంజుడుముద్ద (యక్నిము), గుండెదగ్గరనున్న నురుఁగ దబ్బ (కాల ఖండము) ఈయన్నిచోట్లనగిలిన తెగుళ్ళనడంచెదను. "హృదయాత్ తేపరిక్లో మ్నోహలీక్షాత్ పార్శ్వాభ్యామ్, యక్షంమతస్నాభ్యాణం ప్లీహోయక్నస్తే వివృ హామసి"

ఓ తెగులుగొంటా! (యక్ష్మగృహీతుఁడా) పేగుల (ఆంత్రిముల), పిల్లప్రే గుల (పురీతత్తుల), మూడుల (గుధముల), ప్రేవులచెంత నుచ్చపియిన్గార్చుత్రో వల, కడుపులోనిప్రేగు లన్నిటికన్ననెద్దపేగు (వనిష్టము) నందెల్ల ముదురపేగు (స్థవిరాంత్రిము) ఈ యన్నింటికండయగు కడుపు - కరువు (జఠరము) నృట్టి తెగుళ్ళనొప్పిఁగొట్టెదను. కడుపు కుడియెడమల బొజ్జవంతుల (ఉదరభాగముల), పెక్కు చిల్లులుగల ముణికిబోలె (ప్లాశిమలపాత్రిము), బొడ్డు (నాభి) ఈయన్ని టనగిలి నీతెగుళ్లన్మాన్పెదను.

"ఆంత్రేభ్యస్తేగుదాభ్యో వనిష్ఠోరుదరాదధి,
యక్ష్మం కుక్షిభ్యాంప్లాశేనాభ్యావివృహామితే".

ఓ తెగులుగొంటా! నీతొడలనుండి, మోకాళ్ళనుండి, ఎముకలయతుకుల (అష్ఠివత్తుల) నుండి, మడమలనుండి మీఁగాళ్ళ (ప్రిపదముల)నుండి తెవుళ్ళనొప్పిఁ గొట్టెదను. మొలతెగులు (భసద్యరోగము), తులుగుల - తుంట్ల (శ్రోణుల) తెగుళ్ళ ముడ్డినొప్పి (భాసము) నొప్పిఁగొట్టెదను.

''ఊరుభ్యాంతే అష్ఠీవద్భ్యాంపేష్ణిభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్"
యక్షంభసద్యంశ్రోణిభ్యాం భాసదం భంససోవివృహామితే"

పిల్లయెముకల, మూలగల (మజ్జల) పిల్లనరముల (స్నావల), పెద్దనరముల (ధమనుల) త్రైగవన్, ప్రేళ్ళ, గోళ్లనగిలిన తెగుళ్ళ, న్మాన్పెదను.

"అస్థిభ్యస్తమజ్జభ్యః స్నావభ్యోధమనిభ్యః
యక్ష్మంపాణిభ్యా మంగులిభ్యోనఖేభ్యో వివృహామితే."

ఓతెగులుగొంటా! నీమేని తక్కినవంతుల (అవయవముల) న్నిటి, నెల్లవెం డ్రుకలకుదుళ్ళ, గనుపుగనుపుల (పర్వపర్వముల), ఎల్లయతుకు (సంధుల) అంట (త్వక్కు) నుండి పుట్టిన తెవుళ్ళనెల్లఁబోగొట్టెదను. కన్నులు మొదలమేని వంతుల (అవయవముల) నలముకొన్న తెవుళ్ళ (కశ్యపుఁడను మహర్షి)ఁగని పెట్టిన మిడియచేవ (వేదమంత్రిప్రభావము) చేతనతనిన్గొని యాడుతవలన నూడఁదప్పక పోఁగొట్టెదను.

"అంగే అంగే లోమ్నిలోమ్నిలోమ్నియస్తేపర్వణి పర్వణి
యక్ష్మంత్వచస్యంతేవయకశ్య పస్యవీబహేణా విష్వంచం వివృహామసి"

మొదటజాబిలి (సోముఁడు), పిమ్మట వేల్పుపాటకాఁడు (గంధర్వుఁడు) తరువాత వేలిమిడిగ్గి (వివాహాగ్ని-అర్యముఁడు) కూడికనోలలాడిన పిదప, బడుచున్ (కన్యకన్) న్నాలవవాఁడు పెండ్లికొడుకు కవగూడును. "సోమజుష్టంమొ॥" మోదుగుపుడుకతాయెత్తునా ముస్గయిఘెల్లప్పుడు న్దాల్పఁబడి నామేని యొప్పునలరించుగాక.

"ఆయమగన్మణిా మణీఖావీమొ॥" చంద్రచెట్టు తొఱ్ఱలోఁబుట్టి యోరావి చెట్టుపుడుకగల తాయెత్తా (మణీ) నాపగవారల నందఱన్నాఁబఱఁ దఱుముమ." తానశ్యత్థనిఃశృణీహిమొ॥"ఓకొమ్ముకవలెనుండుమందుదినుసా(అతివిషా-కటురోహిణీ-శృంగి) నినుతాయెతులో వేసి ముంగయిన్దాల్చినఁ బగవారలెల్లనడంచెదరు. అరుదెవులు, పులుము మొదలగు తాత తండ్రుల తరములనుండి వచ్చు తెవుళ్లు మాన్పించును.

హరిణస్య రఘుష్యదోధి శీషణి భేషజమ్
సక్షేత్రియం విషాణ యావిషూచి నమనీనశత్

ఓతెగులు గొంటా నీ తెవుళ్ళనెల్ల మున్గుటచేతను (స్నానమాడుట) చేతను, తాగ్రుటచేత మంచినీళ్ళే కుదుచుణను.

ఆపఇద్వా ఉభేషజీరాపో అమీవచాతనీః
ఆపో విశ్వస్యభేష జీస్తాస్త్వా ముంచస్తుక్షేత్రియాత్

తెల్లఖాఱినతోడనే చుక్కలు జాఱిగినంతనే మునిగెడు ప్రాతః స్నానము చేసెడివానికిఁ బులుము (కుష్ఠు-పెద్దరోగము) మొదలగు తెవుళ్లెల్లఁదప్పక మాని పోవును.

అపవ్యాసే నక్షత్రాణామపవాస ఉషసాముత
అపాస్మత్ సర్వంధుభూణ తమపక్షేత్రియముచ్చతు

కూడుబాగుగా నమిలి పల్చనకావించి (ద్రవముచేసి) (మింగిన వారలు తరతరముల నాత తండ్రులతరబడి న్వచ్చు నులుపు మొదలగు తెవుళ్ళు (క్షేత్రియరోగములు) డుల్లిపోవును. "యదాసుతేః క్రియమాణాయాః క్షేత్రియంమొ॥"

మాతండ్రినింగి, మాతల్లినేల మమ్ముడెక్కలులేని పాము, పులి, డెక్కలుగల పగమూక, యెద్దుపోతు గుఱ్ఱము మొదలగు కష్టమేని తాల్పఁవలెనే నెల్లు కమాడ్లు కావించెదరో యట్టి యాయిడుములనెల్లఁ దొలగించి కాపాడెదరుగాక.

కశ్ణఫన్య విశధన్యద్యోః పితాపృథివీ మాతా
యధాఖిచక్రిదేవాస్త ఘాపక్రృణుతాపునః

దుంగపుచెట్టు - పెనుమాను (అరలువృక్షము) వేరు తాయెత్తు జబ్బకు గట్టుకొనియు మఱియూ పెను బ్రమానికట్టు నేను నడుచునపుడూఁతకోల కావించు కొనియు నైమడ శ్లేష్మలక్షిత త్రిదోషదూషిత (శరీరము) మొదలగు ముక్కిఁడులఁ జెడిన యొడలిన్బాగుపచుకొనెదను. ఈతాయెత్తు నందఱికి న్మొదటివాఁడగు (మనువు) నాఁబడునతడు తాల్చెనిందువలన వట్టకొట్టిన కోడెముక్కు తాళ్ళన్గట్టఁ బడునెడ్లు లొంగుబడికివచ్చునో యట్లేయరుఁదెవులుపసచెడును (నిర్వీర్యమగును)

"అశ్లేష్మాణో అధారయన్తథా తన్మను నాకృతమ్
కృణోమివధ్రి విష్కంధం ముష్కాబహోణ గవామివ"

ఉసుఱు - బ్రతుకునకు నూఱుయొక్క యడ్డంకులు (విష్కంధములు-విఘ్నములు) తెవుళ్ళు - చావులుకలవు. ఈయడ్డుల న్దొలగించుటకై తొల్లివేల్పులు తాల్చినటుల నేను న్గూడ నీపెనుమాను - దుండిగము తాయెత్తు (అరలు వృక్షము) నాజబ్బన్గట్టు కొనెదను.

ఏకశతం విష్కంధానివిష్ఠితా పృథివీమను
తేషాంత్వామగ్రి ఉజ్జహారుర్మణిం విష్కంధదూషణమ్

ఈ తెగులు గొంతుయొక్క యుగము (ఆయువు) తగ్గిపోవుచున్నప్పటికిని తడినేల న్విడిచిపోవుచున్నప్పటికి మఱి యితడు నిక్కముగాఁ జచ్చిపోయినప్పటికి మఱేమందులిచ్చి యేవెరవులు చేసిననైనన్గాని బ్రతుకకున్నప్పటికి న్దప్పకితని నేను మఱల నూఱేండ్లవరకు హాయిగా బ్రతికించెదను.

యదిక్షితాయుర్యది వాపరేతో యదిమృతోరన్తికం నీతఏవ
తమాహరామినిఋతే రుపస్థాదస్పార్శ మేనంశత శారదాయ"

ఇగిరిక - ఇగిరికె - నిగిరిక (హవిస్సు) చేత తెగులు తొలంగి నెమ్మది గన్నవాఁడా! పూటపూటకు న్పెంపందుచు బ్రతుకుము. నీకు నూఱు చల్లతఱులు (శరదృతువులు), నూఱుమంచుకారులు (హేమంతములు) న్నూఱు ననకారులు - పూఁదఱులు - మంచునెలలు హాయిగా బ్రతుకుదున్గాక. వేల్పుఱేఁడు (ఇంద్రుడు), డిగ్గి (అగ్ని). అన్నిటినుప్పటించు పగటిఱేఁడు (సవిత), నుడుగుఱేఁడు (బృహస్పతి) నీకు నూఱేండ్ల యుసుఱొసగెదరు కావుతను.

శతం జీవశరదో వర్ధణ మానః శతంహేమన్తాన్ఛతము వసన్తాన్
శతంతఇన్ద్రోఅగ్నిః సవితా బృహస్పతిః శతాయుషాహవిషాహాషణ మేనమ్

ఓ (మిత్రావరుణులారా)! ఈ చెల్వయుల్లమునుండి తెలివి నోర్కఁగొట్టుడు. పిమ్మట మంచిచెడ్డల స్తుతిఁగాంపఁజాలక నాకేలోకువ కానిండు.

"వ్యాస్యేమిత్రావరుణౌహృదశ్చిత్తాన్యస్యతమ్
అథైనా మక్రతుంకృత్వామమైవ కృణుతం వశే."

ఆవుల తెవుళ్ళు మాన్పిచేవపుట్టించి కాపాడుటకై

"ఋషిహ్మజ జ్ఞానం పర్షిపురమంస్తా దేవిసీమతః సురుచోవేన ఆవః
సబుధ్యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాః సతశ్చయోనిమసతశ్చ వివః"

అనిమంతరించి చెరువు నీళ్ళన్గాని బావి నీళ్ళన్గాని యుప్పుకలిపి ప ట్టి వ ల యును. కొలువులోని తన యెదిరి చదువరుల గ్గెలుచుటకై కూడ నామంతరమునే యనుకొనుచుండవలయును.

ఉదితత్రుయో అక్రిమన్ వ్యాఘ్రః పురుషోవృకః
హిరుగ్ధియన్తిసిన్ధతోహిరుగ్ దేవో వన స్పతిహిఁకారుఙ్నమన్తు శత్రవః"

అనుమంతరము నెప్పుకొనుచు నడుచునపుడా త్రోవనుండి పులిగాని, దొంగవాఁడుగాని తోడేలుగాని తప్పుకొని మాయము కాకతీరదు. మఱియున్డమతమ పగఱచే (శతుృవులచేత) నలువైపుల న్బారఁదఱుమఁగొట్టఁబడక తప్పదు.

వెలఁగచెట్టు వేరుత్రివ్వితీసి నూఱిపాలలోఁగలిపి మఱిగించి యాచిక్కని పాలు తాృగి యెక్కిడిన విల్లు తొడపైనుంచుకొన్నవానికి త్రేలఁబడిపోయిన మగగుఱి (శిశ్నము) బిగితగిలి మిక్కిలిపైకి నిక్కును.

"యాత్వాం గన్ధర్వో అఖనదేవరుణాయమృత ప్రజే
తాం త్వావయం ఖనామస్యోషధిం శేపహషణీమ్."

ఓ వెలఁగవేరు నూఱిన ముద్దకలిపి మఱిగించిన చి క్క ని పాలమందా! నిన్ను నేను దాృగినతోడనే గుఱ్ఱము, కంకరగాడిద - కంచరగాడిద - వేసడము (అశ్వతరము), మేఁకపోతు, పొట్టేలు, అఁబోతులకు వలె నాకామ-ఐడ్డు-మగగుఱి విత్తనము (వీర్యము) నిమ్మని గుడించుము.

"అశ్వస్యాశ్వ తరస్యాజస్య పేత్వస్యచ
అథఋషభస్యయేవాజాస్తావస్మిన్ దేహి తనూవశిన్."

ఉలిమిరి - ఇసుకమ్రాను - ఉలిమిడి-మావెలగ - మొగలింగ (వరుణావృతము) వేరునూఱి కలిపిన మంచినీళ్ళు తాగించినయెడలఁ బెట్టుమందు చిలుము (కందమూలాది జనితవిషము) నోృఁగొట్టెదను.

"వారి దంవార యాత్తై వరణావత్యామధి
తత్రామృత స్యాసిక్తంతే నాశేవారయే విషమ్"

సొమ్మసిల్లించు (మూర్ఛనగ్గలించు) నోఛిలుమా! యెగచినతూపుచేత వలెనిన్ను నృడఁగొట్టెదను. మేనంతట న్దిరుగుచగపడని కుంటెనకాని (దూత) వలె నున్న నిన్ను నా మంతరమువలన వెడల గొట్టెదను.

"ఏతేమదంమదావతి శరమివపాత యామసి
పరిత్వాచరు మివయేషన్తం వచసాస్థాపయామసి"

కొండలలో వెల్లముఁదిరిన కొండమంచు కొండమీఁద ముమ్మూఁ పురముల మెట్ట (త్రికకుత్పర్వతము - త్రికూట పర్వతము) యామెట్ట - అంజనాచలము - కాటుక కొండ - యందుఁబుట్టిన కాటుకా! (అంజనమా) ఉసుఱుల (ప్రాణముల) న్దప్పకతీయువేఁకి తక్మమనఁబడు (జ్వరము), ఎండుతెగులు సన్నిపాత జ్వరవిశేషమైన బలాసము, పాము (సర్పము) ఈమూఁడును గులాములే (దాసులే) అనఁగా నాకాటుక (త్రికకుత్పర్వతజనితాంజనము) వాఁడుటవలన నొండువెరవుల న్మాన్పింప నలవికానికాఁక (జ్వరము), ఎండుతెవులు(బలాసము), పాముచిలువము (సర్పవిషము) తప్పకపోఁగొట్టఁబడుట నిక్కమని తలంపు (తాత్పర్యము)

"త్రియోదాసా అఞ్జనస్యతక్మాబలాస ఆదహిః
వర్షిష్ఠః పర్వతానాంత్రికకున్నామతేపితా"

ఓకాటుకా! నీవు (త్రైకకుద) మను పేరఁబరఁగినప్పటికి (యమున) అనెడు నేటిలోఁబుట్టుటవలన (యామున) మను పేర నొప్పారినప్పటి కో మే లొ న ర్చు మందా నీరెండుపేర్లనిన్గొనియాడు మమ్ముఁగాపాడుము.

"యదివాసిత్రైకకుదం యదియామున ముచ్యసే
ఉభేత భద్రేనామ్నీతాభ్యాంనః పాహ్యఞ్జన"

ఓవలమురీ! (దక్షిణావర్తశంఖమా) నీవు వెండిబంగారు మొదలగు మేలియుదినుసులలో (ద్రవ్యములలో), గన్నాకువు (శ్రేష్ఠము), నీవు జాబిలినుండి పుట్టినదానవు, పొరిలోఁదేరునంమనీవు చూడఁదగియుందువు. నీవందఱికి నెమ్మేలు చేయువాఁడవు. (మహానుభావుఁడవు) కనుక నోకూఁత కైదువు తాయెత్తా! (శంఖమణీ) మాయుసుఱును హాయిగాఁ బొడిగించుము.

హిరణ్యానామే కోసిసోమాత్ త్వమధి జజ్ఞిషే
రథేత్వమసిదర్శతా ఇషుధౌరోచనస్త్వం ప్రణఆయూంషితారిషత్

కైదువదెబ్బతగిలినచోట నెత్తురు గట్టించుట కైవేకువతఱియందుమఱిగించిన లక్కతోళ్లను (క్వథితలాక్షోదకము) న్మంతరించి నెత్తురు కారుచున్న చోటున్గడుగ

వలయును. పోటుతిన్నవానిన్ నెయ్యి పాలు కలిపి త్రాగించవలయు నామంతర మేమనఁగా.

"రోహణ్యసి రోహణ్య స్థ్నశ్ఛిన్నస్య రోహణీ
రోహయే దమరుస్ధతి"

ఓ యెఱ్ఱని (లక్కా - లక్షా)! నీవు మొలపించు దానవగుచున్నావు. కనుక నీవు త్రైదువనఱుకువలనఁ గారిపోవుచున్న నెత్తురు నట్టించి యోయద్దులేని రాజీ (దేవీ) యీగాయమున్మఱల బాగుచేయుము. ఓ దెబ్బతిన్నవాడా! నీ మేనిలోని యేఅవదినునైన యెముకలయందలి నేయి (మజ్జి) బాగగున్గాక. నీ యొడలియందు జాఱిపోయిన కీలు (పర్వము) నీకిమ్మగుతీరునఁదిరిగి గూటంబడి యత్తుకొనుఁగాక నీమేనన్దెబ్బవలన వ్రేలబడిరాలిన దొబ్బ (మాంసము) తిరిగి మొలచును గాక. నీవిఱిగిపోయిన యెముకతిరిగి యతుకుకొని గట్టిపడి యెప్పటివలె నీకు హాయినిచ్చుగాక.

"సంతేమజ్జా మజ్జాభవతు సముతే పరుషాపరుః
సంతే మాంజ షస్యవిస్రస్తం సమస్థ్యపిరోహతు."

ఓ (లక్క) మందా! చెడిపోయిన వెండుర్రికలు, నంట (చర్మము), నెత్తురు, ఎముకలు మునుపటివలెఁబున్నుము, మేనియందలి యేయే తిక్కనవంతులు (కడమయంగములు)తెగిపోయినవో యాయన్నిటినిదిరిగియత్తుకొనునట్లొనర్చుము.

లోమలోమ్నా సంకల్పా యాత్వచాసంకల్పా యాత్వచమ్.
అసృక్తే అస్థిరోహతు చ్ఛిన్నం సంధేహ్యోషధే.

ఓ దెబ్బలునఱుకులవలనఁ జెడినయొడల నొగ్గులువాఁడా యలమంతరము మందులచేవవలన తిరిగి బాగుపడిగట్టిమేనితోఁ బాన్పునుండిపైకిలెమ్ము. గట్టియుండలు (సుచక్రములు), గట్టికమ్ములు (సుపవులు-నేములు), గట్టి ఇంటి కన్నులు (సునాభులు-అక్షచ్ఛిద్రములు) ఈతీరగుతేరు మిక్కలి నడువఁదగి యుండునో యాలాగుననే నీవుకూడ గట్టియొడలు కలవాఁడవై చప్పునఁ బైకులికి హాయిగాఁ బరుగిడ సమకట్టుము (ప్రతిష్ఠితుఁడవగుము). "సఉత్ తిష్ఠప్రేహి ప్రద్రపరథః సుచక్రః సుపవిః సునాభిః ప్రతితిష్ఠోర్ధ్వః"

ఓవెఱుతురు - వెలుతురు చెట్టా! (సహదేవియను పేరుగల వృక్షమా) ఆఁడుది, కాఁపువాఁడు, చిప్పపట్టుకొని యడుగుకొనువాఁడు (కాపాలికుఁడు - సంకర జాతివాఁడు) మొదలగువారు కావించుచేఁతపుచేఁతలు - చిల్లంగివలన బొడమినగొడివె (ఉపద్రవము) లన్నియు నిన్నుమట్టుకొనుటచేతనే తొలఁగిపోవును. నీవు మందు మ్రాఁకులకెల్ల దొరవు.

"ఈశానాం త్వాభేషజానాముజ్జేష ఆరభామహే
చకేర్రి సహస్రవీర్యం సర్వస్మా ఓషధేత్వా"

మందు మొక్కల్లో ఉత్తరేనొక్కటియే యెల్లమందు బ్రాఁకుల సదనకులో కువ కావించుకొనఁదగు మొక్క. ఓచిల్లంగిపెట్టఁబడి తలడిల్లు తెగులుగొంటా! (అభిచారదోషగృహేతుఁడా!) నీనలుకువలన్నియు నాయుత్తరేనుచేత నుడిచివైచెదను. పిమ్మట నెమ్మదింబొంది నీవు కలకాలము హాయిగా దిరుగులాడుము.

"అపామార్గ ఓషధీనాం సర్వాసామేక ఇద్వశీ
తేనతే మృజ్మ ఆస్థితమథత్వ మగదశ్చర."

ఉత్తరేను మొక్కయిలువు అరుఁదెవులు మొదలయినతాతతండ్రి తరముల నుండియు న్వచ్చునంటుతెవుళ్ల (క్షేత్రియములయిన క్షయ కుష్ఠాప స్మారాదిక రోగముల) న్నుడిచివేయున్నాక. పగవారితిట్ల (శత్రువులుపెట్టిన శాపముల) న్గూడఁ దుడిచివేయున్నాక. అలాగుననే దెత్తుల (పిశాచముల) న్పోదుల్చున్నాక, అలాగునవే ఎద్దడి - వాదారు-నిపచ్చ-నిప్పచ్చరము-నెవ్వ-షంకె-షంకెతనము -పేదర్మి-పేదఱికము - పేదఱిమి - ఖీదతనము - లిగాడు - లేమి - లేవడి - సీతరము - సీదర్రిముల (అరాయ్యముల- అలక్ష్ముల)నెల్ల న్పోఁజిమ్ముక్నాక.

అపామార్గోఽపమార్ష్టు క్షేత్రియం శపథశ్చయః
అపాహయాతుధానీరప సర్వాఅరాయ్యః

ఓవేఱుతురా! యోఉత్తరేనా! మీయిర్వురిలో నెవరైన నోఁజపగఱను (సహజ శత్రువులను) నడుమన్నిల్లంగి చెఱుపుచేఁ తలన్గారించు పగవారల (ఆగంతుక-అసహజ శత్రువుల) కొడుకులు మనుమలు మొదలగు వారలనెల్ల వానకారున-మొలచులేఁత గఱి కపరకులలాగునఁద్రుంచివేయుము.

"ఉతో అస్య బంధుకృదుతో అసినుజామికృత్
ఉతో కృత్యాకృతః ప్రజాం నడమి వాచ్ఛిన్ధి వార్షికమ్"

ఓయేలికా! తెల్లజిల్లేడు వేరుగల తాయెతా! (సదాపుష్పమణి) నిద్దాల్చిన వాడుఁ నింగివేలలందు జరిగినవి, జరుగుచున్నవి, జరఁగఁబోవునవెవ్వియైన పనులెల్లఁ దెలిసికొనియన్నియు నెఱుఁగఁజాలిన వాఁడై యేవెఱపునోఁ బొందఁ బోవఁడు.

ఆపశ్యతి ప్రతిపశ్యతి పరాపశ్యతి పశ్యతి
దివమన్తరి క్షమాద్ భూమింసర్వంతద్ దేవి పశ్యతి"

ఓ యెఱ్ఱజిల్లెడవేరా! (సదాపుష్పిమూలమా!) నిన్ను తాయెతులోనుంచి నా కుడి కైమడికట్టు - పోఁచి - పోచీ (మణిబంధము) న్దాల్చుకొని బాఁపఁడు, దొర, కోమట్లు (ఆర్యులు) న్మఱి యీ మూఁడిరుఁ బుట్టుతెగలకుఁ జెం ద ని కాఁ పు లు (అనార్యులు) నలుపు చెఱుపుచేఁతలకు లొంగ కెల్లవారి న్నాకులోఁకువ చేసికొని నింగినేలల జరుగు పనులన్నియు న్గనొనఁజాలువాఁడనయ్యెదను.

తాంమేసహస్రాక్షేదేవో దక్షిణేహస్త అదధహత్
తయాహం సర్వంపశ్యామి యశ్చ శూద్రఉతార్యః

ఇట్టుపు - జుట్టుపు దుట్టువు -వద్దిచెట్టు - అజశృంగిలత - (బహ్రాదిలత) పెద్దతమ్మ మేముగైకొన్నంత (తీక్షశృంగి) నల్లఁద్రావుడు (రక్షస్సు)నోఁకుఁడు (పిశాచములు) మొదలయిన యిడుమల నడంచును.

"ఏయమగన్నోషధీనాం వీరుధాం వీర్యావతీ
అజశృంగ్యరాటకీతీక్ష్ణ శృంగీవ్యృషతు."

యోగిరిష్వజాయథా వీరుధాం బలవత్తమః
కుష్ఠేహితక్మనాశనతక్మానంనాశయన్నితః

అనుమంతరముచేత మంచిచెంగలికోష్ఠు (కుష్ఠము) దంచి పొడిచేసి యావె న్నలోఁగలిపిన ముద్దన్గాళ్ళు మొదలుకొని నెత్తివఱకు న్గ్రిందినుండి మీదికిఁదెగులు, గొంతు మేనిపైరాసినయెడల నఱుఁదెవులు(రాజయక్ష్మము)పులుము(పెద్దరోగము) మొదలయిన గడ్డుతెవుళ్ళు (అసాధ్యవ్యాధులు) చప్పున న్గుదిరిపోవును.

రాత్రీమాతానభః పితార్యమాతేపితా మహః
సిలాచీనామవా అసిసాదేవానామసిస్వసా"

అనుమిడియ (సూక్తము) చేత మంతరించి లత్తుక (లక్కాలాక్ష) క లి పి మఱిగించిన యావుపాలు త్రాగించినయెడల కైదువవలనఁబడిన గాయములు దబ్బున మానిపోవును. అఁడుది నీళ్లాడఁజాలకున్నపుడు గాని బాలెంతతెగులున (సూతికారోగమున) నొగులునప్పుడుగాని

"బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్ విసీమతః సురుచోవేన ఆవః
సబుధ్న్యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాః సతశ్చయోని మసతశ్చవివః"

అనుమిడియు (సూక్తము) చేత మంతరించిన బువ్వన్దినిపించవలయును, మఱియాలాగుననే మంతరించి పేల (పిండి) జావన్ద్రాగింపవలయు నా రెం డు తెఱఁగుల తెగుళ్లున్గుదిరిపోవును.

ఈక్రింద వ్రాసిన మూఁడు మిడియల (మంత్రముల) చెప్పుచుఁ బాము కఱచినవాని జుట్టు ముడివేసినయెడల నెక్కడ నున్న చిలుము (విషము) అక్కడనే నిలిచిపోవును (స్తంభించిపోవును). తేనెటీఁగల నిప్పచెట్టు మొదటనున్న పారి (మన్ను) కలిపి నూఱి నీళ్ళలోఁగలిపి పాముగఱచినవానిచేఁ ద్రాగింపవలయును. మఱియు న్నీయినీళ్ళలోఁ గలిపి త్రాగింపవలయు నన్నిరకముల చిలుములు (విషములు) పోవును (నశించును).

౧॥ దిదిహీ॥ మహ్యాంవరుణోదివః కవివఁచోభి రుగ్రైర్నిఁరిణామితే విషమ్
ఖాతమఖాతముతసక్తమగ్రి భమిరేవధన్వన్నిజ జానతే విషమ్.

౨॥ అలిగీ చ విలిగీచపితా చ మాతా చ
విద్మవః సర్వతోబ న్ధ్వరసాః కింకరిష్యథ.

౩॥ ఉరుగూలాయా దుహితాజాతా దాన్యసిక్నాక్ర
పర్ణం కందద్రుషిణాం సర్వాసామర సంవిషమ్.

(అధర్వసంహిత యందాఱవ కాండములో)గుండెజబ్బు, నీటికడుపు (జలోదరము), (కామలరోగము - పిత్తరోగము) కుదుర్చుటకై పాఱుచున్న యేటినీళ్ళు క్రిందుగా ముంచితీసి దానిలో నించిచూరుమీఁద మొలచిన గడ్డిపోఁచలు తీసివైచి తెగులుగొంటువైఁ జల్లవలయు నించుక త్రాగించవలయు నప్పుడీ మిడియన్జెప్పవలయును.

"హిమవతః ప్రస్రవంతి సింధౌ నమహ సంగమః
ఆపోహ మహ్యంతద్ దేవీర్దఁదన్హృద్ద్యోత భేషజమ్."

మంచుకొండయందున (హిమవత్పర్వతమందున) ఁబుట్టి యొక్కలాగుననే కడలి (సముద్రము)లోఁ గలియుచున్న తెలియేఱు (గంగ) మొదలగు వఱదలు ఏళ్ళు (నదులు) కీడులన్నుల్బు కతములు (పాపక్షయహేతువులు) కనునట్టి యేళ్ళ-నీళ్ళు మాగుండెమంట న్మాన్పు మందున్మాకిచ్చుగాక.

యన్మేఅక్షోరాదిద్యోత పాష్ణ్యోఃః ప్రపదోశ్చయత్
ఆపస్తత్ సర్వం నిష్కరన్భిషజాంసుభిషక్తమాః.

ఏతెవుళ్ళు నాకన్నులన్నొగిలించునో నా కాలిమడమం క్రింద మీఁదులనే తెవుళ్ళునొప్పినలువుచున్నవో దెల్పు నిలువు - ఉరువు - అడ దేవతారూపములగు నీళ్లా నలుకువలన్నింటి నొప్పిఁగొట్టుగొప్ప మందగున్గాక.

మెడచుట్టు లేచుగడ్డలు - పుండ్లొక్కరకము లేక్క కేఁదియైదు వేఱొక్క-

రకము డెబ్బదేడు, మఱొక్కరకము తొంబది తొమ్మిది. మొదటి పుండ్లు పెడతలనుండు నరములందు (మన్యలో) పుట్టును. రెండవరకము మెడనరములం (గ్రీవానాడులం) బోధమును. మూడవరకము మూపునరములందు (స్కంధ్యములగు ధమనులందు) బుట్టున్న. ఈ మూఁడు రకముల మెడచుట్టు పుండ్లు (గండమాలలు) పరుసగా నీకిరింది మూఁడు మిడియలు (వేదమంత్రములు) చదువుచున్నకొలం దిన్మచ్చమాసిపోవును.

౧॥ పంచ చయాఃపంచా శచ్చ సంయంతి మన్యా అభి
ఇతస్తాఃసర్వానశ్యంతువాకా అపచితామివ.

కొరిత్తడి నెగ్గించు మాటలు (పతివ్రత స్దూషించు దురుక్తులవలె వాకములుఁ జెడున్గాక.

౨॥ సప్తచయాః సప్తతిశ్చ సంయంతి గ్రైవ్యా అభి
ఇతస్తాః సర్వానశ్యంతు వాకా అపచితామివ,

౩॥ నవచయాన వతిశ్చస్కంధ్యా అభి
ఇతస్తాః సర్వానశ్యంతు వాకా అపచితామివ
రుదరిస్యమూతరి మస్యమృతస్య నాభిః
విషాణకానామవా అసిపితౄణాంమూలాదుత్థి తావాతీకృతనాశనీ

తనంతఁదానూడి నేలన్బడి పోయిన యావు కొమ్ము నైకొని నీళ్ళలోఁ బడవైచి యాకొమ్ములోని నీళ్ళను "అస్థావ్ద్యోః ॥" అను మిడియ (సూక్తము) చేత మంతరించి నెత్తురు కాసు తెగుబ తగిలిన తెగులు గొంటు (రుధిరాసావరోగి) నెత్తురు కట్టిపోవుటకై వానిచేత దాగించవలయును. మఱియత్తెగులు గొంటుపైఁ జిలకరించ వలయును

"అస్థావ్ ద్యౌరస్థాత్ పృధివ్యస్థాద్ విశ్వమిదంజగత్
అస్థుర్వ్రజా ఊర్ధ్వా స్వప్నాస్తి ష్ఠాద్ రోగో అయంతవ."

(గ్రహము బ-గ్రామము) చుక్కలు (నక్షత్రములు) గలనింగి (దివి- ద్యులోకము) కదలక కిరింపన్బడకున్నది. అన్నిదినుసుల కంపె (ఆధారము) య్యగు నేల నిలిచి యున్నది. నిలువఁబడి కూర్చుండు చెట్లు నిలుచుకొని యున్నవి. ఓనెత్తురు కారు తెగులు గొంటా! (వ్యాధితుఁడా!) నీయీ నెత్తురుగావ్చు తెవులు మఱి నెత్తురుకార్పుత నిలిచిపోవున్గాక.

ఎలుకలు, మిడుతలు, పిట్టలు, చీడపురుగులు, లేళ్ళు, ఆశువలు (శల్యకములు), ఉడుము మొదలగు పంటచేలన్నిను పైతాళ్ళులనోఁగొట్టుటకై "హతంతదశమ్" అనుమిడియ (సూక్తము) చేత మంతరించి కలిపిన యినుము సత్తులు (లోహసీసములు) గాని యినుకన్గాని పంటచేలయందందందఁ జల్లిన యెడలన్గాని పైమిడియతో మంతరించిన యినుక నా యెలుకలు మొదలయిన వుండు నెలవుల నల్లినన్గాని లేకెలుక మొదలగు నేమైతాళ్ళుల నేదానిదైననెవ్వెండుర్రికల తాడుతోఁ గట్టి పొలమునడు మన్బాఁతి పెట్టినఁగాని యెల్లకీడులు న్దొలఁగి పోవును.

''హతంతదశాం సమంకమాఖుమశ్వి నాచ్ఛింతం శిరో అపిపృష్టీశృణీతమ్।
యవాన్నేద దాన పినహ్యతాం ముఖమథాభయం కృణుతందాన్యాయ.॥

ఓకవతేల్పులారా ! (అశ్వినీదేవతలారా) పంటచే నిన్గొఱుకు నెలుక కన్నములో మీరుచొచ్చి యాయెలుకన్జంపుడీ, యద్దాని తలరెండు ముక్కలు చేయుఁడీ, దాని యిరువైపుల యెముకలన్నుఱుము కావించుఁడీ, ఆయెలుక మాపంట న్దిన వీలుకానట్లు దాని నోరు కట్టివేయుఁడీ, యిట్లు చేసి మాపంట చేలకే చెఱుపురాని వ్వక వెఱవెల్లనోఁగొట్టుడీ.

("మానోదేవాః"॥) అను (మంత్రము) చేత మంతరించిన యినుకన్బాము తేలు మొదలగు వాని వలనఁ గలుగు వెఱవు (భయము) న్మాన్పుటకై యిల్లు పొలము మొదలగు చోట్లఁ జల్లవలయును మఱియు నద్ది పురితార్రిళ్ళిండ్లు వీడులు మొదలగు విడిది గుమ్మముల న్జల్లవలయును. అలాగుననే మంతరించి యావు పేఁడతో నిండ్లు వాకిలి గుమ్మములలికి కళ్ళాపు చల్లుట గడపల క్రిందఁబూడ్చి పెట్టుట చేయవలయును. లేక కిత్తు (అగ్ని) లో వేల్పవలయును. లేకుత్తరేను (అపామార్గము) గాని, తిప్పతీఁగెన్గాని కల్పిన నీళ్ళన్మంతరించి చల్లవలయును

''ఇదమిద్వా ఉభేషజమ్" అనిపుండ్లను కుమర్పుటకై మంతరించిన ఆవు చ్ఛుతో మొనచూపని పుండుపై రుద్దవలయును. అలాగున పండ్లపాఁచి (దంతమలము) న్బుండు పైరాయవలయును. అలాగుననే నుఋగన్మంతరించి కుఱుపు. పై రుద్దవలయును.

మానోదేవా అహిర్వధీత్ సతోకాన్త్సహ పూరుషాన్
సంయతం నవిష్పరదే వ్యాత్తనసంయ మన్న మోదేవజనేభ్యః

ఓవేల్పులారా ! చిలుమునోఁగొట్టు నేర్పరులారా ! (విషప్రతీకారకుశలులారా !) పాము మమ్ముల న్గారింపకుండున్గాక (హింసింపకుండుగావుతను) మేము మాకన్న బిడ్డలతోడన్మనుమలతోడ, మమ్మున్గొల్చు పనివాండ్రతోడు

తనున్నారము. పాము తననోరు తెఱవఁజాలకుండున్నాక. పాము కఱచుటకై తెఱచిన నోరు మూయఁజాలకుండున్నాక. మంతరము (మంత్రము) చేవ (సామర్థ్యము) చేతన్నాఁము కట్టఁబడి యుండున్నాక. పాము చిలుము (విషము) నడంచులావుకల (సమర్థులగు) వేల్పుకవలకు (అశ్వినీదేవతలకు-దేవభిషక్కులకు-దేవజనులకు) మ్రొక్కెదము.

"ఇదమిద్వా ఉభేషజ మిదంరుద్రస్య భేషజమ్
యేనేషు మేకతేజనాంశత శల్యామపబ్రవత్"

ఇదియే పుండు న్గుదుర్చగల మందు (భేషజము) ఇదేముక్కంటి (రుద్రుని) మందు. ఈ మందుచేతనే అంగములవేల్పు-ఎత్తులకెకి మీఁడు-కడలిబత్తలికదునే దారి-కప్పుమైదువ పెనిమిటి-కాఱుఱేఁడు-కాటేఁడు-కుత్తుకఁగందువాఁడు - కొండయల్లుఁడు-కొండవీటి జంగము-కోడెరవుతు-గట్టువిల్కాఁడు-గట్టువిల్తుడు-గిత్తతత్తడిఱేఁడు-గిబ్బరౌతు-గుజ్జువేలుపుతండ్రి-గుబ్బలివిలుకాఁడు-చిలువతాలుపు - జడముడి జంగము - జాబిలితాలుపు - జాబిలితాల్పు-జింకతాలుపరి - జింకతాలుపు - తెల్లనిదొర - తోలుదాలుపు - తోలుదాల్పు - దిసమొలవేల్పు - నెలతాలుపు - పాఁపతొడవుల వేలుపు - పొడలగింటెముదాల్పు - బుడుతనెలదాల్పు - బేసికంటి - బేసికంటివేల్పు - మిక్కిలి కంటివేల్పు - మిన్నువాక తాలుపు - ముక్కంటి - ముక్కొటికలకంటు - మేలిమిమెట్టు విల్కేటి - వలిమలల్లుఁడు - వాఁకతాలుపు - వినువాఁకమోపరి - వెండికొండదునీడు - వేఁడికంటి - వేల్పుటేటిమగడు - వేల్పువణిఁగన్నతఁడు (రుద్రుఁడు). ఒక్కవెదురు కోలకు గడకు నూఱుములుకులు నాటిన యంబుచేత నెట్లు ముక్కొటికల (త్రిపురముల) మచ్చు మాపుటకు వాడెను.

"జలాషేణాభిషించత జాలాషేణోపసించత
జాలాషము గంభ్రీభేష జంతేననోమృడ జీవసే."

నీళ్ళ (ఉదకము - జలాషము) అనఁగా నావుచ్చనురుఁగు (గోమూత్రఫేనము) నోపనివాండ్రారా! (పరిచారకులారా!) పై మంతరముచేత మంతరించి పుండు నెల్లన్గడుగుఁడీ, ఆయావు యొక్క యుచ్చ-పంచితము నుఱుగున్పుండుపైఁజిలుకరించుఁడీ. పుండును నఱుకునుఁ గుదర్పఁగలమందిద్దియే. ఓముక్కంటీ! యీ నీ మందుచేత మమ్ముఁ హాయిగా బ్రతికించుము.

శంచనోమయశ్చనో మాచనఃకించ నామమత్
క్షమారపో విశ్వంనో అస్తుభేషజం సర్వంనో అస్తుభేషజమ్.

ఓ వేల్పా (దేవా) మాకు హాయియును, మాతెవులు మానుదలయున్నలుగుఁగాక. మాపిల్లలు న్యాపలు, మాతోడుకులు (పశువులు) మొదలగునుసురులెల్లన్దె గుత్తిగుంల కుందున్నాక. తెగులునకుఁగత మగుదొసం గడంగున్నాక. నింగినేలల యందలి దినుసులన్నియును మాకు మందులేయగుఁగావుతను.

"శమఁజాయచ్ఛతోష్వషధిః సహదేవీరరుంధతీ
కరత్ పయస్వంతంగోష్ఠమయక్ష్మ ఉతపూరుషాన్."

ఓ వెలుతురుచెట్టా - వెలుతురుచెట్టా - (సహదేవీవృక్షమా) కోరిన మేలు నత్తుతేకిచ్చెడి మందు మొక్కా! నీవు మాకు హాయినిమ్ము. మాయావులు పాలు మెండుగానిచ్చునట్లు చేయుము. మాపిల్లలు పనివారలు మొదలగు వారిని (మనుష్యులతోను - పుత్రభృత్యాదులను) గుంతేనిన్దెవులులేని వారిగాఁజేయుము.

యథాసితః ప్రథయతేవశాఁ అనువపూంషికృణ్వన్న సురస్యమాయయా।
ఏవాతే శేపః సహసాయమర్కోఽంగేనాంగంసంసమకంకృణోతు."

నల్లబడినవాపెట్లు తనవారలన్గని తేల్చుపునో యస్లే ఝాజిల్లేదు వేరుత్రాయ త్తునఁగట్టఁబడిన పీకాము - మగగుఱిని (శేషమును) దబ్బునవాఁడు గుఱికిఁదగునట్లు పెరుగున్నాక.

[నాతలంపు (అభిప్రాయము) నింగినేలలయందలి దినుసులెల్ల యుసురు (జీవము) న్నవి యునుకు (ప్రాణము) లేనివియును గూడ మిన్ను, గాలి, నిప్పు, తడి, పొడి (ఆకాశము వాయువు, అగ్ని ఉదకము, భూమి) ఈ యైదు దినుసులు (పంచభూతములు) వరుసగా నీయైదింటి జాడలు (తన్మాత్రలు) పలిపు (శబ్దము) తాఁకుడు (స్పర్శము) ఆడ - ఉరువు - నిలువు (రూపము) రుచి (రసము), వలపు (గంధము) లన్నైతొను వీను (శ్రోత్రము), అంటు (త్వక్కు), కన్ను (చక్షువు), నాల్క (జిహ్వ), ముక్కు (ఘ్రాణము) లు గల మొనకళ్ళకుఁ దగులు తెగుళ్ళ నెల్లఁగుదుర్చఁగల మందులు మంతరించినన్గాని పని చేయఁజాలవు. మంతరము (వేదమంత్రము) మింటిపొడయగునులివు (ఆకాశ గుణమగు శబ్దము) కనుకను మఱియు నీనింగినేల లెల్ల (సర్వజగత్తు) వేల్పునకు లోనగును. (దైవవశము). వేల్పు మిడియకు (వేదమంత్రమునకు) లోనగును. అమిడియు (అమంత్రము) జన్నిగట్టునకు (బ్రాహ్మణునకు) లోనగును గనుక ఎన్నిగట్టే నావేల్పని నల్లవేల్పు (శ్రీకృష్ణుఁడు) పల్కుటవల్లి కొన్నిముగొయ్య తెగుళ్ళ (అసాధ్యరోగముల) నోపగొట్టుటకే మందు (మూఁకులజోలిలేకయే మిడియకే (వేదమంత్రములు మాత్రమే) చాలును గనుక మందు [మూఁకులు

పనిచేయలేనిపట్ల మందరి జన్నిగట్టు (బ్రాహ్మణిఖిషక్కు) మిడియయలవు (మంత్రిశక్తి) చేతనేగడ్డుతెవుళ్ల (అసాధ్యరోగముల) నోళ్లెగొట్టగలుగుట నిక్కము.]

పిల్లిపీచర (శతావరి) ఈ మొక్కలున్నచోట న్పులి యుండఁజాలదు. గనుక లేళ్ళు పీచరయున్నచోట తిరుగులాడును.

గాడిదె గడపర (పిండీతకము) ఆకులు నమలిన పండ్లు గట్టిపడును.

''యావదంగినం పారస్వతం హాస్తినంగాదక్షఖం చయత్
యావదశ్వస్య వాజినస్తావత్ తేవధక్షతాంపసం॥"

గొఱబోతు (పరస్వత్తు), ఏనుగు (హస్తి), గాలిగాడు (గాడిద) గుఱ్ఱము లకు దమతమ పెంట్లన్నవగూడునపుడెంతలేసి బడ్లు (ప్రిజనములు-శిశ్నములు) నిగిడి యెంతలేసి యుండునీకామకూడదాయత్తు మంతరము. మందులచేత (మణి మంతౌషధములచేత) అంతపెద్దదై నిగిడి చెలువల కోర్కె తీరదన్నున్గాక.

మెడచుట్టు పుండ్ల (గండమాల) మీఁద వలమురినఱఁగదీసిన ముద్దన్గాని మేపిచొంగన్గాని "అపచితః॥" అనిమ్మంత్రించి పూయువలయును. అంబారు పిడుఁజు (జెలగ - జలూక) న్గాని బల్లి (గృహగోధిక) న్గాని యాపుండ్ల వరుస (గండమాల) కున్దగిలి నెత్తురు స్రీల్పించవలయును. "అపచిత్తః" "ఆసుస్రపః" అని మంతరించి యెట్టని యుప్పు నూఱిన పొడి యాపుండ్లపైఁ జల్లి యుమిసి తడుపవలయును. "గ్లౌరితఃప్రిపతిష్యతి"॥ అని మెల్లఁగా నోటననుకొనుచు (జపించుచు) మెడచుట్టు పుండ్ల వరుసపైనావృచ్చ - పంచితము (గోమూత్రిము) రాయవలయును. లెస్సగా దోమిగడుగవలయును. పండ్లపాచి (దంతమలము) స్పుట్టించవలయును.

"వీహిస్వావమ్॥'' అని మంతరించిన నీళ్ళతో న్నాల్గుకాళ్ళయుపురుల (చః షాప్రత్తు) మెడచుట్టు పుండ్ల (గండమాల) పైఁజిలకరించ వలయును. ఆమంతరః చేతనే నేయివేల్చి యుల్లమునఁబూనికతో నాపుండ్లు మానిపోవున్గాక యని -త ఛుకొని (మనసాసంకల్పించుకొని) యానేయి పుండ్లపై వేయవలయును.

"అపచితః ప్రిపతత్సుపణోక్షవ సతరివ
సూర్యఃకృణోతు భేషజంచంద్రిమావో పోచ్చుతు."

కీడు వలన మెడకిృందు షీదునల్లుకొని లేచిన గడ్డలాగా మీరుదః డలి న్విడిచి చిలువతిండి (శ్మేనము) తన గూడునుండి పైకెగిరిపోవున.

ఓ మెడచుట్టు పుండులారా ! పగటి వేల్పు (సూర్యుఁడు) మిమ్ము నాన్ము నున్నాక (చికిత్సమీకుఁ జేయున్గాక)

"ఆసూతికారామాయణ్యత్మ పచిత్ ప్రిపతిష్యతి
గ్లౌరితః ప్రిపతిష్యతి నగలుంతోన శిష్యతి."

కంపుచీమెల్లపుడున్నార్చు నరము (రామాయణి) గల మెడచుట్టు కుఱుపు (గండమాల) దబ్బుననీమంతరపు చేవచేత (మంత్రిసామర్ధ్యముచేత) నీయొడలి న్విడిచి యొండుచోటికిఁ బరుగెత్తి పోవును. పుండువలనఁ గలిగిన వంత (గ్లౌ) గూడఁబుండు మానిపోయిన తోడనె తొలఁగిపోవును. లేక పంచితమునఁబుండు తడపఁబడు కతన జాబిలి యాపుండునోర్చఁగొట్టును.

"వీహిస్వామాహుతింజుషాణో మనసాస్వాహామన సాయదిదంజుహోమి
ఈమంతరముతొడుకు (పసరముల) పుండ్లు మాన్పుటకై వాడవలయును.

"వరణోవారయాతా అయందేవోవనస్పతిః
యక్ష్మయో అస్మిన్నావిష్టస్తము దేవా అవీవరన్''

ఈవి మొదలగు మంచి యోజల (గుణముల) నలరునో పూచకకాచుచెట్ల (వనస్పతుల) యేలికయగు నీయులిమిరి మ్రాఁకుపేరుగల తాయెత్తు (మణి) తప్పక దొరయుఱుఁదెవులు (రాజయక్ష్మము) మొదలగు తెగుళ్ళనోర్చఁగొట్టునాక. ఈతనికే తెగులు తగిలెనో దానినంతయు న్వేలుపుఱేఁడు మొదలగు వేలుపు లందఱున్మాన్చెదరుగాక.

"ఇంద్రిస్యవచ సావయంమిత్రి స్యవరుణస్యచ
దేవానాంసర్వేషాంవాచాయక్ష్మంతే వారయామహే"

తాయెత్తున్గట్టెడు మేము (మణిబంధనకర్తలమగుమేము) ఓతెగులుగొంటా! (వ్యాధితుడా!) నీయొక్క తెవులును వేల్పుఱేని (ఇంద్రుని) అప్పణ - అప్పన - ఆఁక - ఓజ - కట్టడ - తోడు - దురా - దురాయి - పంపు - పని - పనుపు - పన్పు - ముదల - సెలవు (ఆజ్ఞారూపక వాక్యము) న్బట్టి పోఁగొట్టుచున్నారము. ఒక్క వేల్పుఱేనిమాటయేకాదు. పన్నెండుగురు పగటివేల్పులు (ద్వాదశాదిత్యులు) లోఁ జేరిన మిత్రుఁడను వేల్పువరుణుఁడనఁబడు వేల్పుదురాయిన్బట్టియు దక్కిన వేల్పులందఱి మాటల చొప్పున న్గూడ నీతెగులునోర్చఁగొట్టెదము. నీకడుపులోని యైదార (వైశ్వానరాగ్ని - జఠరాగ్ని) బాగుగా వెలిగింపించి నీ తెవుళ్ళనుదిర్చెదను.

"ఏవాతేఅగ్ని నాయక్ష్మం వైశ్వానరేణవారయే."
"ఆపఇద్వా ఉభేషజీరాపో అమీవచాతనీః
ఆపో విశ్వస్యభేషజీ స్తాస్తే కృణ్వంతు భేషజమ్."

అన్ని మందులు న్నీళ్ల మాఱ్పులే (వికారములే) కమక నీళ్ళే తెవుళ్ళనెల్ల న్నుదుర్చఁదగినమందు. కావుననే యెల్లతెవుళ్ళనీళ్ళులే పోఁగొట్టఁగలుగును, కాబట్టి యన్ని తెగుళ్ళనోఁగొట్టఁజాలిన మందగు నీళ్ళో తెగులు గొంటాః నీ నలుకువలనన్నింటిన్నీళ్ళకుదుర్చున్నాక.

"అశ్వత్థోదేవసదనః॥" అనుమిడియ తృచము (తృణము) చేత మంతరించి దొరయఱుఁదెవులు (రాజయక్ష్మము), పులుము (కుష్ఠరోగము) మొదలగు గడ్డు తెవుళ్ళనడంచుటకు చెంగల్వకోస్టు (కుష్ఠము) నూఱి యపుడే చిలికి తీసిన యావు వెన్నలోఁగలిపి తెగులు గొంటు మేనికెల్ల న్గ్రిందునుండి మీఁదికిఁ బూయవలెను.

"అశ్వత్థోదేవ సదనస్తృతీయ స్యామితోదివి
తతామృతస్యచక్షణం దేవాఃకుష్ఠమవన్వత"

"యాఓషధయః॥" అని మంతరించి పుల్లతీఁగ (సోమలత) న్నిప్పులోవేసి జన్నిగట్టు తిట్టి (శావము), నీళ్ళకడుపు తెగులు (జలోదరము - జఠరామయము) తఱిగి పోవుటకై తెగులు గొంటునకుఁబొగ వేయవలయును. తేనెలోఁగలిపి పెరుఁగున్దాగించవలయును. పాలుచల్లయున్గలిపి త్రాగించ వలయును.

యా ఓషధయః సోమరాజ్ఞీర్బహ్వీః శత విచక్షణాః
బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచంత్వంహసః

జాబిలిచేనెలఁబడుచు వందలకొలందిన్గన్పట్టుచునుడువుతేనిచేత నాయాతెవుళ్ళనోఁగొట్టుటకేపఱచఁబడిన తీఁగెమందులు పెక్కు తెఱఁగుల తెవుళ్ళ కాటవట్టు లగు కీడులనుండి మమ్మున్దప్పించున్నాక.

"దేవాఅదుః॥" అను మిడియ (మంత్రము) చే నునురులేని దిమనుల చిలుము (స్థావరజంగమ విషము) నోఁగొట్టుటకై పుట్టపారి (వల్మీకమృత్తిక) న్దెచ్చి మంతరించి నీళ్ళతోఁగలిపి యొడలికి బూయవలయును ద్రాగింప వలయును.

"దేవా అదుఃసూర్యో అదాద్ ద్యౌరదాత్ పృథివ్యదాత్
తిస్రఃసరస్వతీరదుఃస చిత్తా విషదూషణమ్"

వేలుపులందఱున్గూడ నుల్లము లొక్కటి కావించుకొని (సచ్చిత్తులు) యన్నిరకముల చిలుము (విషము) నడంచు మందిడుదురుగాక. వెల్గుఱేఁడు (సూర్యుఁడు) చిలుమునడంచు మందొసంగుగాక. నింగి (ద్యులోకము) యా మందిచ్చుగాక, నెలవేలు వొసగుగావుత. (ఇడా, సరస్వతి - భారతి) యను పేర్లనొప్పిన ముగ్గురు వేల్పులూ మందొసంగుమరుగాక.

"యథామనోమనస్కేతేః" అని మంతరించిన పేలపిండిజావ తెమడ దగ్గు తెవులు మొదలగు తెవుళ్ళు తగ్గింపుటకై తినవలయును.

''యథామనో మనస్కేతైః పరాపత్యాశుమత్
ఏవాత్వంకాసే ప్రపతమనసోను ప్రవాయ్యమ్.''

ఎట్లు తెలివిగల యుల్లము యొక్క తలంపొదవినంతనే (బుద్ధితోఁగూడిన మనస్సు) తలంచినతోనె అన్నిచుక్కలకన్న మీఁదుగానున్న చుక్క (ధ్రువ నక్షత్రము) కు న్గూడఁబరిగిడునో యట్లే నీవో తెమడదగ్గు తెగుబా! (కాసశ్లేష్మ రోగాత్మికమా) తలంపువడితో (మనోవేగముతో) ఈ తెగులుగొంటు (కాసశ్లేష్మ రోగిని) విడిచి పరుగిడిపొమ్ము.

''పిప్పలీక్షిప్తభేషజీః" అని మంతరించి మిరియము - మిరెము - మిర్యము న్గానీ, పిప్పళ్ళ మోడిన్గాని వెంటిగాలి తెవులు (ధనుర్వాతరోగము) తగిలిన తెగులు గొంటున్దినిపించవలయును.

"పిప్పలీక్షిప్త భేషజ్యా ఇతాతి విద్ధభేషజీ
తాదేవాఃసమకల్పయన్నియం జీవితతాఅలమ్"

(పిప్పలి - కణ) అనెడు రెండుపేర్ల నొప్పారు పిప్పలి మోడు మందు మొక్క తక్కిన మందు మూఁకులనన్నిటి న్దూఱును (తిరస్కరించును) లేక గాలి తెవులు (వాతరోగవిశేషము) న్బోఁగొట్టును. తెగులొక్కింతయున్మిగుల నివ్వక తగిలి వేయును. (అతివిద్ధయగును) వేలుపులు పాలకడలిన్దరిచ్చునపుడీ మందొక్కటి యెల్లతెవుళ్లన్బాపన్ని యెల్లరన్గోరినన్నాళ్ళు మనుపజాలునని తెలిసి కొని కడులెస్సగా నీమందున్గూర్చుకొనిరి. (కల్పించుకొనిరి).

''అసురాస్త్వాన్యఖనన్ దేవాస్త్వోదవపన్ పునః
వాతీకృతస్య భేషజీ మథోక్షిప్తస్య భేషజీమ్"

ఓ విప్పళ్ళమోడీ! (పిప్పలీ) నిన్ను దొలివేలుపులు (అసురుల్లు - పూర్వ దేవులు) త్రవ్విరి. వేలుపులు నిన్నెల్లయునుసురులమేలునకై పైకిఁదీసి తెచ్చిరి.

నీ వెట్టిదానవనిన గాలి తెగులు తగిలిన (వాతరోగా విష్టమగు) మేనికిఁదగిన మందువు. మఱియును మేనియన్ని వంతుల (శరీరావయవముల) నెల్లఁబై కెగ రించు విసరుగాలి తెగులు (ఆక్షేపక వాతరోగము) న్దబ్బునవామ్మన్పఁగలమందువు:

"విద్రధస్య బలా సస్యలో హితస్య వనస్పతే
విసల్పకస్యోషధే మోచ్ఛిషఃపిశితంచన"

ఓ పూచికాయని చెట్టా (వనస్పతీ) నాలుగువేళ్ళ (అంగుళముల) మోదు గుమొక్కా: యోమందా: (ఓషదీ:) దామర విసర్పము - మండలాకారమైకుష్ఠ వ్యాధి) మొదలయిన తెవుళ్ళనుదుర్చు మందాయొడలిన్బగుల్చు నొక్కరకమైన తెగులునకు (విద్రధిరోగమునకు) మేని చేవ(బలము)న్జెఱచు దగ్గువగపుఁ లంబు ట్టించు తెమడతె గులునకు (బలాసరోగమునకు- శ్లేష్మరోగమునకు), నెత్తురోడ్చు తెవులునకు (లోహితరోగమునకు), నరములనుండి యొడలిలోనంతటఁ న్ప్రాఁకెడు లోఁబులుము తెవులునకు (విసర్పకవ్యాధికి), ఈ రకమైన తెవుళ్లకుఁగతము (నిదానము) గానుండు చెడు చియ్య (దుష్టమాంసము) కుళ్ళంట (మేని చముఁము) గాలి, వేఁడి, తెమడల (వాతపిత్తశ్లేష్మముల) నంట, నెత్తురు, నంజుడు మొదలగు దినుసుల (త్వగసృఙ్మంసాదుల)ఁ జెఱచి దామర మొదలగు తెవుళ్ళు పొడుముచుండును గాన నట్టి తెవుళ్ళనొమ్దలంటనూడఁ బెఱికివైచుము. నాల్గు వేళ్ళపొడవుగాఁ బెరిఁ గెడు మోదుగు మొక్కన్వేళ్ళతోఁ గూడన్బెఱికి తెచ్చి బాగుగాదంచిన మద్ద దగ్గు, వగరుపు. పులుము మొదలగు ముగ్గొయ్య (అసాధ్యములగు) తెవుళ్ళన్నొగులు తెగులు గొంటు (రోగి) యొడలంతట న్బట్టించుచున్న యెడలఁగొలది పూటలలోఁ దెవుళ్ళన్నియునామ్మనిపోవును.

"యాతే బలాసతిష్ఠతఃక క్షేముష్కావపశ్రితా
వేదాహంతస్య భేషజంచీపు ద్రిరభిచక్షణమ్"

ఓ మేనిచేవ (బలము) నోఁగొట్టు దగ్గువగరుపుల న్బుట్టించు తెగులా : (బలాసమా:) చిరుగుడు - ఎఱ్ఱపులుము (రక్తకుష్ఠవ్యాధి - విసర్పము) దామర చిడుము మొగలగు చీడలు చంకలలో. వట్టలన్ - బీరిజములన్ (ముష్కముల - వృషణముల) నల్లు కొన్న తెగులు (బలాసము) నకు నేను మందున్గనిపెట్టినాఁడ నామందేదనఁగా ముండ్లవెలగగాని, ఓకిరేను - గంగరావిగాని, రేగుగాని (చీపుదుర్రివు).

"యోఅంగ్యోయః కర్ణ్యోయో ఆక్ష్యోర్విసర్పకః
వివృహామో విసల్పకం విద్రధంహృదయామయమ్"
పరాతమజ్ఞాతం యక్ష్మమధురాంచంసువామసి."

కాళ్ళేగవలందు పీనులందు (చెవులయందు), కన్నులయందు నల్లుకొని పలుతెఱగులు గానగపట్టు చిరుగుడు (విసర్పకము) న్మొదలంత నూడఁబెఱికి వైచెదను. అలాగుననే పుంట్ల తెగులు (విదర్ధిమము), గుండె తెగులున్గూడఁబోఁ గొట్టెదను. మఱియు న్దెలియఁబడక (అజ్ఞాతమై) మీఁదిమేని నుండి క్రింది మేనికి దిగఁజాఁరుకు తెవులున్మళ్ళించి వెళ్ళఁగొట్టెదను.

"రథజితామ్" అను మొదలగు ముమ్మిడియల (సూక్తత్రియము) చేత మంతరించి తనకు లొంగని చెడ్డయాఁడుదానిన్ (దుష్టస్త్రీని) లోఁకువచేసికొనుటకై యా పెనడుచుతోరివలో మినుపగింజల న్గాని (మాషముల), వేఁచిన జనప విత్తుల న్గాని చల్లవలయును. ఆయాఁడుదాని బొమ్మను వ్రాసి చదువునఁ జెప్పిన చొప్పున (సూతోక్తప్రకారముగా) విల్లు కోలలఁజేసి యాబొమ్మ ఱొమ్మునా యంబు న్గుర్మ్మవలయును.

౧॥ "రథజితాంరాథజితే యీనామప్సర సామయంస్మరః
దేవాః ప్రిహిణుతస్మరమ సౌమామను శోచతు"

తేరివలన (రథమువలన) గెల్వఁబడిన మినుమను మందాః (మాషాఖ్యౌ పధీ) తమయెక్కుడుల (వాహనముల) చేత నింగినేలలనెల్ల (విశ్వమంతయును) గెల్చుచు విసువు (వైరాగ్యము) పుట్టించు (తగులమున్మానుప్ప - విరక్తిన్గావించు) (ఊర్వశియనంబడు) వినుమిటారి మొదలగు వేల్పు చెలుల (అప్సరసల) నొద విన యిక్కాటమి కోర్కి (కామము) నాయెడల లేకుంటచే నిచ్చెడిప (దుష్టస్త్రీ) నన్దగులకున్నది. కావున నావలదొర - తలఁపుచూలియీ పెనన్వలచి తలడిల్లు నటో నర్చున్గాక.

అసౌమేస్మర తాదితి ప్రియోమేస్మరతాదితి
దేవాః ప్రిహిణుతస్మరమ సౌమామనుశోచతు"

౨॥ యథా మమస్మరాద సౌనాముష్యాహంకదాచన
దేవాః ప్రిహిణుతస్మర మసౌమామనుశోచతు.

ఈ మగవాఁడునన్ను నెల్లపుడున్దలంచున్గాక. నిన్ను వలచి యలరు విలుతు బారిన్బడుఁగాకయని యాగయ్యాళి యెల్లపుడు నాపైఁదగునట్లు వలదొర (మన్మ ధుఁడు) ఆపెన్బురిగొల్పుఁన్గాక. ఆమెపైనే నొక్కపుడు న్మరులు కొననితెఱఁగు నన్నా చెఱుకు విలుకాఁడొనర్చున్గాక. నేనతని న్గోరనప్పటికతఁడు నన్వలచు న్గాకయని యామెనన్మరుల్కొనినా షొందునకు వ్వెళులూరు చుండున్గాక.

"దేవీ దేవ్యామధి జాతాపృథి వ్యామస్యోషధే
తాంత్వానితత్ని కేశేభ్యోదృంహణాయఖ నామసి".

ఓకాఁచిచెట్టా! ఉడుసరా - నేలఁపుప్పినీ మొదలగు (కాచమాచీప్రభృతికా) నేలపైనలరుచున్నావో గొప్ప మందు మొక్కా! నాజుట్టు కుదుళ్ళుగట్టి చేయుటకై నిన్ను నేను దర్విప్వి తీయుచున్నాఁడను.

తిరశ్చిరాజేరసి తాత్ పృదాకోఃపరిసం భృతమ్
తత్ కంకపర్వణో విషమియం వీరుదనీనశత్''.

కట్లపురుగు - కట్టెడ - మిడినాగు - (తిరశ్చిరాజి), నల్లతాచు (అసిత పృదాకువు) చిలుమును (విషమును), పులికోచ (కంకపర్వము) నంజును (విషమును) నీ (యష్టిమధుకము - అతిమధురము) పేరుగల మందు తీఁగ పోఁగొట్టునుగాక.

యఉభాభ్యాంప్రహర సిపుచ్ఛేన చాస్యేనచ
ఆస్యేఽనతే విషంకిముతే పుచ్ఛదావసత్

ఇక్కడ తేలుతో ననుచున్నాఁడు. ఓ తేలా! నీవు తోఁకతో నోటితో రెండింటితోఁగూడఁ గుట్టుచున్నావు. కాని నీకు నోటన్గాని తోఁక వెండ్రుకలన్గాని నంజు-చిలుము (విషము) లేదు కనుక నీకాటు కొంచెము కొంతసేపు నొప్పి చేయున్గాని మఱేమియు జేయఁజాలదు.

"అగ్నేత పస్తప్యామహ ఉపత ప్యామహేతపః
శ్రుతాని శృణ్వంతోవ యమాయుష్మంతః సుమేధసః".

ఓ వైదార - వరుపు - కణకు - డిగ్గి - తెఱ - తెజ్జు - నిప్పు - నిప్పుక - మల్లె - వయిరవులు - వయిరాలు - వెరవులు - వైరాలు (అగ్గీ) నీవెంతన్గట్టడ (నియమముగొని) నుండి యొడలెండబెట్టుకొని చిక్కేదము. (తపమాజ౯ంచు కొందుము), ఆనోము - కాఁక (తపస్సు) చేత తిన్నగా వల్లించుకొన్న తొలుఁ బల్కులు (వేదశాస్త్రములు) వినుచు మాయుగము (ఆయువు) పొడిగించుకొని వలసిన న్నేండ్లు హాయిగాఁ దెల్వితేటలతో బ్రతికెదము.

అపేహ్యరి రస్య రివా౯ అసి
విషేవిషమ పృక్థావిషమిద్వా అపృక్థాః

ఓనంజా (విషమా) పాము కఱచిన వానినుండి తొలఁగి పొమ్ము. నీవెందు వలనఁబగ (శత్రువ) వగుచున్నావో వీనికే కాదందఱికిన్పగవాఁడవేయగు

చున్నావుగా? కావున చిలుముగల చిలువ (విషవత్సర్పము) తేనీవెక్కుము చిలుమా! నీవేపాముననకుఁ జెందినావో యాపామునకే యెక్కి యద్దానినే తెగటార్చుము.

''యత్స్వప్నే అన్నమ శ్నామిన ప్రాతరధిగమ్యతే
సర్వంతదస్తు మేశివంన హితద్ దృశ్యతేదివా"

కలలో నేనే కూడు తినుచున్నానో యాబువ్వ తెల్లవాఱన్గాన్పించకున్నది. పగలైనన్గన్పట్టకున్నది. కలలోఁగుడిచినట్లున్న కూడంతయున్నాకు మేలే (శుభమే) చేయున్గాక. కలలోఁగూడా కుడుచుటవలనఁ గలుగఁబోవు చేటిమిడియ (మంత్రము) చేతనణఁగిపోవున్గాక.

దగ్గు తెమడ తెగులున్మాచ్చు కొనుట కొఱకు "అవదివస్తారయంతి"॥ అని మంతరించిన కూడు (అన్నము) న్గాని, పలచఁగాగాఁచిన పేలాలపొడి (పిండి) గాని యారగింపవలయును. మంతరించిన మంచినీళ్ళనైనఁ దాగ్రవలెను. పగటి వేల్పు (సూర్యు)నైననొలువవలయు (సూర్యోపస్థానము) న్జేయవలయును.

"అవదివస్తారయంతి సప్తసూర్యస్యరశ్మయః
ఆపఃసముద్రియాధారాస్తాస్తేశల్యమని స్రిసన్"

ఒక్క వెలుఁగుతేని (సూర్యుని) వంతులే యేడుతెఱఁగుల పగటి వేల్పులగుచు వానన్గురియించుచున్నారా వాననీరో తెగులుగొంటా! నీదగ్గు తెమడ మొదలగు తెవుళ్ళ (కాసశ్లేష్మాదిరోగముల) నోఁగొట్టుఁగాక.

''ఇవతే సురిహప్రాణ ఇహాయురిహతే మనః
ఉత్త్వాని ఋజాత్యాః పాశేభ్యోదైవ్యావాచాభరామసి."

ఈ (మంత్రము) చదివిన యెడలఁ జచ్చిపడి యున్నవాఁడు బ్రతికి హాయిగాలేచును. ఓ బ్రతుక నెంచినవాఁడా! (ఆయువు) నిమ్మని యడుగుకొన్నవాఁడా! నీచూపు మొదలగు మేనివంతులన్నియు న్దిరిగి యుసురుకొనున్గాక. అయిదు తెఱంగులగు నీయూపిరి (ప్రాణము) మఱలనీమేన నలరున్గాక, మఱల నీయు (ఉ) గమునీలో నుండుఁగాక. నీయుల్లము (మనస్సు) నీకుఁదిరిగి వచ్చున్గాక. ఇవన్నియున్నిన్ను విడిచి పైకిఁబోవ కుండున్గాక. ఓ చనిపోయినవాఁడా! కీడువేల్పు (నిఋతినామకపాప దేవత) బిగిసిన త్రాళ్ళకట్టులనుండి యీ (దివ్య మంత్రవాక్కు) చేతనిన్విడిపించెదము.

"అగ్నేః శరీరమసి పారయిష్ణు రక్షోహాసిసపత్నహా
అథో అమీవ చాతనః పూతదుర్నా మభేషజమ్"

ఈ (మంత్రము) కీడుల (అరిష్టము) ల నెల్లఁదొలఁగించి కాపాడఁ దగిన తాయెత్తు నందుంచుకొన చెట్టు దినుసున్గూర్చి చెప్పుచున్నది. ఓ మోదుగుచెట్టా! నీవుడిగ్గి (అగ్ని) నలరారుచుందువు. నల్లబ్రాగుడులన్ (రక్షస్సుల) దుదముట్టించెదవు. కనుక నోములు మోదుగా మాకోరికలన్నమ కూర్చుము.

"సార్క్త్యేన మణిన ఋషిణేవ మనీషిణా
అజైషం సర్వాఃపృతనా విమృధోహన్మిరక్షసంః"

ఈ (మంత్రము) చేత (మంత్రించి) బొట్టుగు - బొట్టువు తాయెత్తు (తిలక వృక్షమణి - సాక్త్యమణి) తెవుళ్ళ నెల్లనోర్చఁగొట్టును. పగఱ మూఁకల (శత్రుసైన్యముల) న్బాఱఁదఱిమి పోరున్మార్చును గనుక నీబొట్టుగు చెట్టు వేరువేసి మడికట్టు - మణికట్టు - మున్గయి (మణిబంధము - ముంజేయి) నలరించు తాయెత్తు (మణి) మమ్మెల్ల కీడులనుండి కాపాడున్గాక.

పాపట (సీమంతోన్నయకర్మము) కావించునపుడు "యాతేమాతా॥" అని మంతరించి తెల్లావాలు పచ్చావాలు చూలాలి కొంగునఁ గట్ట వలయును".

"యాతే మాతోన్మమార్జ జాతాయాః పతి వేదనౌ
దుర్ణామాతత్ర మాగృధద లింశ ఉతవత్సపపః"

ఓ చూలాలా! నీవు పుట్టిన తోడనే నీపెనిమిటికిఁ గిట్టని మొలక తెవులు (దుర్నామరోగము) మొదలగు నలకువలు నిన్నంటకుండునట్లు పైగాఁచుడిచి పైచెను గనుక నిన్నటువంటి తెవుళ్ళంటకుండున్గాక.

"మాసంవృతో మోపసృప ఊరూమావ సృపోన్తరా
కృణోమ్యస్యై భేషజంబ జందుర్ణా ముచాతనమ్",

ఓ మొలక తెగులా! (దుర్నామరోగమా!) యీచూలాలితొడల నడుమ నిఱుకుచేయకుము. మడిగించకుము. తెల్లావాలు, పచ్చావాలు (బజము శ్వేతపీతో భయవిధసర్షపము) కట్టుచేత మొలక తెవులడంచెను.

"యఃకృష్ణః కేశ్యసురస్తంబ జఉత తుండికః
అరాయానస్యాము ష్కాభ్యాంభంస సోపహన్మసి."

నల్లజుట్టువాఁడు (కృష్ణకేశుడు), మొద్దుపుట్టువు (స్తంబజుఁడు), కీడ్పడు- కొఱతపడు - డిగ్గుపడుమూతివాఁడు (తుండికుఁడు) ఈ మూఁడు తెఱఁగుల యెరచిదిండ్లు - గరాసులు - సోకులు - సోఁకుడులు (అసురులు) ఈయొంటని (ద్వేషించఁదగిన) వారినెల్ల నీచూలాలివట్టల (వృషణముల) నుండి యుగజ్జల నుండియు - మొలయిఱుకులనుండియు న్పాఱఁదఱిమెదము.

మోదుగు (పలాశము), మేఁడి (ఉదుంబకము), నేరెడు (జంబువు), తెల్ల తెగడ (కాంపీలము), ఉచిఁత - ఉస్తె - ఉచింత (స్రిక్వంగ), (దిరిసెన - శిరీషము), చాఁగ (స్రిక్త్యము), ఉమిరిచెట్టు (వరణము) మారెడు (బిల్వము), గంజాయి - జడగాఁజ - జంగిడము), (కొడసచెట్టు - కొండమెల్లె - కుటకము) రావి (గృహ్యము), వేఁగిస (గలావలము), ప్రిబ్బలి (వేతసము), దూలగొండి (శింబలము) (తామరదుంప - సివుసము), నెమ్మిచెట్టు (తినిసచెట్టు-స్యందనము), కూరనెల్లిచెట్టు (అరణిక - అగ్నిమృథము), పిండిబండచెట్టు (అశ్మయోక్త్రము) నందిచెట్టు (తున్యువు), తులసి - పూతదారువు - ఈచెట్లలోనే పది చెట్లకుఁ జెందిన వేళ్లైనఁ దాయెత్తులో వేసి కట్టుకొన్న యెడల సఱుఁదెవులు దొట్టి యెల్ల తెవుళ్ళు (యక్ష్మాది సర్వరోగములు) మానిపోవును.

—: అధర్వ వేదములో పదునొకొండవ కాండము :—

''మానోరుదప్రితక్మనా మావి షేణమానః సంసాప్రిదివ్యేనాగ్నినా
అన్యతాప్రిస్మద్ విద్యుతం పాయైతామ్.''

చిచ్చుఱకంటీ! (రుదుప్రిఁడా) మమ్ము మిక్కిలి నొప్పించు నీకైదువ (ఆయుధమ) గులేఁకి (జ్వరము) మొదలగు తెవుళ్ళనా్మకుఁదగుల్చకుము. ఉసుఱుతీయు (ప్రాణాపహారకమగు) కదలకుండు చెట్ల మొదలగు దినుసుల చిలుమునుండి (స్థావరవిషమునుండి) కదలాడును సురుల (ప్రాణుల - జంగమ జీవుల) నంజు (విషము) నుండి యున్మమ్ముల న్విడిపించుము. నీకయిదువగు (ఆయుధమగు) పిడుగునామ్మీదఁబడ నివ్వెకెడారిన్దిరుగు నాల్గు కాళ్ళమైతాల్పులు మొదలగు వానిపై (ఆరణ్యపశ్వాదులపై) రాల్చుము.

''అనుహవంపరిహ వంపరి వాదం పరిక్షపమ్
సర్వైర్మేరిక్తకుంభాన్ తరాతాన్స్వితఃసువ.''

ముందువెళ్ళుచున్న వాని న్బేరుపెట్టి కదలక వెనుకన్గూర్చున్న వాని పిలుపు (అనుహవము), ఇరువైపులనున్నవారి పిలుపు (పరిహవము), కాఱులుఁ పరుష

భాషణము - పరివాదము), అన్ని వైపులనుండి యెక్కడికి వెళ్ళఁబోయినప్పటికి న్నమ్ముల చప్పుడు (పరిక్షవము), ఉత్తకుండలు (రిక్తకుంభములు) పనిమీఁదఁ బోవుచున్నట్టి నాకిచెడ్డవలనులకీడుల (మనిఙ్మిత్తదోషములనుండి)నీవెల్లచుక్క వేల్పుల (నక్షత్రిదేవతల) తోఁగూడియో పగటిజేడా! తొలగించుము.

"యద్ధిరణ్యం సూర్యేణసువణఙ్ం ప్రిజావన్తోమనవః పూర్వ ఈషిరే
తత్త్వాచంద్రింవచఙ్సా సంసృజత్యాఽఽ యుష్మాన్ భవతి యోదిభతిఙ్."

ఎవ్వడు బంగారమున్మేనఁ దాల్చుచుండునో పెక్కేండ్లే తెగులు న్దగులక హాయిగా బ్రితుకఁగలఁడు.

"శతకాండో దుశ్చ్యవనః సహాస్రిపణఙ్ఉత్తిరః
దర్భోఙ్య ఉగ్రి ఒషధిస్తంతే బధ్నామ్యాయుషే"

చావునకు వెఱచుటకై యీ (దబ్బ - కొస్సె - దభఙ్) తాయెత్తు పెరవు (మణిసాధనము) న్నీకుఁగట్టు చున్నాఁడను.

"కృత్యాదూషణ ఏవాయమథో అరాతిదూషణః
అధోసహస్వాఞ్జంగిడః ప్రిణ ఆయూంషితారిషత్."

ఈ తెల్లమద్దితాయెత్తు (జంగిడమణి) నావగవారు పన్నిన కుట్రిలు చెఱుపు సేఁతల (కృత్యలు-అభిచారికో పద్రివముల) నన్నిటి న్ఫోఁగొట్టి మాఉగముల (ఆయువుల) హాయిగాఁబెంచు (అభివృద్ధిచేయు) న్గాక.

"సజంగిడస్య మహిమాపరిణః పాతు విశ్వతః
విష్కంధంయేన సాసహసంస్కంధ మోజ ఓజసా"

పైనిజెప్పిన చొప్పున గుఱుతులు (లక్షణములు) గల ఏఱుమద్ది(జంగిడము) అను పేరుతో కాశిపురమున బిల్వబడు మందు యొక్క గొప్పతనము (మహిమ) మమ్మునెల్ల వెఱవులనుండి కాపాడుఁగాక. ఆగొప్ప (మహిమ) యెటువంటి దనఁగా కీళ్ళనొప్పుల గాలి తెగులు (విష్కంధము) అనఁబడు పెద్దనలుకువ తిరిగి మఱెన్నటికి న్బొదమఁజాలని తెఱంగుననాగాలి తెవులు న్దానివడి (ఒజస్సు-బలము) తోఁగూడవెడలించును. జబ్బుపికు గాలి తెగులు (సంస్కంధాఖ్య వాత రోగము) న్దానిచేవతో (సామథఙ్యము) తోఁగూడ న్ఫోఁగొట్టును. ఏఱుమద్దికి (జంగిడమునకు) కాశిలో జంగిడమని పిల్వబడునోషధి అట్టిచేవ గొప్పతనము కలదు. డాఁపలిసీమలో (ఉత్తరదేశములో) (జంగిడము) అను పేరన్బిల్వఁ

బడు మందుమొక్క ఖూశజడ, బుజపత్త్రి, మరులుజడ, రుద్రిజట, నేలతొళసి, తెల్లవావిలి, ఏఱుమద్దిగాని జంగిడమని కాశీపురి - వారణాసి మొదలగు నుత్తర ప్రదేశములలోఁ బేర్కొనఁబడవచ్చును.

"ఉగ్రిఇత్ తేవసస్పత ఇంద్రి ఓజ్మానమాదధౌ
అమీవాః సర్వాశ్యాతయంజహిరక్షాంస్యోషధే."

పూవులు పూయకయే కాచునో చెట్టా! వనస్పతీ, ఓ (జంగిడము) అనబడు మందా! (ఓషధీ) నీచేవ మఱేమందు మ్రొఁకునకైన నాదిందునకరయన్పనిలేదు (నాఁతర్రికార్యవిచారణా) కతమేమన వేల్పుఱేఁడు (ఇంద్రుఁడు) నీయందు చేవను (ఓజమును-బలమును) పాదుకొల్పెను. కనుకనో (జంగిడమనఁబడు వనస్పతీ) మందుమొక్కలొంగునవి లొంగనివి (సాధ్యములు - అసాధ్యములు) అని వేఱుపచక్కెల్ల తెవుళ్ళనోఁగొట్టుము. మమ్ముఁగావుము. వెఱపులనుబ్బెట్టించు (రక్కసుల) నైగటార్చుము.

''హిరణ్య శృంగ ఋషభః శతాశరో అయంమణిః
దుర్ణామ్నః సర్వాంస్తృడ్ఢ్వావరక్షాంస్యక్రిమీత్."

బంగరులాగునఁగొనలతో నెల్లమందు మ్రొఁకుల మిన్నయైన పిల్లపీఁచరతా యెత్తు మేనిపైఁబుట్టు చిడుము మొదలగు నన్ని చీడల నోఁగొట్టు (రక్కసుల) నందఱణక్కాడును.

"నతంయక్ష్మా అరుంధతేనైనంశపధో అశ్నుతే
యంభేషజస్యగుగ్గులోః సురభిగంధో అశ్నుతే"

ఎవడు గుగ్గిలము - కౌశికవృక్షనిర్యాసము (బంక) పొగనీల్చుచుండునో యట్టి వానికే తెగుళ్ళైననలంచఁజాలవు. లాఁతి వారల తిట్లు (పరాభిశాపములు) తగులవు.

ఐతుదేవస్త్రాియమాణః కుష్ఠోహిమవతస్పరి
తక్మానం సర్వంనాశయ సర్వాశ్చయాతుధాన్యః"

మంచుకొండ చెంతనుండి (హిమవత్పర్వత సమీపమునుండి) మమ్ముఁ గాపాడుటకై యెంతయో చేవఁగలిగిన (కోష్టు - చెంగచికోష్టు - చెంగల్వకోష్టు కుష్ఠమనఁబడునోషధి) మాకడకు వచ్చున్గాక, మాకు దొరకినయో (చెంగలికోష్టా) నీవెల్ల తెవుళ్ళనోఁగొట్టుము మఱినీవు రక్కసుల నందఱఁదోలుము.

"యోహరి మాజాయానోఽంగ భేదో విసల్పకః
సర్వంతే యక్ష్మమంగేభ్యోబహిర్నిహన్త్వాంజనమ్."

ఓనల్ల తుమ్మికతాయెత్తున్నాల్చినవాఁడా! ముదిరి పోయినప్పుడు కుదుర్చుట వీలుకాని పాలుడు (పాండురోగము), కీళ్ళ నొప్పుల తెవులు (అంగభేదమనఁబడు వాతరోగము), మోఁకాళ్ళకిర్రుమన నలముకొను పలుకరముల చిడుము పొక్కుల తెవులు (విసర్పకరోగము) నీయొడలినుండి నల్లతుమ్మికమందు (ఆంజనము - రసాంజనము) తప్పక పోఁగొట్టును.

"ప్రజాపతిష్ట్వాబధ్నాత్ ప్రథమ మస్తృతంవీర్యాయకమ్
తత్తేబధ్నామ్యాయుషేవర్చస ఓజసేచబలాయచాస్తృతస్త్వాభిరక్షతు"

ఓ తెల్లతెగడతాయెత్తున్నాల్చినవాఁడా! (అస్తృతమణిధారక!) వెంగెనేలలన్పన్నినవలువ మొట్టమొదట నీకరకకాయమందిచ్చినాఁడు. తెల్లతెగడతా యెత్తన్గట్టినాఁడు. తెల్లతెగడ (త్రివృత్తే అస్తృతమను పేరన్పరఁగుచున్నది). ఓ తెల్లతెగడతాయత్తున్గైకొన్నవాఁడా నీకు ఉగము (ఆయువు) పొదలుటకై (ఆభివృద్ధి పొందుటకై), నీమేనుదళుక్కు మీఱుటకై, నీయొడలి యెన్మిదవ దినుసగుదేజ (ఓజస్సు) కొఱకు, నీబలఁగము (భృత్యాదులు) పెంపు చెందుటకొఱకు, నీపని వారణఁగారుట గుఱించియు నీవీతెల్లతెగడ (అస్తృతమణి) నెల్లప్పుడున్దాల్చుకొనుము.

— • కృష్ణయజుర్వేదీయ బ్రాహ్మణము • —

"ఆపో వో క్షతిశాన్త్యై" నీళ్ళుడుకునదంచును (శపశాంతిన్దలిగింపును) చవిటి నేల (ఊసరక్షేత్రమున) న్పుట్టినగడ్డి మొదలయినవి మిక్కిలి చవికలిగియుంట చేతనవివాడుకొన్న నొదలికిఁజేవనిచ్చును. (ఎ) పాపువలన మేఁడిచెట్టు (ఉదుంబరవృక్షము) పుట్టినది కనుక వ్రేల్మికై యజ్ఞము (కొఱకు) మేఁడిపుడకలు వాడఁబడుచున్నవి. మేఁడిన్వాడిన వానికిఁ గూడు కలుగును.

పుల్లతీఁగె (సోమలత) న్దొల్లిగాయత్రిదేవత - పాఁపమేపరి (గరుత్మంతుడు) వేల్పులనోడించి తెచ్చునపుడు రాలిన బొట్లు (సోమరసబిందువులు) మోదుగు చెట్టై మొలిచెను గనుక నొదలను వ్రేల్మికి (యజ్ఞమునకు) మోదుగుమోడలు వాడినఁదెగుళ్ళనడంచును. మేనికి దళుకు (బ్రహ్మవర్చస్సు) పుట్టించును.

నలువ (ప్రజాపతి) (జమ్మి - శమీవృక్షము) నీడన్డాఁగి యుంటచేత నైదారతెవులు (అగ్ని పిత్తరోగము) నడంచుకొనెను. గావున (జమ్మి - శమి) న్వాడుట వలన (అగ్ని - పిత్తవ్యాధి) ఉడుకు తెవులు మానిపోవును. నలువ (ప్రజాపతి) పుట్టించిన కణకు (అగ్ని) ములువెలమచెట్టు (వికంకవృక్షము) న్వొచ్చెను గనుక ములువెలమచెట్టు డిసుసు మందు పుచ్చుకొన్న వాని యొడలికి మంచితళుకు వచ్చును.

పిడుగుపడిన చెట్టు చెక్క నూఱిన ముద్ద యొడలికి బట్టించిన యెడల వేఁడి పుట్టును. ఏడు సుఱులు (సప్తప్రాణములు) తలయందేకలవు. తలకాయ ముత్తెఱఁగులు - వెండ్రుకలు (కేశములు), అంట (త్వక్కు), ఎముక (అస్థి), (వరి - వ్రీహి) కండెన్నెదము (గోధుమపిండి) తినుట యెంతయో మేలు.

"సరస్వతీత్వామఘవన్నభిష్టాత్" వెక్కుతీఁగె (సరస్వతి - జ్యోతిష్మతి) కోపు (సుర) పుచ్చుకొన్న యెడల విత్తనమును హెచ్చించును. (వీర్యవృష్టి చేయును) గోతినీళ్ళు (ప్రదరోదకము) త్రాగఁగూడదు. వేపుడు బియ్యము (ధానములు), నే చలిమిడి (కరంభము), నెయ్యాలు (పరివాపము), పాల విఱుఁగుడు - జున్ను (ఆమిక్ష) మందులుగా వాడిన యెడలఁ దెవుళ్ళు మాని పోవును. ఈనిన పది పూటంలోగాఁ బిటికిన యావుపాలు వాఁడగూడదు.

పుట్టిపారి (చెవపుట్టమన్ను) చేత వినికి హెచ్చును. (శ్రవణేంద్రియము బాగుపడును) చెవుడు పోవును. ఎండి పోయిన యేటి వండుగాని - చెఱువు బాడె (కరణామము-సూదము) గాని పొంపున పెరివివేసిన యెడలఁబంట బాగు గాఁబండును. కారుపంది పెకల్చినపారి (వరాహవిహితమైన మృత్తిక) యుడుకు (తాపము) నడంచును బంగరు (హిరణ్యము) పుటము పెట్టిన మందు మేనిలోని విత్తనము (రేతస్సు) న్బొదవించును. నిప్పు (అగ్ని) రావిచెట్టు (అశ్వత్థవృక్షము) లో నిమిడియున్నది. కనుక రావి చెక్క నీళ్ళతోఁ గడిగినన్పుండ్లు మాని పోవును. మోదుగ (పలాశవృక్షము) అంట (విస్తరి) లోఁ దిన్న వారికి మంచి తళుకు (బ్రహ్మతేజము) వచ్చును. (ఎ)

పెరుఁగు (దధి) వాడిన వానికి విత్తనము పొదలును (వీర్యమువృద్ధి పొందును). ఆవుపాలు వాఁడిన వాని కుసుఱు (ఆయువు) పొడిగింపఁబడునావే యైదార (అగ్ని) కనుక నావు న్గొల్చు వాడు పెక్కేండ్లు బ్రతుకును. హాయిగా బ్రతుకును.

మంచుకొండనెత్తము - డెప్ప (హిమవత్పర్వతసానువు) యందు తీఁగవలె బ్రాకెడునోఁజాతి పువ్వామాఁబొమ్మ తెవుళ్ళనెల్ల న్గుదుచఁజాఁదగిన మందువు నీవు.

—: కంటితెవుళ్ళకు మంత్రము :—

కామిహైకాః కఇమే పతంగాః మాంధాలాః కులిపరిమాపతంతి
అనావృతైనాన్ప్రధ మంతు దేవాః సౌపర్ణంచక్షున్మనువావిదేయ.

వేడి వలనగ్నున్నుల (మిహైకలు - పతంగములు) అను తెగుళ్ళ వలన వెండుర్రికలను మిడుకుస్వోపించు తెవుళ్ళనెల్ల స్తమ నోటిగాలిచేతనే పోఁగొట్టుదుగాక. పిట్ట యెట్లు మిక్కిలి దవ్వునందిలి దినుసునైన స్టూడఁగల్గునో యట్టి వాడి చూపునాకు వెలయింతురుగాక.

-: కృష్ణయజుర్వేదతైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము ద్వితీయకాండము :-

పుల్లతీఁగ (సోమలత) నూటి వారుపు మీగడ (గంజితొరక - మాసరము), నానవైచిన పచ్చననిగలు (తోక్మము), మంగచెక్క మొదలగు తైపెక్కించు దినుసులు వేసి సారా (సుర) చేసి చవితై పెరుగుగాని చల్లగాని యాకోపు సారాయిలో గలిపి తగినటుల బుచ్చుకొన్న యెడల నొవలికి మేల్పేయును.

యావ్యాఘ్రం విషూచికా ఉభౌవృకంచరక్షతి
శేశ్యేనం పతత్రిణతిసితిహమ్ సేమంపాత్వంహసః

తిండి యఱుగ నివ్వకుండు తెగులు - పొకుడు దోఁకుల తెగులు (వమనములు విరేచనములు పుట్టించు వ్యాధి - విషూచిక).

పులికిన్దోఁడేలునకు, నెరసరెకె (సింహమునకు) గ్రిద్దకు (శ్యేనమను పతత్రి - పక్షి) నగులనములితనిన్దగుఁజ కుంచుగాక. పుల్లతీఁగె కోపు త్రాగిన (సోమాసి - సోమయాజికి) కూపకిచావు (అపమృత్యువు) రాఁబోదని నేనొట్టు పెట్టెదను. (శపథము చేసెదను). పుల్లతీఁగెపస చవి (సోమరసపానము) కలిపిన కూడు (అన్నము) కుడిచిన వాని ఎత్తనము పొదలును (ఇంద్రియాభివృద్ధి యగును.) గంగ రేఁగు పండ్లు బియ్యము పేలాలు పొడిచేసి పుచ్చుకొన్న యెడలు చేవ యెక్కును. "యమైకపంచంఘుభిః॥ ఓకిత్తి (అగ్ని) మాతెవుళ్ళనెల్ల మాన్పు మాతెగుళ్ళన్నియు న్మాకడుపులోని కఱుకు (జఠరాగ్ని) నన్నగిల్లించుచు బుల్లము (కుష్ఠు) మొదలగు గడ్డు తెవుళ్ళనేర్చుచును గనుకను. ఓ (యజనీయాగ్ని) ముదిమిపోఁగొట్టు మంచులతో మాయుఱుగుడు (క్షయవ్యాధి) నోఁగొట్టుము. హాయిగానే తెవుళ్ళనగులనివ్వక మమ్ము బ్రతికించుము.

తిండి (అన్నము) వలన నెల్ల పనిపాట్లునడుచును గనుక బువ్వ (అన్నము) మిక్కిలి గొప్పగాఁ జెప్పఁబడెను. ఊసుఱు నెంచుగాలి (ప్రాణవాయువు) ముక్కు నోళ్ళనుండి పైకి వెడలు చుండును. మూడిగాలి (అపానవాయువు) క్రిందుగా వెడలుచుండు నీరెండు గాలులన్నిండి (అన్నబలము) చేతనే కదలాడు చుండును. (సంచరింప చుండును) కావున నారెండు న్గూడు పొడలే (అన్నాత్మకములే) అని చెప్పిరి. రసమాఱుపు (రసవైషమ్యము) నృట్టి తెవులు వలన జరుపును గనుకఁ దిండిమే (అన్నమే) ఉబ్బుట - కడ - కుర్రింకుట - గిట్టింపు - గిటచంగుట - చక్కఁగుట - వాపు - తుమె - తెగుట - తుర్రింగుట - త్రెళ్లుట - పొలి. పొలియుట మనిపుట (మిత్తి-మృత్యువు) అని పల్కిరి. ఆతిండి వేల్పునే (అన్నదేవునే) బ్రతుకుమందు (జీవాతువు - జీవనౌషధము) అని యనిరి. ఇది నేల నెల్లవాసికెక్కినదే (లోకప్రసిద్ధమే) తిండిమేముదిమికతము. (జరాహేతు) వని మనికి మినుకు వడువెతెంగిన పన్నిగఱ్ఱు (ఆయుర్వేదశాస్త్రాభిజ్ఞులగు బ్రాహ్మణులు) చెప్పుచున్నారు. తొందొక్కటికి తిండి చేత దబ్బున నెరపు (పలితత్వము) వచ్చుట మనికి మినుకుసంపు (ఆయుర్వేదమునందు) వెల్లడియే (ప్రసిద్ధమే). చోమెదిమే - తూడే (అన్నమే) ఒత్తువెంపుసుండా (ఇంద్రియవృద్ధి ద్వారా) మైతాల్పుల నొప్పించునని (ప్రజల ప్రజననోత్పాదకమని) నొడవిరి.

"అన్నంప్రాణ మన్నమ పాన మాహుః" "సవితా ప్రియభిషజమ్" నెమ్మది వేల్పుకొఱకు ఆరోగ్యవృద్ధి మాని దేవతా ప్రీతికై మందరి (భిషక్కు) నంటుకొనవలయును. "ప్రజ్ఞానాయ నక్షత్రదర్శమ్" తెలినెఱుగుటకై (జోసి - జ్యోతిషుని) రప్పించవలయును. "కృష్యై గోపాలమ్" ఒడలు లావెక్కుటకై యాలకాపరి పొందు చేయవలయును. "తేజసేఽజపాలమ్" ఒడలికిఁ దక్కు వచ్చుటకై మేఁక కాఁపరి న్గూడి యుండునది గా మేక పాలు త్రాగవలయును. మేఁకపోతునింటన్గట్టు కొనవలయును. "ఊర్జాయా అవిపాలమ్" విత్తనము నెంచు కొనుటకై గొఱ్ఱెపాలు త్రాగవలయును. "ఇరాయై కీనాశమ్" తిండి సమకూర్చు కొనుటకై సేద్యకాని వద్దకుఁ బోవలయును. "కీలాలాయ సురాకారమ్" దప్పి తీర్చు కొనుటకై నీళ్ళకొఱకు కల్లు పెంటనంటవలయును. "వపుషే మానస్కృతమ్" సొగసుగా నుండుటకై మంచితలంపు న్గొనవలయును."శిలాయాంజనీ...." మంచి చూపు కొఱకై కాటుక పెట్టు కంటి మందరి దరి చేరవలయును.

వెడపొడ (వికారరూపము) పొడఁగనుటకై మిక్కిలి పొట్టివాఁడు (అతిహ్రస్వుఁడు) మిక్కిలి మిట్టవాఁడు (అతిదీర్ఘుఁడైనవాఁడు), కడుబొల్లివాఁడు (అతిశుక్లుడు) మిక్కిలి బక్కవాడు (అతికృశుఁడు) మిగుల దిబ్బవాఁడు (అత్యంసలుడు) మిక్కిలి కట్టివాఁడు (అతికృష్ణవర్ణుఁడు), మిక్కిలియనుకు

వైనవాఁడు - పిదపదనైనవాఁడు (అతిశ్లక్షుఁడు), మిగుల బొచ్చువాఁడు (అతి లోమశుడు), మిక్కిలి గిడసపండ్లవాఁడు (అతికిరిటుఁడు - అత్యల్పదంతుఁడు) మిక్కిలి పొడుగుపండ్లవాఁడు - మిక్కిలి మిట్ట పండ్లవాఁడు (అతిదంతురుఁడు), మిక్కిలి కనులు చికిలించుకొనువాఁడు - మాటి మాటికి న్గనుఱెప్పలు మూయుచు న్దెఱచు చుండువాఁడు (అతిమిర్మిరుఁడు), ఱెప్పలు వాల్చక మిక్కిలి కన్నులఁ దెఱచుకొనియున్నవాఁడు (అతిమేమిషుఁడు), పిఠినంపజనిన్గొనబి వేల్పులకొఱకై (అరూపదేవతలన్గూర్చి) ముట్టుకొనవలయును. చిక్కని మినుకుమైఁగోరిక పెట్టుకొను వేల్పు కొఱకు ముట్టుకిగి పూటమికిఁబనికిరాని మూఁడువాని (జామిని) నంటుకొనవలయును. ముందు పలుఁగఁబోవు పసుపు - పూడుదల - నయము - పొలి - మిగత - మిగిలి - మెగులు - సేలు - వాసి (లాభము) కొఱకెదుచూఁడాచు కొను వేల్పునకై చిన్నపసుపు నంటు కొనవలయును. మంచి గాని చెడ్డగాని అనుగలము - తోడు పిక - దాపలు (సహవాసము) న్పుట్టి వచ్చునని ("బహ్మణేబ్రాహ్మణ మాంథతేః" "పవిత్రైపుషమాశమ్" అనెడు పురుషమేధమంత్రముల తాత్పర్యము) నావొంటికి దేవతన్నియు పుట్టెను నాలి వేలుపున్నట్టుదలతో నెంతయో కొలిచి మునిమిముద్దగాసచు గొడ్డంత పఱకు హాయిగాఁ బెక్కేండ్లు బ్రతికెదను.

"హితంప్రాణం మనసాఽన్వారభామహేప్రజాపతిం మోఘవనస్యగోపాః సనోమృత్యోస్త్రాయతాం పాత్వం హసః జ్యోగ్జీవాజరామశీమహి"

తల వెండ్రుకలు మీసములు గొఱిగివైచును, గోళ్ళులీసి వేయును, పండ్లు తోముము. మునిగించును (స్నానము చేయించును) కిడుపాపుటకై క్రొత్తబట్ట కట్టించును నోరెత్తనివ్వకిల్లి (ఉపవాసము) వేల్పునగరు చిక్కుటకై చేయించును. చదలకాపుల ప్రోగున నెలకొల్పుటకై (స్వర్గలోక సమష్టికై) మూపెల్ల మేల్కాన్ఁజేయును. "కేశశ్మశ్రువపతేః" పది మేనిదినుసుల (దశేంద్రియముల) యుగమునందు (ఆయువునందు) నెలకొల్పఁబడెను. గనుక రెండుకాళ్ళకన్నాకు మేనితాల్పు (పురుషునియునురు ఆయువు) నూఱేండ్లు. "శతాయుఃపురుషఃశతేంద్రియః ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి."

కనుక గుఱ్ఱము నాల్గు కాళ్ళమైతాల్పుల (పశువుల) లో నెల్ల మిక్కిలి తిండిపోతు న్వీత్తనము (ఇంద్రియము) హెచ్చుకలదియును. "తస్మాదశ్వఃపశూనామన్నాదో వీర్యావత్తమః". ఏడుపూటలు (దినములు) తిండి లేకున్నవాని యేడునురులు (సప్తప్రాణములు) తొలఁగిపోవును. రెండుపీనుల, రెండుకన్నుల రెండు ముక్కుఫెఱమల, నోటనుండునునురులు తల యందలి యేడునురులు (సప్తప్రాణములు) "(సప్తవైశీర్షణ్యాఃప్రాణాః)"

తిండికి నంజుడు పనికిరాదనియేనలువ (ప్రజాపతి) మేనినేలు నెల్ల వేల్పుల లోఁగిత్తికి (అగ్నికి) నెయ్యి (ఆజ్యము), ముక్కంటి (మహాదేవునకు) తేనియ (మధువు), బియ్యము (తండులములు) వసువులనువేల్పులకు (రుద్రులకు) అడుకులు (పృథుకములు), (ఆదిత్యులకు) పేలాలు (లాజలు), విశ్వేదేవతలకు కలగలుపు (కరంబము), బొడుగులు - వేపుడు బియ్యము (ధానలు) (నక్షత్ర దేవతలకు), పొడిపిండి (సక్తువులు) సలువకు (ప్రజాపతికి), (చిఱుసెనగలు) వేల్పుల కెల్లరికి (సర్వదేవతలకు), కొఱ్ఱనూకలు (ప్రియంగు తండులములు) గుఱ్ఱముమేనిసంతుల వెల్ల (అశ్వాంగము) అన్నియు దాల్చును. అనఁగా (ప్రజాపతి స్వరూపమంతయు) న్వెల్లడించును గనుకఁజియ్య (మాంసము) తిన్నవారికెల్ల తెఱగుల చేటు తప్పదనియే ప్రాఁజదువులు నుడువుచున్నవి. కిత్తి (అగ్ని) మంచునోఁగొట్టుమందు. "అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్".

కమ్మనితావి పీల్చెడివారి కుసురులు (ప్రాణములు) పోవు. హాయిగా బ్రతుకుచుందురు (ప్రాణావైసురభయః ప్రాణానేవాత్మన్దధతే, నైభ్యఃప్రాణా అపక్రామంతి,"

పట్టతలవాఁడు (ఖలతి), చెమటయొడలివాఁడు (విక్లిధుడు), బొల్లివాఁడు (శ్వితి), పిల్లికనులవాఁడు (పింగాక్షుఁడు) వీరలతలలపైనివేల్మి (హోమము) చేయవలయును. వారల పొడలు (రూపులు) కసటు - మకిల - ముటికిరొచ్చు (పాపము) కనుకఁగసటు (పాపము) నోఁగొట్టును. ఎటువంటి వాఁడటువంటి వానినే గెల్వఁవలసి యుండును, ఖలతేర్విక్లిధస్య॥"

బట్టలిచ్చుటచేత నుసుసు (ఆయువు) పొడిగింపఁబడును "వాసోదదాతి, తేనాఽఽయుఃప్రతిరతే". నేను మేపిన ప్రత్తిగింజలు (తెలికెపిండి) మొదలగు తినుబడి దినుసులు వలన గేదెనన్పేంచునట్లు నాయిగిరికన్గైకొనియో వేఁడి వేల్పున న్గాపాడుము. "విభావసో, మహిషీవత్వద్రియిస్త్వద్వాజా ఉదీరాతే."

తలముంగిల గోదానమనఁబడు శిరసులోనొక (భాగముపై) (బతుకు సురు) మేనితళ్కులన్పొదలింపుట కొఱకై (జీవనాఽఽయువర్చోద్ధివ చక్షుస్సుల యభివృద్ధి కావించుటకై) నీళ్ళతోఁదడుపుదు. "ఆపడిందంత్వు జీవసేదీర్ఘా యుత్వాయవర్చసే" వేల్పుమంగలి (దేవక్షురివు) నగు నేను కైదువ (మంగలి కత్తి స్వధితి - క్షురము) తో తల వెండ్రుకలు మొదలగువాని న్గొఱుగు కొనుచున్నాను. "ఓషధేత్రాయస్వేన స్వధితే॥" ఓమిసిమీః వెన్నాః నీవావుపాల పనివి (గోపయఃకార్యమువు) నున్నసీతళ్కుకలదానవు కనుక నాకు జన్నిగట్టు కళుకు (బ్రహ్మవర్చస్సు) వెలయింపుము.(మహీనాంపయోఽసి॥") తొలుదొల

నీళ్ళనిండిన బిందె దగ్గరనుంచి, జన్నిగట్టు (బ్రాహ్మణుని) కుడివైపున గూచుండ బెట్టి కిత్తివ్వేల్చి (అగ్నిహోత్రముచేసి) కవవేల్పుల (అశ్వినీదేవతల) నెమ్మి (అనుగ్రహము) నిట్లు పొందిన పిమ్మటమందరి (మానుషభిషక్కు) తెగులు గొంటున్నదుర్చుటకై మందివ్వ వలయును. ("తమోస్త్రీధా భైషజ్యాని సంకాంపర్రింళఅ2")

ఉపనిషత్తులు - కఠోపనిషత్తు.

గుండెలోనున్న నూట యొక్క నరములలో నొక్కనరము తల కెక్కుట్టానినిబట్టి చావులేనియునికి (అమృతస్థితి) కలుగును (శతం చైకాచహృదయస్యనాడ్యః")

—: ఛాందోగ్యోపనిషత్తు :—

మహిదాసుడను కావితాలువు (తపస్వి) పదాఱువందల యేండ్లు బ్రతుకగలిగెను. "ఏతద్ధస్మవైతద్విద్వానాహమహిదాస ఐతరేయః.... షోడశంవర్ష శతంజీవతి"॥

కలలో గుబ్బెతల - లేజవ్వనుల (స్త్రీల) గ్గనుగొన్న వారలకొదమి (సంపద)లు కొనసాగుచుండును. "యదాకర్మసుకామ్యేషు స్త్రియస్వప్నేషు పశ్యతి సమృద్ధింత త్రజానీయాత్తస్మిన్స్వప్ననిదర్శనే" తిన్నతిండి ముత్తెఱగునందు (స్థవిష్ఠము) అంత ముతక యంత ముదురు సన్నముగాని కాకున్నది (మధ్యమము) నంజాడు (మాంసము) చిన్ని నలును (అణిష్ఠము) ఉల్లము (మనస్సు) అగుచున్నది. "అన్నమశితంత్రేధా విధీయతే"॥ త్రాగిన నీళ్ళు ముత్తెఱగునందు ముతుక కాల్మడి (మూత్రము), నడుపాళము నెత్తురు, నలును నుఱు (ప్రాణము). తినినచేవ (తేజము) ముదు గెముక, నడిదిమూలగ (మజ్జ) నలును పలుకువాక్కు ఋవ్వ యుల్లముగా, తడి - నీళ్ళు (ఉదకము) ఊసులు (ప్రాణము) గా, చేవ - కిత్తి(తేజము) పలుగామాఱును.

—: బృహదారణ్యకోపనిషత్తు :—

గుండెలోనున్న (పురీతత్తు) నాడుదు పేగున రౌవలి యందలి డెబ్బదిరెండు వేల నరములవస (సారము) ఎప్పుడు చేరునో యప్పుడే తలంపులు లేక హాయిగా, గూర్కున్ (సుషుప్తినందును).

ఊరి పంటదినుసులు (గ్రామ్యధాన్యములు) పది, ఎఱ్ఱబుడవడ్లు (వ్రీహి) ములువడ్లు (యవలు, గోధుమలు), నువ్వులు (తిలలు) మినుగులు (మాషములు) నల్లవడ్లు (అణువులు) కొఱ్ఱలు (ప్రియంగువులు), (గోధుమలు), చిఱుసెనగలు

(మసూరలు), కందులు (ఖల్వములు), చోళ్లు (ఖలకులములు) జన్నిగట్టు-(శ్రోత్రియుని) పెండ్లామున్నవయువాఁడా ! జన్నిగట్టు - తిట్టు చేత విత్తనము న్డొఱఁగి (నిర్వీర్యుడై) చచ్చున్గావున నెల్లపుడు న్గితిన్వేల్చు (అగ్నిహోత్రము చేయు) పాఱుని (వైదిక బ్రాహ్మణుని) యిల్లాలి నొరుఁడుకవగూడరాదు. "యమేవం విద్వాన్బ్రాహ్మణఃశపతి తస్మాదేవం విద్వాంశ్శ్రోత్రియస్యదారేణనోపహాసమిచ్ఛేత్."

దినుసుల (భూతముల) లోనిగ్గు (రసము) నేల (పృథివి), నేల యందలి నిగ్గు నీళ్ళు, నీళ్ళ నిగ్గు మందులు (ఓషధులు) మందు మ్రాఁకుల నిగ్గుపువులు, పూవుల నిగ్గు పండ్లు (ఫలములు) పండ్ల నిగ్గు మేని తాల్పు (పురుషుఁడు), మేని తాల్పు నిగ్గు విత్తనము (రేతస్సు).

—: శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు :—

ఉల్లమునరికట్టుట వలనఁ గలిగిన కణకుగా మాఱిన యొడలు (యోగాగ్నిమయమైన శరీరము) కలవానికిఁదెగులుగాని, ముదిమిగాని. చావుగానిరాఁబోదు. "నతస్యరోగోన జరాన మృత్యుః ప్రాప్తస్యయోగాఽగ్నిమయంశరీరమ్". ఉల్లమరికట్టఁబడుచుంటకు మొదటి గుఱుతు మేను తేలిక (లఘుత్వము) అగుచుంట నెమ్మది (ఆరోగ్యము) కలుగుచుంట, కోరిక లేకుండుట (అలోలుపత్వము), ఒడలు తలుకెక్కుట (వర్ణప్రసాదము), విననింపగుట (స్వరసౌష్ఠవము) మేనన్గమ్మని తావి యెసఁగుట (శుభగంధము), కొద్దిగానుచ్చ పీయివెడలుట (మూత్రపురీషాల్పత), కనుబొమ్మలనడుమఁ జూపునిల్పుట, మింట దిరుగు చప్పు (ఖేచరీ ముద్రయగుచున్నది). ఆచప్పు (ముద్ర) తాల్చిన వానికి దెగులు గాని, చావు గాని, కూర్కు (నిద్ర) గాని, ఆఁకలిగాని, డప్పి (తృష్ణ) గాని కలుగవు. భ్రూవోరంతర్గతా దృష్టిముర్ద్రాభవతి ఖేచరీ, నరోగోమరణంతస్య ననిద్రానక్షుధాతృషా."

—: ధ్యానబిందూపనిషత్తు :—

ఈ మింటి దిమ్మరి చప్పు (ఈఖేచరీముద్ర) నెఱిఁగిన వానికి సొమ్మరాదు, వాఁడు తెగులున నొగులఁడు. ఏపనినంటఁడు. తఱికి లొఁగఁడు (కాల బద్ధుఁడుకాఁడు). ఉల్లము మింటఁదిరుగును. నాల్కమిన్నుమట్టును. ఆఁడుదాని కౌఁగిటన్జిక్కికూటమి న్దేలుచున్నప్పటి కెవనికి విత్తనము (వీర్యము బిందువు) జాఱకెంత వఱకు నిల్చియుండునో యంతదనుక వానికిఁజావు వెఱపులేకుండును. బిందుఃశరతినో యస్యకామిన్యాఽఽలింగితస్యచ, యావద్బిందుఃస్థితోదేహేతావన్మృత్యుభయంకుతః" మింటి చప్పు (ఖేచరీముద్ర) తోనున్నవానికి విత్తనము(వీముర్య—

బిందువు) జాఱిపోవదు. ఒక్కప్పుడు విత్తనమాఁడుగుఱి(యోని) [illegible] రెండుకయిల (చేతుల) వేళ్ళకలిపి బుయ్యచప్ప (యోని ముద్ర) [illegible] యెదలఁదిరిగ్గి యావిత్తనమున్నన యొడలిలోనికి లాగుకొనఁగలడు. ఆవిత్తనము తెలుపుగా నెఱుపుగా రెండు తీరులనునుండును. తెల్లనిది విత్తనము (శుక్లము) అనఁబడును. ఎఱ్ఱనిది పెనుముట్టు నెత్తురు (మహారజస్సు) అనఁబడును.

బుయ్య (యోని)తో గసిరా-సిరాజి (విద్రుమము-ప్రవాళము) [illegible] నున్నముట్టునెత్తురు (మహారజము) నెలచోట (శశిస్థానమునందు) విత్తనము (బిందువు) ఉండును. ఆవిత్తును ముట్టునెత్తురును గలిసికొనుట [illegible]. విత్తనము (బిందువు) ముక్కంటి (శివుఁడు). ముట్టునెత్తురు (మహారజస్సు) [illegible] పట్టి (సత్తి-శక్తి). విత్తనము జాబిల్లి (చంద్రుడు). ముట్టునెత్తురు [illegible] (రవి). ఆయిరువురి కలియికవలన మంచియొడలు సమకూరును.

మేనియందలి వెంట్రుకలలెక్క ఇరవైయెనిమిది కోట్లు.

నల్లవేల్మితొలుఁబల్కుల వలనుపిట్టు (తీతువు) తారుచదువు [తైత్తిరీయారణ్యకము]

నలువయిచ్చిన యునుఋనంతయు హాయిగాఁగుడిచెదము [illegible] ముక్కువీనునాల్కయంతలెల్ల మాకలరారున్గాత. యప్పాటునఁ [illegible] వేల్పులారా మిమ్ముగొల్చెదముగాక. "భద్రింకర్ణేభిః శృణుయామదేవా" [illegible] సీతులారాకాఁక(జ్వరము)వలనఁగలుగు నొదలిమంటనల్లార్చెదపుగాక. [illegible] యికపైట్టు (ఇడుమ) రక్షః వాననీళ్ళు, మంచుమ్రాఁకులెల్ల [illegible] నిచ్చుగాక. శివానఃశంతమాభవంతు, దివ్యాఆపఓషధయః [illegible] యేడు మిన్కులలో (రశ్మలలో) నొకపైటి [illegible] యద్దియేలక్కిన యామని (వసంతర్తువు) [illegible] జలివేడులకున్నతమౌచున్నది. "సాకంజనా సప్తథమాహు[illegible]" [illegible] (వర్షర్తువున) నొప్పెడమినకంటితెవులు చలువతఱి (శరదృతువు) [illegible] తొఱఁగుటవల మానిపోవునప్పుడు మంచుమొదలగు [illegible] ఋల (ఋతువుల) నేలెడు వేల్పుకొలది (సామర్థ్యము) "[illegible]" చలువతఱియందు (శరదృతువునందు) [illegible] యంగరొల్లెలు (భక్ష్యవిశేషములు) మైలాపునకై [illegible] నేలనన చలువతఱి (శరత్కాలము) హాయిగాఁ [illegible] యించును. "అస్మిన్ మహత్యర్ణవే, అహంవోజీవనప్రదః" [illegible] ([illegible]

తర్తువు) లో నెల్లయుసుఱుల (ప్రాణుల) నొదళ్లవడఁకించు మంచుగాలి ముమ్మ
రము వీచునగనుక నెల్లవారు న్మృతికి వైనప్పటికి న్మృతుకదుస్తులన్దాలచ తీఱదు.
''అభిధూన్వంతో । భిప్నంత ఇవవాతవంతోమరుద్గణాః,అమృతోజేతుమిషుముఖ
మివసన్నద్ధాః సహదదృశేహ" చావులు (మృత్యువులు) నాల్గుతెఱఁగులు. పగటి
వేల్పు (సూర్యుని) రాకపోకలన్వరుసగా నుసుఱు (ఆయువు) తఱఁగిపోవుతొలి
ఉసుఱుగాలి నరములలోనడ్డాదిడ్డీగా మెలగుటవలన నట్టియిబ్బందిచేత కలుగును.
సావుమలిదిగాని యిద్దానిన్దాఁగోరినట్లు తనయూపిరి నరికట్టుకొనఁగల కావితాల్పు
(యోగి) మిక్కిలిపాటు తప్పించుకొనఁగలఁడు కనుక గాలి తగు పాటిది (మధ్య
మము) యీల్గుట (మృత్యువు) కడుపులోనిడిగ్గి (జఠరాగ్ని) యెప్పుడు సన్న
గిల్లునో (మందమగునో) యప్పుడు తెవుళ్ళు చెలరేఁగుటవలన చొలయివచ్చు
నిద్దా నిన్మందరులు (చికిత్సకులు) కొద్దిపాటి (అల్పప్రియాసము) చేతఁదప్పిం-
చఁగలరు కనుకఁగణఁకు (అగ్ని) తక్కువు పొలియక (మృత్యువు), జాబిలి
(చందురిడు) మందులకెల్ల దొరకనుక నావేల్పునెనరు (అనుగ్రిహము) లేమి
నుసుఱులు (ప్రాణులు) పొలియుదురు. కావునవెన్నెలఱేఁడు నాల్గవగిట్టింపు(మృ
త్యువు) వెలుగులఱేఁడైదవచావు. (హృతవ), ''ఆముమూహుఃపరం మృత్యుం పవ-
మానంతు మధ్యమమ్, అగ్నిరేవావమోమృత్యుఃచన్ద్రి మాశ్చతురుచ్యతే" పగటి
వేలుపు (సూర్యుఁడు) తనపొడవు కుర్రింకులచే నెల్లనుసురుల (సర్వప్రాణుల)
కొక్కనాటియుగము (ఆయువు) తఱిగించును. "అసౌయోస్తమేతి। ససర్వేషాం
భూతానాం ప్రాణానాధా యాస్తమేతి, అసౌయ ఆపూర్వతిససర్వేషాం భూతా
నాం ప్రాణైరాపూర్వతి". కన్పట్టుచున్నపగటిఱేఁడే (సూర్యుఁడే) నింగినేలల కెల్ల
కతమగువేల్పు (బ్రిహ్మము) చదువు (శాస్త్రము) వలనఁదెలిసికొని యావేలుపు
నకుఁ బొడుపు కుర్రింకుతఱుల (ఉదయాస్తమయవేళలందు) వలగొని యెవఁడు
మ్రొక్కుచుండునో వానికోఱిన మేళ్ళెల్లన్సమకూరును. ''ఉద్యంతమస్తం యంత
మాదిత్యమభిధ్యాయన్కుర్వ న్బ్రిహ్మణో విద్వాన్సకలంభద్రిమశ్నుతేఁ సావాది
త్యోబ్రిహ్మేతి" పిల్లలన్మిర్రింగుమింటి మొసలి (దివ్యశిశుమారము) నెవఁడుకొల్చు
చున్గొండాడునో యట్టివాఁడు డబ్బాటుచావున్దప్పుకొనునవ్వాఁడు త్రోవలోనేమరు
పాటునఁదరుణముకానిగిట్టింపు (అపమృత్యువు) రానేరదు. వానికెల్ల చోట్లన్గోరి
నంత తిండిచేకూరును. "యఏవంవేదాపపునర్మృత్యుంజయతి జయతి'' వెదురు
కఱ్ఱనూఁతకోలగా వాడుకొనువాఁడుచేవగానుండును."యద్వైణవీ।తేజోవైవేణుః
వేర్రిల్మిడిగ్గి (హోమాగ్ని) కిన్నగటివేల్పున్నడు మనుండువాఁడు పుముతెగులు
గొంటుగును (కుష్ఠరోగియగును) "నపర్రివగ్యణంచాఽఽ దిత్యంచాంతరే యాత్।
యదంతరేయాత్। దశ్చమాణాస్యాత్" మేఁకపాలన్నితెవుళ్లన్పోఁగొట్టుననుక మేఁక
పాలు మిక్కిలిమేలు. "అజక్షీరేణాఽఽ చ్చ్రిణాతి, పరమంవా ఏత్వయః। యద
జక్షీరమ్" ముంత (పాత్రిము) దొలుచుటకు వేడినీళ్ల న్వాడవలయును. ''మదం

తిభిః ప్రోక్షతి, తేజఏవాస్మన్దధాతి" మూఁడుతూరులేవలగొనవలయు (ప్రదక్షిణము చేయవలయు) న్గాని నాల్గవసారివలగొనరాదల్లొనర్చిన వాఁడులుషు (కుష్ఠు) వాఁడగును." యోవైఘమ్జస్యపిప్రియాః తనువమాక్రామతి, దుశ్చర్మా వైసభవతి, యస్త్రీః పరీత్య చతుర్థం పర్యేతి", అందఱియొడళ్ళయందున్డొల్లులసుఱ (పాణము) చిల్లులేగాక బొడ్డుకూడఁబదవచిల్లియుసుఱు (ప్రాణావకాశము) కంప. "నవవై పురుషేప్రాణాః. నాభిర్దర్శమీ" దున్నిఏత్తనక్కఱలేక తనంత మొలిచెపిమంచు మొక్కాయోజీల్లేడుచెట్టూ (శమిజావరి) పగతున్పైకలించి నొగిలించుము. ఓరంరడి కోడుచేఁత (మంచవుకోడుచెంగటు) నుప్పట్టు వెఱ్ఱిమేడి, పుట్టగొడుగా (తల్పజము నెకుమందు - కాకిబొడ్డు- కాకిమేకి) నాపగవాని నిల్లువెడలఁగొట్టి కొంపలుంచెవారుల నడుమనల్లాడు నటుచేయుము.

"ఉత్తుదశిమిజావరి, తల్పేజేతల్ప ఉత్తుద, గిరీ రను ప్రవేశయ." ఓమొద లెడసినయనుజా (ప్రేతమా) నీకంటిచూపు వెలుఁగులతేని (సూర్యుని) లోఁగలియుగాక, నీయట్టిమొత్తె (ఆత్మ - మొండెము), ఊపిరి పైగాలి (బాహ్యవాతము) న్జేరుఁగాక, నీవుకూడ నీచేసికొన్న పాడి మేలిపనిన్పట్టి (ధర్మముచేత సుకృతము చేత) వేల్పునగరునకున్నేలకు (ద్యులోకమునకు పృథ్వీలోకమునకు) నేగుము. నీళ్ళలోనైనఁజొరఁబడుము. ఆయావేల్పు లందుకింది నీకంటి చూపుమొదలగు కొలంది (సామర్థ్యము) నొడలిన్మింట (ద్యులోకమున)ఁగైకొల్పి తరవాత నిన్నే పొందును. గనుక నీకినిమలో నీకింపునిమ్ము (హితము, సుఖము)కలుగునోయన్ప తికిఁబోయి మంద మాకులలోఁ జొచ్చి యందుమండి (తద్వారముచేత) తలిదండ్రుల న్దూఱి (ప్రవేశించి) యందందఁదగు మేనులన్దైకొని యా మొనళ్ళన్నిలుపుము (ప్రతిష్ఠితుఁడవు కమ్ము)

"సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతు వాతమాత్మాద్యాంచగచ్ఛ..."

మిడుకెడసిన వానికి (ప్రేతమునకు) బొరుగులు- పేలగింజలు (ధానలు). తెల్లపాలు (కసవు - గడ్డి - అజ్ఞానము) అత్తెసరు (చరువు) గఱిక (దూర్వ), తెల్లపాలు (కసవు - గడ్డి - అజ్ఞానము) ఇసుకర్రమాను - ఉలిమిడి - ఉలిమిడి - మా (కాశము), (కోస్సు -దబ్బ - దర్భ) ఇసుకర్రమాను బంకపారితో (బంకమట్టితో)ఁగాల్చి చేసిన వెలఁగ - మొగలింగ (రణవృక్షము) బంకపారితో (బంకమట్టితో)ఁగాల్చి చేసిన రాయి (ఇటిక), (జమ్మి -శమి), కారువడ్లు (యవలు) మేలు కొలుసుకొనై వాడెదరు.

"యాస్తేధానాః త్వామజా నౌషధీనాం......,
దుర్వాణా ...... కాశానా స్తంబమాహర........

దభాఃణా స్తంభ మాహర........, వరుణో వార
యాదిదం .... శమిశమయాస్మదఘాద్వేషాంసి.
యవయవయాస్మద ఘాద్వేషాంసి."

మంచుకొండమీది మూఁడు మూఁపురములు (కకుదముల) యెడఁజిక్కు కాటుక తెచ్చి కన్నులకుఁబెట్టుకొని నాపగవారినెల్ల పెదను.

''యదాంజనం త్రైకకుదం జాత హిమవతస్పరి........" కూడు(అన్నము) నుండి నింగినేలలన్నిటగు మేనితాల్పులెల్లను (పజలు) పుట్టుచుందురు. తిండి (అన్నము) చేతనే బ్రతుకుచుందురద్దానియందే యుసురు (ఆయువు) చెల్లిన పిదపడిందురు. (అన్నములో నేలయమౌదురు) చేరెదరు. జవ్వయే మేనితాల్పులకెల్ల (భూతములకెల్ల) నక్కఱ- కతము కారణము. కనుక బువ్వయందఱికి మందు (సర్వౌషధము) అని చెప్పబడుచున్నది. కూడు నేయ్యందరు పొందుచు న్నారు. ఎవ్వరు బువ్వయే నింగి నేలలదినుసులం దెల్లనిండుకొని యున్న వేల్పు (బ్రహ్మమని) కొల్చుచుందురో వారలక్కన్ని రకముల యంగిరొల్లల (భక్ష్యముల) తిండిసమకూరును.

''అన్నాద్వైప్రజాఃప్రజాయంతే...."దానినుండి (పరబ్రహ్మము ఆత్మము నుండి నింగి - మిన్ను - విన్ను - చదలు) పుట్టెను. నింగినుండిగాలి, గాలినుండి డిగ్గి (అగ్ని) డిగ్గినుండి నీళ్ళు-తడి, నీళ్ళనుండి నేల (పుడమి-పృథివి) నేలయందు మందుమ్రాఁకులు (ఓషధులు), మందుమొక్కలనుండి బువ్వ (అన్నము), తిండి - కూడు-బువ్వ (అన్నము) నుండి యుసురు (పురుషుఁడు - జీవుఁడు) కలుగును.

తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశః సంభూతః............, నేయి మొదలగు వేలి చెడుదినుసులుంచుటకు ములువెలమకఱ్ఱతెత్తు వాడెదరుకనుకఁ దిండినరకులు నిలువచేసికొనుటకు మలు పెలమకఱ్ఱ ముంత మిక్కిలి మంచిది.

"యస్యతే కంకత్యగ్నిహోత్రహవణీ భవతి"

నింగినేల లెల్లనీళ్లే. "ఆపోవాఇద సర్వం విశ్వాభూతానాఽపః

మొక్కతోలు చదువులఁ దక్కుకారు చదువులు
(ఋగ్వేదీయ తైత్తిరీ యారణ్యకము)

వ్రేలికి నాలుగేసి గుంపుల కాళ్లేళ్ళగుంపులిరువది. కాళ్లేళ్ళు వ్రేళ్ళిరువది, జబ్బ, మెడకొంకి, కన్ను మొదలు కుడివైపిరువదియెడమవైపిరువదియెదు కలిపి

మొత్తమేఁబది. బొడ్డుక్రింది మేనివంతులన్నియు నేఁబది, రెండు పక్షిక్కాలివెనుకటి తట్లు, తొడ (పిక్కల) యతుకులన్గలిపి యిరువదైదు. ఈతరబడ్డిన్గా ల్గేలి ది ను సులన్నియు న్గలిపిన మొత్తలెక్కనూఱునడిమి యొడలిం (ఆత్మ) జేర్చినమొడలఁ దేలినటొకు - వెరసి - మొత్తమునూటయొక్క లెక్కమేనివంతులు. "పంచాం గుల యశ్చతుష్పర్వాద్వేకకక్ష సీదోశ్చాక్షశ్చాం సఫలకంచసాపంచ వింశతిః పంచవింశానీతరాణిహ్యంగాని తచ్చత మాత్మైకశతతమః॥ అచ్చట నూఱులెక్క యుసుఱు (ఆయువు) మొదలయినదాని పొద (ఆయురాదిరూపము), ఉగము (జీవితకాలము) నూఱేండ్లు కనుకను, ఉసుఱున్నవరకు కన్నుమొదలయ్యిన మేని చెల్వుపనిచేయును. విత్తనము (వీర్యము), చేవ (తేజము) జిగి (కాంతి) నిలుక డగా నుండును. వేల్పుచ్చువాఁడు (యజమానుఁడు) నూటయొక్కటి లెక్కను నిండించుచుసుఱు మొదలగు మైదినుసులన్నిల్పుఁబడును.

"యచ్చతంత దాయురింద్రియం వీర్యంతేజో యజమా ఏకశతతమ ఆయు షింద్రియే వీర్యతేజసి ప్రతిష్ఠితః" మేడిపంతు మంచితిండి.

"ఊర్జో ఽన్నాద్యస్యావరుద్ధ్యై" పిట్టతోఁక యాతెలువెనుక కుదుళ్ళు కల్గిగి యిరువదొక్క లెక్కనుండును.

"తస్మాదిమాని ప్రత్యంచి సుపక్షా నపతాన్ జీవవంతి" పిట్టలు తమఁదోఁక యూఁతచేత నేలమీదన్గాని చెట్టుమీదన్గాని గట్టిగా నిల్చుకొనిపిదప గొప్పయుంకింపు (ఉత్సాహము) మింటికెగరుచుండును.

"సర్వాణి వయాంసిపుచ్ఛేన ప్రతితిష్ఠంతి పుచ్ఛేనైవ ప్రతిష్ఠాయోత్పతన్తి" ఉచ్చబుడ్డ (నీరు తిత్తి - క్లోమము) గుండె కెడమవైపునుండు వచ్చనిచి య్య (మాంసము) యుంత (ప్లీహము) మొదలగు కడుపులోని మాఱుపొట్లు (వికృతు) లిరువదొక్కటి

"ఏకవింశతిహ్యేతా అంతరుదరే వికృతయః" ఉసుఱులు (ప్రాణములు) మేనిచిల్లులు తలయందేడుచాచుల (స్తనముల) రెండుబొడ్డు, కాల్మడితోవ, కట్టి యుల్లు మూఁడ్లు వెరసి పన్నెండు

"ద్వాదశవిధాణ ఇమే ప్రాణాః సప్తశీర్షన్ మేణ్యావ్ద్వౌ స్తన్యౌ త్రయో ఽవాంచ్యః"

నూటమ్ముప్పదేండ్లకుఁడైగా నిల్చుకేదు (యజమానుడు) ఇత్తకగలదు. "త్రిష్టుబ్జగతీనాం సంపన్నానాం యావతీరావపస్తేతావం తూర్ధ్వ మా యు షోప షాణి జీవంత్యైతేన హైవాఽఽవ పానేనాఽఽయురాప్నతే"

జేజేపట్టు - జేజేలపట్టు - జేజేలపాలెము - దివము - (దివి) - విను - పోర్లు - వినువలను - విన్నుపోర్లు - విన్ప్రోలు - విన్వలను (వెల్లబూల్లల పీడు) - వేగంటికచ్చేరి - వేల్పుటెంకి (స్వర్గము)నుండి గాని, బిద్ద - బిద్దె - బిస్త (నరకము) నుండిగాని వానన్బట్టి నేలకు వచ్చినయుసుఱు (జీవుఁడు) వడ్లు (వ్రీహి), కారువడ్లు (యవలు) మొదలగు తిండిదినుసులలో నుండి తండ్రియొడ లిన్జొచ్చును. ఆమగమేనియందు కూడు పస (అన్నరసము), నెత్తురు, నంజుడు (మాంసము) దొట్టి (మొదయుకొని) వరుసగా మాఱుచు విత్తనము (రేతస్సు)గా నిల్చియుండునదియే మగకడుపు (పురుషగర్భము) నాఁబడును. "పురుషేహవా అయమాదితోగ భోఽభవతియదేతద్రేతః". మగవానియందలి చూలు (గర్భత్వ ము) గా నిలిచినయే విత్తనము (రేతస్సు) కలదోయదేయడుగులు మొదలుకొని తలవఱకున్గలయెల్ల మేనివంతుల (అవయవముల) నిగ్గుగా (సారభూతమై) పైకి వెడలును. తనపోల్కిన్దనవిత్తన మున్మగవాఁడు తనకడుపులో దాల్చియుండును. ఇట్లు మగవాఁడు తన విత్తనము పోల్కిఁదన కడుపులోఁబెంచుచుఁదుంట విల్తుడిగ్గి (కామాగ్ని) చేతనావిత్తనము నిప్పువలనఁగరఁగు నెయ్యివలెఁ బల్చనయి గుండె లో నిరవుకొనునట్టి విత్తు(రేతస్సు)ను ముట్టుయిన తరుణమున నాఁడు దానిబుయ్య (యోని) నుండి కడుపులోనికి మగవాఁడు విడిచిపెట్టును. పిమ్మట విత్తుచెల్వగు నింకొక్కయుసుఱునిండుకొన్న (ఆవిష్టమగు) విత్తనము పొడయగు (రేతోరూప మయిన) యొడలినాఁడుపుట్టించును. ఈతీరుగాఁనాడు దాని కడుపులో విత్తనము చల్లుటయే మేనితాల్పు (జీవుని) మొదటి పుట్టుక.

"తదేతత్సర్వే భ్యోఽఙ్గేభ్యస్తేజః............"

మైతాల్పునకు (పురుషునకు) రెండడుగులు మొదలుకొని క్రింది పెదవివఱ కొక్కచీలిక (దళము) మీఁది పెదవినుండి నడునెత్తిదనుక రెండు. రెండుగాఁజీల్చ బడిన వెదురు బొంగువలె రెండుజీలికలు - పాయలై యొడలుండును. అంజలు - అడుగులు మొదలుకొని క్రింది పెదవివఱకున్న మేనివంతునెల, మీఁది పెదవి నుండి నెత్తి దనుకనున్న యొడలివంతు (భాగము) దివము(స్వర్గము), ఈ రెంటి నడుమనున్న నోటితెఱపియే వినువలను(సర్గము)నకు న్నెలకున్నడు మగలమిన్ను (ఆకాశము) నోటికనుమ (ముఖచ్ఛిద్రము) యందుసురు (ప్రాణము)పాదుకొని యుండును.

"పురుషోహవా అయంసర్వ ఆందంవిదలే భవత .... ప్రాణ ఆయత్తో" ఉసురు (ప్రాణము) మేనిపాక నిల్పువెదురుబొంగు, "ప్రాణోవంశఇతివిద్యాత్".

తక్కినవాని తొలుచదువులలోఁ జేరినపనస [ఐతిరేయ బ్రాహ్మణము]

వెలియూపిరి (ఉఛ్వాసము) డిగ్గిపొడ (అగ్నిరూపము) మేనికివేఁడి పుట్టించును, లో యూపిరి (నిశ్వాసము) జాబిలియడ (చంద్రిస్వరూపము) యొడలికి జలువఁబుట్టించును. వేఁడిచలువలన్నురికొల్పు వాఁడుపగటిజేఁడు, ఆ రెండింటి నిల్పునదినేల. (భూమి) "ప్రాణాపానావగ్నిషోమా ప్రిసవాయసవితా ప్రి తి ష్ఠిత్యా అదితిః".

తెలిపోయిన వ్రేల్మితల (యజ్ఞశిరస్సు) న్దిరిగిమేనికవర్చినవారు వేల్పు మందరులు (అశ్వినీ దేవతలు)

"తంసంభృత్యో చరశ్వినా విమం........" పెరుఁగువ్రేల్పువాని తప్పువలన నిలుఱేనికి (యజమానునికి) మెడచుట్టు పుండ్లతెవులు (గండమాలాఖ్య రోగము) పుట్టును.

"యద్విచ్ఛందసః కుర్యాత్తద్గ్రివాసుతద్దండం........" చండ్రి (ఖాదిరము), మారేడు (బైల్వము) మోదుగు (పాలాశము) ఈ మూఁడుచెట్లు వరుసగా వేల్పునగరు (స్వర్గము). మేనిజిగిలావు శరీర పుష్టి (జ్యోతులు), చదువునేర్పులరించును.

"ఖారిదం యూపం ..." "బెల్వం యూపం...." "పాలాశంయూపం...." అబ్బాటుకొలఁదిచావు (ఆకస్మికాప మృత్యువు) నొందక నూఱేండ్లయుసుఋకోరువాఁడు పందమ్రొక్కుల చదువుల మిడియల (అపమృత్యు పరిహారమునకై) యేర్పర్చబడిన శతఋగ్వేద మంత్రివిశేషముల దుదముట్టఁజదవవలయును (పారాయణము - జపముచేయ వలయును). నూఱేండ్ల యుసుఋ (జీవితకాలము) ఎవ్వనికుండునో యట్టివాఁడు వందేండ్లయుగమువాఁడు (శతాయువు) తాముచేసికొన్న చెడుగువలన గలుగఁబోవు డబ్బాటుకొలది చావు (అపమృత్యువు) తప్పించుకొనఁగలిగినవారు నూఱేండ్లు తప్పక బ్రితికెదరు. పదిగాలెక్కింపఁబడిన మేనివంతులు (ఇంద్రియములు) వేఋవేఋగా నొక్కొక్కటివరుసగా బదినరములలో (నాడులలో) నడుచుచుంటచేతనన్నియున్గలిసి మొత్తముపై నూఋమేనివంతులగుచున్నవి. కావుననవిచేయుపనులు (వ్యాపారములు) నూఱగుట న్బట్టినూఋచేవల కలిమి (శతవీరత్వము) చెప్పఁబడును. కనుక నేర్పర్చఁబడిన పనసలు నూఋసార్లనుటవలన నూఱేండ్ల యుసుఋపట్ల వేల్మినొనర్చువానికి (యజమానున నూఋకొలంది చేవలయుసుఋ (శతవీర్యశతాయువు) నిలుపఁబడును.

"శతమనూచ్య మాయుష్కామస్య...." పుల్లతీఁగ పస (సోమవల్లీరసము) స్రావివేల్పుతేఁడు వేల్మినొనర్చునతని(యజమానుని) పగవారలకు న్గీడుల న్గూడ మాపును.

"యస్యేంత్రః పిత్వావృతాణి జంఘనత ప్రసజన్యాని........"

ఎగయూపిరి (ప్రాణము వేల్పుతేఁడు) ఎక్కడనుండునో యక్కడనేదిగయూపిరి (అపానము - గాలివేల్పు) కూడనుండును.

"ఐంద్రవాయవంశంసతి యత్రవావ ప్రాణస్తదపానో యద్వైంద్రవాయ వంశంసతి ప్రాణాపానా వేవాస్యతత్సంస్కరోతి"

వీనులు, ముక్కు, నాల్క, అంట (త్వక్కు) ఈనాల్గింటికంటెకన్నె ముందుగాఁబుట్టెను.

"మైత్రావరుణః శంసతి తస్మాదాహుశ్చక్షుః పురుషస్య ప్రథమం సంభవః సంభవతీతి........"

తల్లికడుపునుండి పైకివెడలుకందు (శిశువు) తాలావుగానుండియు న్దల్లి బుయ్య (యోని) మిక్కిలి యిఱుకైనప్పటి కాయాఁడుగుఱి న్నొవ్వడుసల్పకయే పాడిగా (స్వభావమున్పట్టి) క్రిందికి దిగజాఱును.

"తస్మాజ్జాయాన్సన్గర్భః కనీయాంసంసంతం యోనింసహిన స్తి బ్రహ్మణాహిసక్లప్తఏవ......" మేడిపండుమిక్కిలి మంచితిండి. "ఊర్గ్వా అన్నాద్యము దుంబరః" ఈతలంపు వేల్మికి (యజ్ఞమునకు)ఁబగటివేల్పు పాలకొయ్య - పాలగుంజ (యూపము), నేల చచ్చౌకపుఁదిన్నె (వేది), ముందుమ్రాఁకులు (కొస్సె-దబ్బ - బర్హి) పూయకకాచుచెట్లు (వనస్పతులు చితుకులు)-చిదుగులు- వేలిమిపుల్లలు - పుడకలు-పుడుకలు (ఇధ్మములు), నేలమీఁదినీళ్లల్ల మడితడిచిలకరించు షిడత - పిడుత - బుడిగ - బుడ్డి-బుడ్డిగ-బోడిగ (ప్రోక్షణపాత్రములు,) తూర్పు మొదలగు వలనులు (దిశలు) గుడిచుట్టులు - గాలిగుడులు (పరిధులు), పైదినుసులెవ్వియున్లేక పోయినప్పటికిట్టి తలంప వేల్మి (శ్రద్ధాహోమము) చేతనే కోర్కెలన్ని యుఁజేసమకూరును.

"అసౌవా అస్యాఽఽదిత్యోయూపః...... "నాకొలఁది సామర్థ్యముచెప్పెద వినుము. తక్కువయునుఱు (అల్పాయువు) కలయావున్నూతేండ్లు బ్రతికించెదను. నూతేండ్లయుగముకల యెవ్వనికైన పేయేండ్లు బ్రతుకిచ్చెదను." శాతాయుంగ్వామ్కరిష్యం సహస్రాయుః పురుషమ్".

ఆటవెలది॥ తిండియుసుఖు, గుడ్డ - తెంకి
బంగరునగ, యొప్పిదంబు,
తొడుకు - లొసఁగు పెండ్లి
ఆలనుంగు కూఁతు - రలత,
కొడుకు వెలుంగు కరణిఁ
దండ్రిమింటనిరవు కొల్పు.

"అన్నం హి ప్రాణః శరణం హవాసోరూపం హిరణ్యం పశవో వివాహాః సఖాహజాయాకృపణం హదుహితాజ్యోతిహ పుత్రః పరమేవ్యోమన్"

గీ॥ బిడ్డలేకున్నవానికే - వెరవులేదు
ఈవయిపు తొట్టులున్గూడ - నెఱుఁగఁగలవు
కనుకఁగోడియ తల్లితోఁ - గాని, తోడ
బుట్టువులతోడుతన్గాని - పొర్లుంచుడు.

"నాపుత్రస్యలోకోఽస్తీతి తత్స ర్వేపశవోవిదుః తస్మాత్పుత్రోమాతరంస్వసారం చాధిరోహతి"

పండుకొనుట, మేల్కొనియు లేవకుంట, లేచియునిల్లు కదలకుండుట, ఇట్వెడలి తిరుగుచుమంచిపనుఖ చేయుచుఁదెగులు లేకుండుటయానాల్గునజీవలనఁ గలుగునునికులు (కాలకృతావస్థలు) వరుసగా (కలి,ద్వాపర, త్రేతా, కృతము) లనంబడు నిందుపండు కొంటకన్న మేల్కొంటనయము, మేల్కొంటకన్ననింటిలో మెలఁగుటమేలు, యింటిలో మెలఁగుటకన్న దవ్వులన్దిరుగుచుంటమంచి,

త్రేతా = త్రేతాగ్నులు.
కృతః = చేయబడినది = ఉపకారము.
ద్వాపరః = సంశయః = ద్వాపరయుగము.
కలిః = సొట్టయొడబు = కలియుగము.

"కలిః శయానో భవతి సంజిహానస్తుద్వాపరః ఉత్తిష్ఠం స్త్రేతాభవతి కృతం సంపద్యతే చరశ్చరైవేతి".

పిల్లచోట్ల న్దిరుగుచుండుటవలనఁ దేనెన్బొందఁగలఁడు. దీయని మేడిపండ్ల న్దినఁగలఁడు. పగటివేల్పు (సూర్యుని) గొప్పకన్గొను మెప్పటి కలసటలేకెట్లు తిరుగుచుండునో.

"చరన్వైమధులిందతే చరన్స్వాదుము దుంబరమ్ ।
సూర్యస్యపశ్య శ్రేమాణం యోనతంద్రయతే చరంశ్చరైవేతి ॥

మ్రొక్కుచెల్లించని వానికిఁగడుపుబ్బుతెవులు హరిశ్చంద్రునకువలెఁదప్పక వచ్చును. "అథహైక్ష్వాకం వరుణోజగ్రాహ తస్యహోదరంజజ్ఞే" వేల్పులన్వేడుకొనువాఁడు (శునఃశేపుని) వలె చావుకట్లన్విడిపించుకొనఁగలఁడు. మ్రొక్కుచెల్లించువాఁడు హరిశ్చంద్రునిలాగునఁ దెగులునోర్చుఁగొట్టుకొనఁగలఁడు.

"తస్యహస్మచుక్యాప్రచ్యుక్తాయాం విపాశోముముచే కనీయఐక్ష్వాక సోదరం భవత్యుత్తమస్యామేవ చుక్యాక్తాయాంవిపాశోముముచే ఉగదఐక్ష్వాకఆస" పెరుగు, నెయ్యి, మొదవులు, గటిక మొదలగు మందుమ్రాకులు తినుటవలన మందులపస (ఔషధిరసము) అగును. తేనియ తేనెటీఁగలెల్ల పూవులనుండి తీసి కూర్చుటవలన మందుల నిగ్గగుచున్నది. "అథయద్దధి మధుఘృతం భవత్యపాంస ఓషధీనాం రసోఒపామే వాస్మింసదోషధీనాం రసందధాతి"

మన్కిమిన్కున్గూర్చి తొలుఁబలుకుల తలలనుండి [ఛాందోగ్యోపనిషత్తు చెప్పినది]

తిన్నకూడు ముత్తెఱఁగుల మాఱును. లావుది (స్థవిష్ఠము) నలగము (పురీషము), నడుపాటిది (మధ్యమమయినది) చియ్య (మాంసము), మిక్కిలిపలుచని ఉల్లము (మనస్సు).

తాగిననీళ్ళు ముత్తెఱఁగులగును. లావుదుచ్చ, నడిమిదినెత్తురు, సన్నపుది (అణిష్ఠము) ఊపిరి (ప్రాణము). తినినచమురు, వెన్న, చేవవేఁడిదినుసు, జిగటబందన (తేజము)లో లావైనది (స్థవిష్ఠము) ఎముక, నడిమిది మూలగ - చెక్కియము - చెక్కెము - ఊట (మజ్జ), సన్నము (అణిష్ఠము) నోరు - పలుకు (వాక్కు), కూడు మాఱుపాటు (అన్నమయము) ఆద - ఉల్లము - ఉల్లల - తలఁపు, నీళ్ళమాఱుదల (ఆపోమయము) ఊపిరి - గాలి (ప్రాణము), వేఁడి, డిగ్గిమాఱుపాటు (తేజోమయము) మాట (వాక్కు). పెరుఁగు గిలకరింప - గిలకొట్టి - చిలుక, తర్చిచ్చ - తరుచ (మథింప) గాఁబైకిఁదేలిన సుఱుగు (అణిష్ఠము) నెయ్యియగునట్లుఁ దినఁగాఁ బైకిఁదేలిన బువ్వనిగ్గుల్లము (మనస్సు) అగును. తాగిన నీళ్ళ పసయూపిరి (ప్రాణము) అవును. కడుపులోనికి వెళ్ళిన డిగ్గి (తేజము) నిగ్గుపల్కు (వాక్కు) అగును.

కృష్ణయజుర్వేదీయతైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము వ్యాఖ్యానములోఁ ద్రోవలోఁ బెరుగుబాన (బ్రహ్మసంధత్త) కనుపడుట మంచి గుఱుతు (శకునము)

బంతి॥ నిప్పునెయిన్దిని - నెయ్యిమైనేయి
కతమయిమనకుసు - క్కలిగించి యెదుగు
ఆలకమ్మని గొన - బైననేదావ్రి
కావుమిత్రేనిగొ - డ్కని దంద్రివలెను.
("ఆయుదాః ఆగ్నే ॥")

కడుపునందలి యైదార (జఠరాగ్ని) తిండిదినుసులు కూడు పప్పు నేయి మొదలగు మందులచే వెలుగుచుఁబెరిగి మాకు సొగసైన తెల్లని యొప్పునైలివి తేటలన్నెంపుకావించి నింగినేలలందలి మాయిడుమలెల్లన్నోఁగొట్టును.("త్వామగ్నే ప్రదివ"॥"ఘృత ప్రతీకం॥") కడుపుకిత్తి (జాఠరాగ్ని) న్బాగుచేసికొనువారు నూఱేండ్లుగాని నూఱేండ్లకుఁబైగాఁగాని మంచి మందుచవి (జీవనౌషధామృతము) ద్రావుచుహోయి గా బ్రతుకఁగలరు.

(శత శరద్బ ఆయుషేవచః సేజీవాత్యైపుణ్యాయ) మంది కందఱికి దలయందలి యేడుదొలకలందేదుసుఖులు (సప్తప్రాణములు) ఉండును. (సప్త వైశీషాణ్యాః ప్రాణాః)

బంతి॥ వెలుఁగులతేఁడగు న్వేల్పులబువ్వ.
(అకోః వై దేవానా మన్నమ్) -

కూడంతయెకు వకాని తక్కువుగాని తినకతగు పాళముగాఁ దినవలయు నట్లైనచో నట్టితిండి తిన్నగా నొడలికి పట్టితెగులు తగలనివ్వక కావలసిన చేవ (పుష్టి) గలిగించును. (మధ్యతోఽన్నమశితంధినోతి). తల (శిరస్సు) వెండ్రుకలు (లోమములు) అంట (త్వక్కు) ఎముకలు (అస్థులు) ఈమూడు దినుసుల న్గలిగియుండును. "త్రివృచ్ఛిరోభవతి, త్రేధావిహితం హిశిరః, లోమ, ఛవీ (ఛవీ స్త్వక్), రస్థి" ఒడలులావైన తలలావుకాదొడలు చిక్కినఁదల చిక్కిపోవదొడలెట్లున్న దలయొక్కలాగున యుండును. "నమేద్యఽనుమేద్యతి, నకృశ్యతోఽను కృశ్యతి". వడ్ల (వ్రీహి) కంటె, న్గారువడ్ల (యవల) కంటె సైదము(గోదుమలు) నయము. "నవాఏతే వ్రేహయోనయవాయద్గోదూమాః" నూఱేండ్లుమంది (మానిసి) కుసుఱు (ఆయువు) తెలిపనులన్గావించునొడలి పదిదినుసులు (దశేంద్రియము లలో) కన్ను మొదలగు దినుసుల కొక్కొక్కంటికిఁ బదినరముల (నాడుల(

యందు నడక మాఱుపులన్నట్టి నూఱుమేనిదిన్సులు (శతేంద్రియము) అగును.

"శతాయుః పురుషః శతేంద్రియః ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి"

ఏఱదేండ్లవఱకు దొలియుగము (పూర్వాయువు) తఱవాత మలియుగము (ఉత్తరాయువు) "ఉత్తరఆయుషి" తినెడియూరు మందుదినుసులేడు- నువ్వులు మినుములు, వడ్లు, ఉలవలు (యవలు), చిఱువడ్లు, కొఱ్ఱలు, సైదుమ (గోదుమ పిండి). కారుదినుసులేడు. వెదురు, తోఁక వడ్లు (చామలు - శ్యామాకము), గువ కలు - గునుకలు - గొలివెలు - గోళ్ళగొండిలు - దూసరులు- బదపటలు (అమ డలు - నివ్వరి - నీవారము), కారునువ్వులు - వలిసెలు (జతిఁాలములు). వట్టి వడ్లు (వట్టివరి- గవేధుక) ఆళ్ళు (మాకఁటిక) ఇట్లుదుక్కిపంటలేడు, దుక్కిలేని పంటలేడు.

కల్లరకి నీటికడుపు తెవులు రాకమానదు. "అనృతేఖలు వైకిర్యు మాణో వరుణో గృహ్ణాతి"

గోతిలోనినీళ్ళు త్రాగరాదు. వాననీళ్ళుతాగిఁగూడదు ("తస్మాత్త్వదరాదు దకం నాచామేత్, నవషఁధారాస్వాచామేత్తధాన ప్రదరోదకమ్")

ఆవీనిన పదినాళ్ళలోపుగానద్దానిపాలు త్రాగరాదు. "దశమారాత్రీ జాఁ తంనదోహన్" ఆవుస్దిగ్గి (అగ్నిహోత్రము)గానెంచి యగ్నించువాఁడు నూఱేం డ్లయునుఱులోపున చిఱుచావు అల్పమృత్యువు నకుఁలోఁబడకహోయిగా బ్రితుకు ను, "గౌర్వా అగ్నిహోత్రం, యఏవంవేద గౌరగ్నిహోత్రమిత్రిమితి, ప్రాణా పానాభ్యాం"

దేవహారు బంక (గ్ధాగరము) యనెడు కమ్మతావిదినుసు బొట్టుపెట్టుకున్న యూఁడుదానికి మగవాఁడు లొంగిపోవును. అధహసీతాసావిత్రీ సోమంరాజానం చకమే "తస్యాఉహస్థాగరమలంకారం కల్పయిత్వా .... ముఖ్యేలంకృత్య" ఎవ్వఁడైన నానామముంచుకొని యేదొరనైనన్దనకులోకువ చేసికొనఁగలడు.

"సయఃకామయేతప్రియఃస్యామితి...." (నీలిమందు - పసపు) పూసికొన్ను చున్న యెలనెఱిసిన వెండ్రుకలు నలుపెక్కునెల్లతెఱగుల తెల్ల పొడలపులుము (కుష్టు) మానిపోవును.

"నక్తంజాతాఽస్యోషధే.... కిలాసంచపలితంచ.... అసితంతే నిలయనమ్.... అస్థిజస్యకిలాసస్య...., సరూపానామతే మాతా".

కం॥ మంచుకొండదన్నుబట్టు మందారపుష్ప
షూన్చు షూదఖున మాగుండె తెవులు ॥

యత్తే సుజాతే హిమవత్సు భేషజమ్...., అదోగిరిభ్యో అధియత్ర్పధావసి.." ప్రోగులు పీనులన్గుటి పెట్టుకొనునగలు సుఖునొప్పిడిగించును.

"ఆయురసి విశ్వాయురసి...." కలక, మిఱుమిట్లుకొనుట మొదలగు కంటి తెవుళ్ళకు నోటి యుబ్బ తగల్చిన సన్నపుగుడ్డ వేఁడితోఁ గన్నులు కాఁచుచున్న యెడల మానిపోవును.

"క్రామి హైక్నాకఇమేపతంగాః, మూంధాలాఃకఃలిపరిమాపతంతి........" అఱ కము - అఱుకువ - అజ్జియము - అజ్జె - మజ్జి - మజ్జియ - పాఱుడు - బేది- కక్కు-పారుల తెవులు (అజీవిషూచిక) వఱడు, పులి, డేగ, నెఱసరి -ఏనికతిండి (సింహము) కన్గడుపులోని డిగ్గి (జఠరాగ్ని) యెక్కువుగా నుండుటవలనఁ దగు లదు. ఆతెగులీయిలు తేనికిదగులకుండునుగాక.

"యావ్యాఘ్రిం విషూచిహా...." సైదము(గోదుమపిండి) రేఁగుపండ్లుకలిపి తిన్నయెడలఁదెవుళ్లనొప్పిఁగొట్టు మందగును. "అజోధూమ్రోనగోధూమైః క్వలై భేషజమ్" ఫైలపిండి, రేఁగుపండ్లముద్ద తీయని చల్లలోఁగలిపి తిన్నయెడలఁ దెవుళ్లనొప్పిఁగొట్టును.

"యవైః కకర్కంధుభిః, మధులాజైన మాసరమ్" మేనన్పంగారు నగలు తాల్చువారు పెక్కేండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు.

"ఆయురసి విశ్వాయురసి, సర్వాయురసి, సర్వమాయురసి"ఓడిగ్గీ(అగ్ని) మాకడుపులందుండు కిత్తి (జఠరాగ్ని) న్నన్నగిల్లించు తెవుళ్ళ నొప్పిఁగొట్టుము. ముదిమినాగ్రినివ్వకడ్డెడునెల్ల మందులచేతనఱుఁదెవులు (క్షయవ్యాధి), మమ్మంటి నివ్వకుము. మాకేతెవులు నాగ్రినివ్వకహాయిగా మమ్ముబ్రతికించుము.

"అగ్నేష్టత్వమస్మద్యుయోధ్య మీవాః........" ఓముక్కంటీః మాకు నీవిచ్చి నమందులవలన మేము నూఱుమంచుతఱులు-పందేండ్లుహాయిగాబ్రతికెదముగాక.

("త్వాదత్తే భిరుద్రిశంతమేభిః, శత హిమా ఆశీయభేషజైః")

తిండిచేతనే మీదిగాలి క్రిందిగాలులు (ప్రాణాపానములు)

రెండును దిన్నఁగా బనిచేయును. చెడుకూడుకుడుచుటచేతఁజావువచ్చును. మంచి తిండి హాయిగాఁ బెక్కేండ్లు మననిచ్చుబ్రితుకు మందగును.

ఈ మాటయందఱెఱిఁగినదే. మంచుచదువరు (ఆయుర్వేద శాస్త్రజ్ఞులు) అయిన పాఱుండ్రు (బ్రాహ్మణులు) కూడేమిదిమితెచ్చునంద రొక్కరకము కూడుతినుటవలన దబ్బున నెరవుకలుగునని యునురుమిన్కుల (ఆయుర్వేదము) వెల్లడించుచున్నది. కూడేయొడలికిఁ జేవపుట్టించి బిడ్డలన్గనఁజాలునలవు (శక్తి) న్గలిగించును. "అన్నం ప్రాణమన్నమపాన మాహుః ...."

ఇరువదినాల్గవచుక్క (శతభిష నక్షత్రమున) న్బుట్టినవారు గొప్పమందరు లై (వైద్యులై) పెక్కేండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు. ("తన్నో నక్షత్రం శతభిగ్జు షాణమ్ ....")

ఎవనితల పుట్టెయైన నెనిమిది చిప్పలతో నతుకఁబడియుండును. "తస్మా దష్టాకపాలం పురుషస్య శిరః"

వాననీళ్ళు, నూతినీళ్ళు మడుఁగు - కొలను- తిరుకొళంబు నీళ్ళు, ఏటినీళ్ళు నాఁబడి నీళ్ళు నాల్గురకములుగా నుండును. "చతుష్టయ్య అపోభవంతి"

చెంబుతలయతఁడు - చెమరించువాఁడు - బొల్లివాడ్బిల్లి చూపులవాఁడు - చెనటి (ఖంతేర్విక్లిధన్వ్య) గుచ్చిపుటంటకు (త్వక్కునకు) దెగులుతగులునపుడు నెత్తురుపోయు మందివ్వవలయును. "పౌష్ణంచరుం నిర్వపేత్, యదిశ్లోణఃస్యాత్"

ఉలిమిడిచెట్టు కొయ్యముంతతో నీళ్ళుత్రాగువానికాఁకలి తగ్గిపోవును. జర రాగ్ని మందమైపోవును. "అగ్నిర్వాఇదం .... వరణశాఖయా ఉవారయంత" ఉలిమిడిచెట్టు చెక్కయఱఁగఁదీసి యొడలికిఁబూసికొన్నయెడల నిప్పుచుఱుకదు. తస్మాద్వరణోభిషజ్య ఏతేనహిదేవా ఆత్మానమచాయన్త" పెరుఁగుతోఁ గలిసిన నెయ్యి (పృషదాజ్యము) విత్తనము (రేతస్సు) మగగుటి కుడివైపు నుండి పడును, "దక్షిణానూరూనభిషించంతి దక్షిణవోహిరే తస్సిచ్యతే"కల్లరితెల్లపులుము తెవులు పొందును. "అనృతం హిసోఽవదత్స ఏషఃశ్విత్రః తినుబడిదినుసులనెల్లఁ దేనె (మాక్షికము) మిక్కిలి మేలయినది ("పరమస్యాన్నాద్యస్య.... యన్మధు") మేడిచెట్టుక్రింద నెల్లపుడి సంద్లతోఁ బొట్టనించుకొనువాఁడే తెవులున్గల తెవ్వరి పాప్రిపున్నొరకహాయిగాఁ బెక్కేండ్లు బ్రితుకును. "ఉదుంబరేవ సత్యూగుణ దుం బర ఊర్జమేవావరుంధే" నూఱేండ్లు హాయిగా బ్రితికిన వానికన్నగొప్పవాఁడిం తెవ్వఁడు న్గాడు. నూఱేండ్ల బ్రితుకే చవితనము (అమృతత్వము).

"ఏతద్వావమనుష్యాఽమృతత్వంయత్ సర్వమాఽఽయురేతి వసీయాన్భవతి" కారు (అడవి) పంటలనే తినవలయును (తస్మాదారణ్య మేవాశ్నీయాత్: శతపథ బ్రాహ్మణము) చెట్టునఁబుట్టు ఆకు, పువ్వుకాయ, పండు (వృక్ష్యము), తలపుట్టె పెంకులనడిమి చియ్య (మాంసమున) కు నెదడు (మస్తిష్కము) అని పేరు. తిన్నతిండి నన్నినరములకున్పంచి యిచ్చెడిగాలి పంపకపు కరువలి (వ్యానము) నాఁబడును. వేర్రిలికణుపులు మూఁడిటికొలవఁజకు నేంలోనే మందుమొక్కల వేళ్లు చొచ్చియుండునో యామందువేళ్ళలోఁ దెవుమాన్లు (విష్ణుమూర్తి) నెలకొనియుండును. (ఓషధీనాం తదుతథాన కుర్యాత్.... విష్ణుమన్వహిదంస్తస్మాద్వేదినాణామ)

బం॥ నింగినేలలనెల్ల నెలకొనుదినుసు
లన్నియున్మందులే - యారసిచూడ,

"ఋతవఓషధీః పచన్తీద సర్వంయు ఏవమేతు మగ్నిమృతుష్వా భక్తం వేద" నేలయందలి దినుసులెల్ల తడిపొడివాసి నెర్రిందేరకముతడివిజాబిలి, పొడివిడిగ్గి (అగ్ని)"ద్వయం వాఇదంనతృతీయమస్తి, ఆర్ద్రంచైవశుష్కంచ, యచ్ఛుష్కంతదాగ్నేయం యదాధ్రాం తత్సౌమ్యమ్"

(అధర్వవేద సంహిత) లోఁ దెవుళ్లన్మాన్చు పెరవులు - మందులు.

కాక నీరుడి తెవులు, (అతిసారము), ఇరువాయికట్టుతెవులు (మూత్రపురీషబంధనరోగము) మాన్పుటకై (ముంజగడ్డితో) వేనినతాడు కరక చలువయినుక (కపురము)లతోఁబూసి మగయాడుగుఖులలో నెక్కించుట. ఎఱుక తర్రిప్పినపారె (మంటిపై) నట్టితెదులు గొంతుకట్టియమోయఁ గూర్చుంపఁబెట్టుట, మందువేళ్ళ మజగించిన నీటి ( ) దార్రిగింపవలయు నీముడిచు (మంత్రము)అనుచుండవలయును. "యథాద్యాంచపృథివీం చాన్తస్తిష్ఠతితేజనమ్, ఏవారోగంచాస్రాం వచాన్తస్తిష్ఠతు ముంజఇత్" ఓనీరుడి (మూత్రరోగము) పారుడు (అతిసారము) తెవులు గొంటూ (రోగి) నీకడుపులోపల నిలువమై హొంగ్రహొళైన యుచ్చనేం పైగలగల చప్పుడు చేయుచు వడివడి (ఈమంత్రపుబలముచలన) స్రారెవడిపోవుస్గాక. "విద్మాశరస్యపితరం పజన్యం శతవృష్టియమ్, తేనాతేతన్వే శంకరం పృథివ్యాంతే నిషేచనం బహిష్టే అస్తువాలితి", "విద్మాశరస్య పితరం మిత్రం శతవృష్ణ్యమ్, తేనాతేతన్వే శంకర పృథివ్యాంతే నిషేచనం బహిష్టే అస్తుబాలితి" నింగినేలల యునుఖులకెల్లఁ దండిర్రియగు పగటివేల్పు నీనీరుడు తెగులున్దబ్బున

నొప్పిఁగొటు న్గాక. రేయివేల్పు (వరుణుఁడు) నీనీరుడు తెవులునొప్పిఁగొట్టెడున్గావుతను. "విద్మాశరస్య పితరం వరుణం శతవృష్ణమ్॥" జాబిలి నీనీరుడి తెవులునొప్పిగొట్టుఁగాక. "విద్మాశరస్యపితరం చంద్రం॥" వెలుఁగులఱేఁడు నీనీరుడి తెవులు నడంచుఁగాక. "విద్మాశరస్య పితరం సూర్యం॥" ఈమిడియలు (వేదమంత్రము) లనుటవలన నీరుడి తెవులునొప్పిగొట్టుచేవ (మహిమము) కలదు. ఉచ్చతిత్తిలో నరి కట్టుబడి పేగులలోఁ బోగయిన కాల్మడి (మూత్రము) యంతయున్దప్పక దొలదొల జాతికిందఁబడి పోవునట్లుమిడియలు (వేదమంత్రములు) చేయఁగలవు. ఓనీరుడు తెగులు గొంటా (మూత్రవ్యాధి పీడితుఁడా) నిండినచెరువునకు మదుము తెఱచునట్లే యినపపాళా (కడ్డి - లోహశలాక) నీకామకోవి (మేహననాలము) లో దూర్చెదను. తప్పక నీయరికట్టఁబడిన యుచ్చయంతయు న్బలబలపైకి కాఱిపోవును. "ప్రతేభినద్మి మేహనం వర్త్రం వేశంత్యా ఇవ, ఏవాతేమూత్రం ముచ్యతాంబహిర్బాలితి సర్వకమ్" ఓనీరుడి తెగులుగొంటా నీక్రిఁగడుపునందు మూసికొని యున్న (పొత్తికడుపు బస్తిని) కన్నముద్దెఱచెదనపుడు కడలి నీళ్ళప్పు టేటిలోనికివలె నీయుచ్చ నీమగగుఱి నరములోనికిఁ బోడుచుకొనివచ్చి బలబల క్రిందఁబడిపోవును. విషితంతే బస్తిబిలం సముద్రస్యోదధేరివా, ఏవాతే మూత్రం ముచ్యతాంబహిర్బాలితి సర్వకమ్" ఎక్కుపెట్టుబడిన వింటినుండి యెగచబడిన అలుఁగు - అల్గు - కోల - తూపు - లకోరి (బాణము) ఎట్లువెంటనేగుఱికిఁదగులునోయట్లేనీయుచ్చయొక్కమ్మడి నొప్పిదబోదక్రిందన్గాఱిపడును, యదేషుకాపరాపత దవసృష్టాధి ధన్వనః॥" నీళ్ళలోఁ బ్రతికించుమందు చవి (అమృతము) కలదు. "అప్స్వంతమృతమప్సు భేషజమ్" మూడప్పితీర్చి మాతెవుళ్ళనెల్ల మాన్చిమీవెఱపులనొప్పిగొట్టి మాకన్ని తెఱఁగులనమ్మంచి నీళ్ళు హాయికావించి మాబ్రతుకు నొప్పిడిగించుఁగాక "శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే, శంయోరభి స్రవంతునః" తెవుళ్ళనెల్లఁదప్పకకుదుర్చు మందుదినుసుల పొడయగుడిగ్గి (అగ్ని) నీళ్ళలోవిమిడియున్నది. (అనిసోముడగ్నితోఁ బలియ...."అప్సుమేసోమో అబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా, అగ్నించ విశ్వశంభువమ్" ఓ నీళులారా మీరు నా మేనన్దెవుళ్ళవిన్ని యున్దాకనీక నివ్వనిమందుతో నింపుడు. నేను బెక్కేండ్లు హాయిగాబ్రతికి వెలుఁగులఱేనిన్గొల్చుచుందున్గాక. "ఆపఃపృణీతభేషజం వరూథంతన్వేమమ, జ్యోక్త్వసూర్యందృశే" ఎడారిలోనినీళ్ళు చవుటినేల (ఉషరము-దన్వాన్య) నీళ్ళు, జౌకునేల (అనూపము) నీళ్లు నూతినీళ్ళు ఏళ్ళు చెఱువులునుండి తెచ్చి బానలలో నిలువ చేసిననీళ్ళు, వాననీళ్ళు మాకు మేలుచేయుఁగాక. "శంనఆపోధన్వన్యాశము సంత్వనూప్యాః శంనఃఖనిత్రిమా ఆపః శముయాః కుంభఆభృతాః శివానః సంతువార్షికీః" కల్లరికి (అనృతవాక్కునకు) నీటిపోట్టుతెగులు (జలోదరరోగము) తప్పకవచ్చును, కల్లరిపైనీటిఱేనికి (వరుణునకు) గినుక (కోపము) వచ్చును.

గనుక దబ్బరాదక నీటితేని న్గొనియాడు వానికి నీటి పొట్టతెగులు కుదిరిపోవును.

"యదు వక్థాన్పృతండి హ్వాయావృజినం బహుకాజ్ఞస్త్వా నత్యాధమణోముం చామి వరుణాదహమ్" నీళ్లాడఁజాలక నొప్పులువడునిండు చూలాలి బుయ్య (యోని) న్వెడల్పు కావించెదమో నీళ్లాడించువేల్పాకడుపులోని బిడ్డతల ముందు గాఁ బైకివచ్చుతీరుగానా బిడ్డన్పొదవికొని యున్నమావి (జరాయువు) న్డెఱచి హాయిగోఁబురుడువచ్చునట్లు చేయుము, "సూషామ్యాణోఁతువియోనిహాపయామసి. ప్రథం యాసూషణేత్వమవత్వం బిష్కలేసృజ", కనఁజాల కిడుమన్పుౘనిండు చూలాలాః (గర్భిణి) నీయుచ్చ పడుత్రోవనే గాక (మేహనమును) దాని కండ (ఆధారము) గానున్న బుయ్య (యోని) న్గూడఁదెఱచి చులకనగా (సుళువుగా సులభము) బిడ్డపైకి వెడలునట్లు చేసెదను. అచ్చోటున (యోని) కిరుపైపుల బిగిసికొని బిడ్డన్వెలువడనివ్వకిరియించు నరములన్గూడ సడలించి వదులుకావించి యాదారి న్గూడ వెడల్పుచేసి తిన్నపర్చెదను. తల్లిబిడ్డన్గూడ వేఱుగా నేర్పాటు సల్పుటయేగాక బిడ్డన్పొదవిబిగియ మూసికొని యున్నమావి (జరాయువు) న్విప్పికడుపుతిత్తిలో నుండి బిడ్డనప్పించెదను, (బిమ్మటమావికూడఁగ్రిందపడిపోవును. "వితేభినద్మి మేహనం వియోనింవిగ వీనికే, విమాతరంచ పుత్రించవికుమారం జరాయుణావజరాయుపద్యతామ్".

పగటివేల్పు (సూర్యుఁడు) ఒక్కతనవెలుఁగు (తేజము- ఓజము) నేగాలి, డిగ్గి (అగ్ని) జాబిల్లి (చంద్రుఁడు), చెలువుల ముత్తిరులఁగావించి మేనితాల్పులనెల్లఁబొదవుకొని గాలి (వాతము), వేఁడి – కఱఁకు (పిత్తము), తెమడశ్లేష్మము లనఁబడు ముక్కిడుల (వాతపిత్తశ్లేష్మాత్మకత్రిదోషముల) నెసంగించు ముత్తెఱఁగుల వేల్పులు తానొక్కఁడేయై యంతట నిండుకొని చెలువారుచుండును గనుక ముక్కిడుల తార్మాఱువలనఁ బొడమిన తెవుళ్లెల్ల (దోషత్రయోద్భూతరోగము) లన్ని యున్నపగటివేల్పున్వేడుకొన్నయెడలఁ దప్పక కుదిరిపోవును.

'జరాయుజః ప్రథమఉస్రియోవృషావాత భ్రజాస్తనయన్నేతి వృష్ట్యా, సనో మృడాతితన్వఋజుగోరుజన్య ఏకమోజస్త్రేధావిచక్రమే" తలనొప్పి, గుండెకుత్తుకలన్పొడము దగ్గుతెవుబు (కాసరోగము). ఒడలికీళ్ళనన్నిటివలనఁబుట్టిన దగ్గుతోఁగూడిన యరుఁదెవులు (క్షయరోగము - శ్లేష్మరోగము), గాలి. వేఁడి, తెమడ కీడులు మూఁడిటన్గలుగు తెవుళ్లెల్ల (వాతపిత్తశ్లేష్మత్రయ జనితము) లగునెల్లతెఱఁగుల నలుకువలు, మబ్బువలనఁబుట్టిన (అభ్రిజము) లయిన తెవుళ్లను వాననీళ్ళ వలనఁ గలుగు రొంప (శ్లేష్మము) తెవులు, గాలి తెవుళ్ళు (వాతరోగములు), వేఁడి (పిత్తము) వలన నొదవినకాఁక (జ్వరము) మొదలగు నుబ్బుతెవుళ్ళు ముక్కిడుల (త్రిదోషముల)ఁజెలరేఁగిన యన్నిరకముల తెవుళ్లెల్ల నిత్తెగులుగొం

టును (రోగిని) విడచి యెడారులందలి చెట్లకు న్గొండల కెవ్వరున్దిరుగాడని (మను ష్య సంచారము లేని) నిట్రాతిమెట్టులకుఁ బట్టి పోవున్గాక; యోవెలుగులతేఁడ నిన్నె ల్లపుడు వేఁడుకొందుము మాతెవుళ్ళనెల్లన్దబ్బున బోగొట్టుము. ఓవెలుఁగులతేఁడాః నిన్ను గొల్వని పినవారులన్నివు కాపాడనొల్లవు. నీకు మ్రొక్కుట తప్ప నిన్ను మతెట్లైన నిన్ను గొల్చు వెరవుతేదు. నీయడిదమగు పిడుగునకు న్గూడ మ్రొక్కి డెదము. ఓవేల్పులతేఁడ నరములకెల్ల నాటపట్టగు బొడ్డువలె నీవుమింటి మబు లకెల్ల నండగానుంటనీయున్కిపట్టు తెలిసికొన్నారము. "పవతోనపాన్నమ ఏవా స్తుతభ్యంనమస్తే హేతయేతపు షేచకృణ్మః విద్మతేధామ పరమంగుహాయత్ సముద్రే అంతర్నిహితాసినాభిః".

[వేల్పు తొలుబల్కుల యజుర్వేదము] లోఁజెప్పబడిన మందులు

మంది (మనుష్యులు) డిగ్గినుండి (అగ్నిద్వారా) కమ్మతావిగల వేళ్ళదిను సులు గాలిన్గలిపి గాలితోఁగూడిన కమ్మతావి (సుగంధము)వలన నెమ్మది (ఆరో గ్యమును) గొప్పతడవు బ్రతుకు (దీర్ఘజీవితమును) బొందుచున్నారు. తేఁడు పెక్కుతెఱఁగుల మందరులన్దనయొద్దనుంచుకొని కాపాడుచుండవలయును. ఆ మందరులుమంచిమందులతోఁ దెవుళ్ళన్గుదుర్చుచుండవలయును."ఆత్వాజిఘర్మి".

నిక్కమే పల్కుచు నెల్లపుడిగ్గి (అగ్ని) న్గూర్చి మందుల న్గూర్చిన చదువు లనాటితీటి కోపు (మద్యము) న్దప్పఁద్రాగక తెగుళ్ళన్మాన్పుయందఱున్బెక్కేండ్లు మనవలయును.

"ఋతగుం సత్యమమృతగుం సత్యమగ్నిం"

తల్లిదండ్రులు తమయాడుపిల్లలకుఁకూడ మందులన్గూర్చిన చదువుమప్పిన యెడల నప్పడుచులు తాముచూల్దగిలినప్పుడు నీళ్ళాడునపుడు కావలసిన మం దులు వాడుకొని తెగులు గొంట్లు (రోగిణులు) గాక హాయిగా బిడ్డలతోఁగూడఁ బెక్కేండ్లు హాయిగా బ్రతికెదరు. "ఓషధయః ప్రతిగృ॥"

మగవారుగాని మగువలుగాని తాము తెగులుగొంట్లు కాకుంటకొఱకు (రోగ ములు తగులకుంటకై చీకటి తప్పు పంపు, పడుచుఁజేత - పడుపు - బజాఱము- బాజాఱము - రంకు - రంకాట - ఱంకు - వెలిచవి సల్పఁగూడదు.

"విపాజస్పాపృధునాయు నక్తిసిరా"

నెయ్యివేసి పొగిచిన పలురకముల కూరలు, కుడుములు మొదలగు తిను బడి దినుసుల వంటబాగుగా నేర్చినవంట పుటన్లూర్చుకొనవలయును.

"యస్తే ఆద్య"

మగవారుగాని యాడువారుగాని బాగుగా వంటనేర్చుకొని మంచితిండితిని తెగులు దగులక హాయిగా నేల దున్నిపండించుకొనుచుఁ బెక్కేండ్లు గట్టియొడళ్ల తో బ్రతుకవలయును.

''కామం కామదుఘే"

మంది (మనుష్యులు) తగినమందులు వాడుకొనుచొడళ్ళ కనువగు తిండి (పథ్యము) తినుచు పూనికన్మంచి నడువడి కలవాటు గొనుచు, ద మ మే ను లు తెగుళ్ళన్దగులనితీరునఁగాపాడుకొనుచున్నన్గాని పాడి (ధర్మము), ఒడమి(అర్థము) కోర్కి (కామము), పెందోవ ముగితి - ముత్తి-మోక్షములనుఁబొందఁజాలరు.

''శతంవో అంబ"

ఆఁడుది మగవాఁడు నొండొరువుల మంతనము - ఒంటిపాటు - కందువ (ఏకాంతము)గా మాట్లాడుకొన్నపిమ్మట న్గావించుకొన్న పెండ్లి (గాంధర్వవివాహము) వలన నాల్మగలు హాయిగాఁబెక్కేండ్లు బ్రతికెదరు.

''ఉత్థాయ బృహతీ''

రెండుకన్నాకులు (మనుష్యులు) అందఱు నొక్కతెగ (ఒక్కేజాతి) కే చెంది తమలోఁదాము కొద్దిగొప్పలెన్నుకొనకాఁడువారు న్మగవారున్గూడ మేటిచదువరులై కల్మిలేముల నొండొరువుల న్గలసి మెలయుచున్నన్గాని వారికొండొరిమిక చెలిమి (ఐకమత్యము) కుదురదు. అందఱున్దమలోఁదాము పొత్తుతోనుండినన్గాని హాయిగా మననేరరు. నేలలోని దినుసులఁ దెలిసికొనదగు చదువు భూగర్భవిద్య (వైద్యము) నేర్చినన్గాని తెగుళ్ళన్పగతుఱ (శత్రువుల) న్గూడ నడంపఁజాలరు. గుఱ్ఱమెక్కి పగవారినెట్లుగెలిచి హాయిగా నుండనగునో యట్లే యెల్లమందుదినుసుఁదినుచుఁదగుపాటిగా (పథ్యముగా) గూడుకుడుచుచుఁజెడుకోర్కుల నడంచుకొని (జితేంద్రియులై) తెవులు దవులక (ఆరోగ్యముగా) నిమ్మళముగా నెమ్మదిన్గాని మనుచుందురు,

"ఓషధీఃప్రతి"

వఱ్ఱు మొదలగు కూరగాయ గింజదినుసులు యెట్లు మేనులన్బెంచునో యటులే తల్లులు తమపిల్లలకు మంచిచదువునేర్పి తా మున్నమబిడ్డలున్గూడ నొండొరుల చేరికన్గాయిగా మనఁగలరు.

"ఓషదీరితి"

తగిన మొనగాని (సేనాపతి) యూఁతచేత నెట్లుతేడు లాతిసీమలన్బగవారి న్గెలిచి యేలుబడిన్గొని యొప్పారునోయటులే గొప్ప మందరి (భిషక్కు) వలన నునుఱుతొలుఁజదువుల (ఆయుర్వేదము) నేర్చుకొని యెచ్చోట మంచి మందు బ్రూఁకు దినుసులు చిక్కునో వానిన్దీసి తెచ్చుకొని మంది యందఱున్దమలోఁదా మొండొరుల (అన్యోన్యము) కామందులయోజల (గుణముల) న్దెలుపుకొని వాడు కొనుచు మేలు పొందుచుండవలయును.

"యత్రౌషధిః సమఁగ్మతు"

ఈమిడియన్ (యజుర్వేదమంత్రము) బట్టి తెవుళ్ళన్గుఱుతించుట (నిదానముచేయుట), తెగుళులన్గుదుర్చు వెరవు (చికిత్సావిధానము) మందు పుచ్చుకొని తగినట్లు కూడుకుడుచుతెఱఁగు (ఔషధపథ్యసేవనము) మందులయోజ న్దెలిసికొంట (ఓషధిగుణజ్ఞానము) మందులుతగునట్లు వాడుకొనుటచేతఁ న్దెగుళ్ళనామ్నుచుకొని మంది పొందవలసిన కలుములు (పురుషార్థములు- ధర్మార్థ కామమోక్షములు) చేకూర్చుకొనుట యందఱున్దొలుతచేసికొనవలసినపని.

"అశ్వావతీ సోమావతీ మూర్జయంతీముదోజసా"

"ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాంగావో"

ఏయేపనులు చేయుటవలనఁదెవుళ్ళు వచ్చునో యాయాపనులు మానుకొనవలయును.

యాఃఫలినీయాః.

ఇలుఱేనివలన (గృహాధికారి) నదలింపఁబడిన దొంగవలె మందు పుచ్చుకొనుటచేతఁతెగులు పటాపంచలగును. కల్వముబాగుగాఁ గైగవతోనూఱిన మందు తిన్నఁగావాడుకొనుటచేత నరుఁదెవులు (రాజయక్ష్మ) మొదలగు తెగుళ్ళనొప్పఁగొట్టుకొనుటకు యెల్లపుడుఁన్పూనుకొని (ప్రయత్నించి) హాయిగానుండవలయును.

"అతివిశ్వాఃపరిష్ఠాస్తేనఇవ"

మొదవులెటు తమలేఁగలన్మంది (మనుష్యుల)న్గూడఁబాలిచ్చి పెంచఁగలవో యటులనేయోరెండు కాళ్ళకన్నాకులారా (మనుష్యులారా) మందులు మీ యొడ ళ్లనుల్లములన్గూడఁదెగుల్లగులనివ్వక కాపాడిపెంచఁగలుగును. యె వ్వ రు త గి న కూడున్మందులన్గుడువకుందురో వారు వరుసగా (క్రమముగా) చేవ (బలము) మంచితెలివి (విజ్ఞానము) దొఱఁగుచుఁజెడిపోయెదరు. కనుక నెల్లరెల్లపుడు న్దగిన మందులు పుచ్చుకొనుట కలవాటు పడవలయును.

"యదమానా జన్నగామోషధీః"

చదువులలో (శాస్త్రములలో)ఁజెప్పిన చొప్పున మందు పుచ్చుకొనెదరేని యొడలివంతుల (అంగముల) నుండి తెవుళ్ళనోఁ్ఁగొట్టుకొని తెగులుగొంట్లు నిమ్మ ళముగా (నిరోగులై) యుందురు.

యాస్యౌషధీః ప్రసర్పథాంగమంగ"

మందినందఱున్మందు పుచ్చుకొనుటచేత నూపిరిన్దిన్నగా నడుపుకొనుటచేత (ప్రాణాయామముచేత), కాలినడకన్దిరుగుచుంట (వ్యాయామముచేతను) తెవుళ్ళ నోఁ్ఁగొట్టుకొని హాయిగా నుండవలయును.

"సాకం యక్ష్మ"

ఇల్లాంద్రిల్లాంద్రతోఁగలసిమెలసి పొత్తుగొని యొండొరుల న్గాపాడుకొను తీరున మందులొండొంటన్గూడిక కావింపఁబడి తెవుళ్ళ నన్నింటి న్మాన్పునోమగు వలారా స్త్రీలారా మీలో మీరొండొరువులకు మందుచదువు మప్పుకొనుడు.

"అన్యావో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా"

వేల్పుచేత (ఈశ్వరునిచేత) నెల్లయుసురులు హాయిగా బ్రతుకుట కొఱకు న్దెవుళ్ళన్మాన్పుటకొఱకు న్పండ్లు కాఁచునవి, పండ్లుకాయనియవి, పూచునవి పూ యనివి, యగు మందుమ్రాఁకులు పుట్టించఁబడినవో మగయాఁడువారలారా (మను ష్యులారా) మీరందఱామందులుసురు తొలుచదువులన్బట్టి (ఆయుర్వేదానుసార ముగా) వాడుకొని యెల్లతెవుళ్ళనోఁ్ఁగొట్టుకొని చెడునడువడికి న్దవ్వుగా (దూర ముగా) నుండి యెల్లపుడు తప్పకపాడి (ధర్మము) సల్పవలయును. చదువరులు (విద్వాంసులు) ఎల్లవారికిన్మంచిమందుల చదువు చెప్పవలయునందువలన నంద ఱికి న్గావలసినయన్నాళ్ళు హాయిగా బ్రతుకుసమకూరును. ఏనాటికిన్గాని యెవ్వ నివలన న్గాని మందులు పాడుసల్పఁగూడదు.

"అవపతంతీర వదల్దివ"

ఎవఁడు తగిన తిండి, మంచినడువడి కలిగి యొంటిపాటున మంతనమగు చోట వేల్పుకొల్పునఁజొక్కియుండునో వాడెఱుకన్నిండారి యెప్పటికిన్ హాయిగా నుండును.

"యుంజతేమనఉత"

ఉల్లము నరికట్టుకొని యెల్లపుడు న్వేల్పు కొల్పుమైమఱచిన వాఁడెన్నటికిన్జెడనియిమ్మున నలరారుచుండును. ఎవరుగాని నింగి నేలలన్బన్నుచున్దాల్పుచు నేలకడిములలరారనంతట నిండుకొని హాయి నిడువేల్పున్గొల్చుచుందురో వారేహాయిగందురొరులు చెడుదురు, మింటనెగురుఱెక్కలయెక్కుడుల(విమానముల)న్నేర్పునఁబన్నుకొని కోరినచోట్లకు రాకపోకలు సల్పువారుహాయిన్గొఁదురు. డిగ్గి(అగ్ని)నీళ్ళన్బట్టి మింటనెగురుపనులు చేయునేర్పుకలిగియుందురో వారు హాయిగాఁదమ కోరినచోటకు వెళ్లగలరు. గొప్పచదువరులనే వెంబడింపవలయున్గాని ములుచలనడువడిన్వెన్కొనఁగూడదు. డిగ్గి (అగ్ని) దొట్టి దినుసులయొజ (గుణము) న్గని పెట్టి యెల్లపుడెచ్చరికతోఁ దమకోర్కెలనెఱుకగలవారు నెఱవేర్చుకొని యిమ్ముగొనవలయును. మెఱపు (విద్యుత్తు) న్వాడుకొను వెరవుగననివారలు గాని తమ కోరిన గొప్పపనులు తక్కిన ముక్కడులు జేయనేరరు. నింగినేలలన్ మెఱపు నిండుకొనని దినుసేలేదు ఎవఁడు చదువరులకు నెచ్చెలియై, యందగాఁడై మంచి నడువడికలవాఁడై చిఱునగుమూతి నలరుచుండునో యట్టివాఁడే చదువరి మేల్బంతియై చదువులొరుల కున్మప్పఁదగినయయ్యవారు - పంతులు(ఉపాధ్యాయుడు) కాఁజెల్లును, మగవానికి గాని యాఁడుదానికిగాని వెలిచవి (వ్యభిచారము) కన్ననుసుఱు (ఆయువు) న్దఱిగించునది, పేరున్జెఱచునది మఱేపనియున్గాదు కనుక రంకు మానుకొని మంచి నడువడిన్గొని నూఱేండ్లందఱును హాయిగా బ్రదుకవలయును. ఆలుమగలొండొరుల జగడమంచైన నెడయక కలిసి పగతుఱ న్గెలువవలయును. ఆలుమగలొండొరులన్మక్కువగొని మంచినడువడి కలిగి తమ యొడళ్ళనుల్లములన్గూడ నెమ్మదికావించుకొని తగినపిల్లల న్గనవలయును. ఆఁడువారు తప్పకసురుతొలుచదువులు (ఆయుర్వేదము) నేర్చుకొనవలయును. మందుచదువున నారితేఱినన్గాని వారలకుఁ దమతెగుళ్ళన్మాన్పుకొనుటకుఁగాని కూడికహాయి (కామసుఖము) న్బొందుటకుఁగాని తగిననేర్పు (సామర్థ్యము) కలుగఁబోవదు. ఆపడుచులకు (కన్యలకు) వేఱేబడి యాబడికెంతో దవ్వుగా పెండ్లికాని పడచువాండ్రకు వేఱేబడి యుండవలయునాఁడు వారలకాఁడు వారే మఱియు మగవారలకు మగవారలే చదువునేర్పవలయును. ఆలుమగలు తప్పనాడుదొండువానిన్మగవాఁడొండాడుదాని న్గనుంగొనఁగూడదు. ఆఁడుది చెడిపెను (రంకు) దానిన్మగవాఁడురంకుబోతుని (వ్యభిచారిని)ఁజేరరాదు. పగటిఱేనినే (సూర్యునే) యందఱున్గొల్వవలయును. వేల్పువలె నెవ్వఁడెల్లవారి న్గాపాడఁజాలునో యట్టి దొడ్డవాఁడే ఱేఁడుగా నుండవలయును.